
STUDIEORDNING

*En beskrivelse af den 4-årige psykoterapeutiske efteruddannelses
formål, grundlag struktur, indhold og formalia m.m.*

Psykoterapeutisk Institut • Århus • Kbh
Forfatter • Niels Møller • Uddannelsesleder
Version 4 • Sidst opdateret den 01.01.24

Omfang: 250.555 tegn, inklusiv mellemrum, svarende til 104 normalsider a' 2.400 tegn.

INDHOLDSFORTEGNELSE

Indledning	7
Formål – baggrund og status	7
<i>Studieordning og uddannelseskontrakt</i>	8
<i>Uddannelsesintroduktion</i>	8
kAP. 1. Formål • A1	9
Indledning.....	9
<i>Formål stk. 1 – Den 2-årige grunduddannelse</i>	10
<i>Formål stk. 2 – Den 2-årige overbygning</i>	11
Overordnede Mål For Læringsudbytte	12
<i>Indledning</i>	12
<i>Viden (teoretisk)</i>	12
<i>Færdigheder (analyse, praksis)</i>	13
<i>Kompetencer (fag-personlig - omsætte viden og analyse)</i>	13
Mål for læring	14
<i>2-årige grunduddannelse - mål for læring</i>	14
<i>2-årige overbygning - mål for læring</i>	18
kAP. 2. Optagelseskriterier • D1	23
Indledning.....	23
<i>Kvote 1</i>	23
<i>Kvote 2</i>	23
<i>Kvote 3. - optagelse på dispensation</i>	23
<i>For alle ansøgere gælder tillige</i>	25
kAP. 3. Struktur & Indhold • A2	28
Opbygning og praktisk info.....	28
<i>Omfang og undervisningstider</i>	28
<i>Semesterplaner og kursusbeskrivelser</i>	29
<i>Selvrefleksion, egenerapi og supervision</i>	30
<i>Uddannelsesrettet egenerapi</i>	30
<i>Støttende samtaler</i>	32
<i>Orlov</i>	32
<i>Fravær og afbud</i>	33
<i>Ophør/udmeldelse og fravær</i>	34

Videnskabeligt udgangspunkt.....	34
<i>Personlighedens udvikling, struktur, indhold og funktion</i>	35
<i>Terapeutisk virksomhed – og virksomme elementer i psykoterapi</i>	38
<i>Objektrelationer – Mentaliseringsniveau</i>	42
<i>Omsorgens art og kvalitet er centralt</i>	42
<i>Psykoteraeutisk retning, metode og værdigrundlag</i>	53
Etiske retningslinjer.....	56
<i>Etiske retningslinjer</i>	56
Teorier og fag.....	57
Metoder og praksis.....	57
Videnskabsteori & forskningsmetoder.....	57
Pensum og anbefalet litteratur.....	58
Læsevejledning • Optik & analyse • Kobling af teori & praksis.....	58
Teoriundervisning vs. at studere.....	59
Terapitræning.....	60
<i>Træningsgrupper og terapitrænings-arbejde</i>	60
<i>Model for arbejde i træningsgruppe</i>	64
<i>Gæsteklienter og terapitrænings-arbejde</i>	65
<i>Eksterne klienter og terapitrænings-arbejde</i>	66
kAP. 4. Underviserne • A7	67
Baggrund - Kvalifikationer.....	67
Viden - færdigheder og kompetencer.....	67
<i>Indledning</i>	67
<i>Viden</i>	67
<i>Færdigheder</i>	67
<i>Kompetencer</i>	68
<i>Generelt</i>	69
<i>Faglig udvikling</i>	69
<i>Undervisningen</i>	70
<i>Konkurrerende virksomhed</i>	70
kAP. 5. Undervisningsformer • A4	71
<i>Undervisnings- og arbejdsformer</i>	71
<i>Fagpersonlig målsætning</i>	74
<i>Prøveformer</i>	74
<i>Medier</i>	75

Kap 6. Eksamen • A5.....	76
Indledning.....	76
1. års eksamen – 2. semester.....	78
Indledning.....	78
Formål.....	78
Første del - fagpersonlig evaluering på 1. år.....	78
Anden og skriftlige del på 1. år - Indhold og formalia.....	81
2. års eksamen – 4. semester.....	84
Indledning.....	84
Formål.....	84
Første del - fagpersonlig evaluering på 2. år.....	85
Andel og skriftlige del på 2. år - Indhold og formalia.....	87
3. års eksamen – 6. semester.....	90
Indledning.....	90
Formål.....	90
Første del - Fagpersonlig evaluering på 3.år.....	91
Anden og skriftlige del på 3. år - problemformulering og formalia.....	93
4. års afsluttende eksamen – 8. semester.....	97
Indledning.....	97
Formål.....	97
Skriftlige eksamen – hovedopgave (4. år).....	98
4.års mundtlige eksamen.....	105
 Kap 7. Eksterne censorer • C.....	 108
Censorkorps.....	108
Uddannelsesniveau.....	108
Intern kvalitetssikring.....	108
 Kap 8. Fysiske faciliteter D2.....	 109
Søndergade 64, 2. th., 8000 Århus C.....	109
Eksterne lokaler, København.....	109
Internat.....	109
Forelæsninger.....	109
Ordensregler.....	109
Servicegruppe.....	110
 Kap 9. kvalitetssikring • D3.....	 111
Undervisningsreferater.....	111

<i>Træningsgruppereferater</i>	111
<i>Fagpersonlig målsætning</i>	111
<i>Holdrepræsentant</i>	111
<i>Forum</i>	111
<i>Løbende evaluering</i>	112
<i>Tidsrammer og semesterplaner</i>	112
<i>Registrering</i>	113
<i>Ankemuligheder</i>	113
Fakultet og fagmiljøer.....	113
<i>Faglitteratur</i>	113
Kap 10. Registrering • D4	114
<i>Registrering</i>	114
<i>Definitioner</i>	114
<i>Registrering af personoplysninger</i>	114
<i>Sletning af personoplysninger</i>	114
<i>Samtykke</i>	115
<i>Datasikkerhed</i>	115
<i>Intern deling af personoplysninger</i>	115
<i>Ekstern deling af personoplysninger</i>	115
Kap 11. Organisation & ledelse • D5	116
Organisation og ledelse.....	116
<i>Uddannelsesleder</i>	116
<i>Faglig leder - uddannelsesansvarlig</i>	116
<i>Studievejleder</i>	116
Fakultet og Uddannelsesråd.....	117
<i>Fakultet</i>	117
<i>Uddannelsesråd</i>	117
Kap. 12. Økonomi • D6	119
Indledning.....	119
<i>Uddannelseskontrakt og prisudvikling</i>	119
<i>Rykkere og rente ved forfalden betaling</i>	119
<i>Aflysning og erstatningsundervisning</i>	119
<i>Annullering af uddannelseskontrakt</i>	119
<i>Budgetter og balancer</i>	119
.....	120

INDLEDNING

FORMÅL – BAGGRUND OG STATUS

Formålet med denne studieordning er at skabe én samlet oversigt, der beskriver den 4-årige psykotераpeutiske uddannelse ved Psykotераpeutisk Institut. De 12 kapitler i denne studieordning tager direkte afsæt i fortolkningen af de 12 vejledende kvalitetskriterier, udarbejdet af Socialministeriet m.fl. i 2004. Uddannelsen giver mulighed for at søge optagelse i Dansk Psykotераpeutforening og kalde sig Psykotераpeut MPF. Denne studieordning gælder for alle studerende der er optaget og har påbegyndt deres studie inden den 14. august 2025 og som var gældende, da der blev skrevet uddannelseskontrakt.

Foråret 2021 og frem er der foretaget redigeringer og tilføjelser til studieordningen, som følge af den løbende udvikling af fortolkningsrammen til de 12 kvalitetskriterier, samt den niveauvurderingsproces, der af psykotераpeutforeningen kobles til den fortløbende evaluerings- og kvalitetskontrolproces. Dele af de tilføjelser og redigeringer der er foretaget, er markeret med lilla skriftfarve.

2025 præsenteres en ny 2026 studieordning, der kommer til at gælde alle studerende der optages og påbegynder deres uddannelse efter den 14. august 2025. Blandt de væsentligste ændringer i 2026-studieordningen bliver en udvidet 4. års eksamen, med afsæt i et aktionsforskningsprojekt, vedr. egen psykotераpeutisk praksis, samt et øget krav til omfanget af de studerendes uddannelsesrettet egenerapi, uden for uddannelsesregi. Begge ændringer er direkte forbundet til den niveauvurderingsprocessen.

Niveauvurderingen forløber ved Dansk Akkrediteringsinstitution (www.akkr.dk), der er en offentlig instans. Vurderingen sker på masterniveau, der svarer til niveau 7 i Uddannelses- og Forskningsministeriets kvalifikationsramme for Livslangs Læring (www.ufm.dk).

Niveauvurderingen er ikke gradsgivende og giver ikke titlen akkrediteret Master eller kandidat. Der er udelukkende tale om en vurdering af uddannelsens niveau - dette vilkår gælder for alle de 38 evaluerede uddannelser i regi af Dansk Psykotераpeut Forening (DPFO), der giver mulighed for at opnå titlen Psykotераpeut MPF.

Studieordningens tekst har, internt på Psykotераpeutisk Institut, samme status, som man i offentlig uddannelsesregi ville forbinde med en bekendtgørelse. Samtidig fungerer studieordningen som studiehåndbog. Større ændringer af studieordningen drøftes i fakultetet, der udgøres af hovedunderviserne, den faglige leder og uddannelseslederen.

Det forudsættes at studieordningen, samt det aktuelle semesters semesterplan, er læst før semesterstart og eksamen. Således at den studerende har dannet sig et billede af studiets struktur og eksamens opbygning. Tillige forudsættes en ugentlig kontrol af e-mail for ny information fra studiet, samt informationer vedr. evt. aflysninger, skemaændringer osv. Det forventes, at den studerende selv søger efter svar på spørgsmål i studieordning og semesterplan, inden instituttet kontaktes herom.

Studieordning og uddannelseskontrakt

Den gældende studieordning vil til enhver tid være grundlaget for den enkelte kursists uddannelsesforløb. Antallet af undervisningsdage og styres suverænt af den underskrevne uddannelseskontrakt, der vil være i overensstemmelse med studieordningen og semesterplanen på tidspunktet for underskrivelse af uddannelseskontrakten. Uddannelseslederen har kompetence til at dispensere fra studieordningens tekst, inden for rammen af de vejledende kvalitetskriterier og den underskrevne uddannelseskontrakt.

Uddannelsesintroduktion

Den psykoterapeutisk efteruddannelse ved Psykoterapeutisk Institut Århus forudsætter en bachelor eller kandidatuddannelse, inden for omsorgsområdet, som grunduddannelse, samt minimum tre års fuld tids erhvervs erfaring med at omsætte denne grunduddannelse. Uddannelsen er en fagpersonlig uddannelse, for fagpersoner der arbejder professionelt med omsorg og relationer, hvor det faglige og personlige element er tæt vævet sammen, og forudsætter personlig involvering, såvel individuelt, som i gruppesammenhæng.

De psykoterapeutiske uddannelser repræsenterer forskellige modaliteter. Uddannelsen ved Psykoterapeutisk Institut Århus er psykodynamisk og tager afsæt i personligheds- og udviklingspsykologi, samt socialpsykologi (almenpsykologien), samt den kliniske psykologi (anvendt psykologi).

I tillæg hertil indeholder uddannelsen også videnskabsteoretiske og forskningsmæssige moduler, til forskning i egen praksis – disse afholdes af psykoterapeutforeningen og forløber online og er obligatoriske for studerende der har påbegyndt deres uddannelse august 2024 eller senere.

KAP. 1. FORMÅL • A1

INDLEDNING

Det primære formål med den 4-årige uddannelse ved Psykoterapeutisk Institut er at tilbyde psykoterapeutisk efteruddannelse, til bachelorer og kandidater, der arbejder professionelt med omsorg, så de sættes i stand til at anvende klinisk psykologi, med et udviklingspsykologisk og psykodynamiske afsæt, i teori og praksis, i deres aktuelle jobfunktion, så de studerende i højere grad kan fungere terapeutisk på en professionel og omsorgsduelig måde. Sekundært sigtes der efter, at den studerende opbygger teoretiske grundforståelser, analyseevne og praksisorienteret faglig psykologisk baggrund for at arbejde professionelt som terapeut, i såvel offentligt som privat regi.

Kvalifikation betyder resultat af læring. **Læring** bestående af **Viden**, teoretiske færdigheder (analysere og diskutere) og praktiske **Kompetencer**. Her betyder det at psykologiske grundforståelser, bestående af teoretiske færdigheder i form af viden, der bruges til at fortolke, analysere og vurdere, som grundlag kompetencen til at omsætte i ovenstående i en praktisk virkelighed. Med til de færdigheder og kompetence hører, i psykoterapeutisk sammenhæng, terapeutens psykologiske og følelsesmæssige modenhed. Måden viden, færdigheder og kompetencer bringes i spil i relationen og kontakten med klienten er altså med afsæt i – og afhængig af – terapeutens **Personlige Egenskaber** til at regulere sig selv og klienten. En kompetence der er svær at læse sig til, men som må opøves og styrkes gennem øget psykologisk modenhed og praktisk erfaring.

Uddannelsen har altså til formål at opbygge teoretisk kendskab (beskrive, definere, genkende, skelne) og grundforståelse (fortolke, beregne, organisere og gengive med egne ord) som forudsætning for at kunne anvende disse forståelser i nye terapeutiske situationer, hvor analysearbejdet (bruge teoretiske forståelser som optik til at nedbryde i enkeltdelen og identificere og udvælge centrale elementer og temaer) er centralt i psykoterapeutisk arbejde, for at kunne danne selvstændige synteser (kombinere og organisere information og give det til bage til klienten i fordøjet for) af eksplicit kommunikation og indtryk, samt mere implicite fornemmelser, som grundlag for vurderinger af, hvad der er den mest hensigtsmæssige intervention, der tjener klienten bedst.

Videnskabeligt udgangspunkt for teori, retning og metode: Den personligheds- og udviklingspsykologiske tilgang er psykodynamisk og objektrelationsteoretisk orienteret, værdigrundlaget humanistisk eksistentielt og den psykoterapeutiske tilgang er oplevelsesorienteret. Gennem læsning, litteraturgennemgang, og praktisk arbejde, som en integreret del af undervisningen, opbygges og integreres teoretisk viden. Forskningsbaseret viden inden for det personligheds- og

udviklingspsykologiske område, klinisk psykologi, psykoterapiens historie, teori om kommunikation og teori om de videnskabshistoriske traditioner m.fl.

Praksis: Gennem uddannelsen opnås teoretisk viden og fagpersonlig indsigt gennem procesorienteret undervisning, diskussioner, gruppearbejde og egenterapi, herunder terapeutiske træningssamtaler under direkte supervision, samt arbejde med gruppeprocesser.

Teori og praksis: Teori og praksis integreres igennem undervisning, terapeutisk analyse og terapeutisk træningsarbejde, diskussion af analyse og terapeutisk træningsarbejde og indre bevægelser, samt fokusering og testning gennem evalueringer og skriftlige opgaver og eksaminer.

Formål stk. 1 – Den 2-årige grunduddannelse

Formålet med den 2-årige grunduddannelse er, at der opbygges teoretisk viden, teoretiske færdigheder og personlige kompetencer (egenskaber), som gør den studerende i stand til, på kritisk konstruktiv vis, at genkende, forstå og i praksis forholde sig til psykologiske problemstillinger ved at bruge sin teoretiske forståelse og kunne forholde sig hjælpsomt til klienten, ved at regulere (sig selv og klienten) formulere, analysere og fortolke personligheds- og udviklingspsykologiske problemstillinger i relation til terapeutiske situationer eller problemstillinger, i professionelle omsorgsfunktioner på arbejdsmarkedet eller i psykoterapeutisk praksis, og danne professionelle synteser og vurderinger.

Målgruppen er bachelorer og kandidater, der arbejder professionelt med omsorg, og har minimum tre års erfaring med at bruge sin bachelor eller kandidat inden for omsorgsområdet. Et vist niveau af viden, færdigheder og kompetencer, inden for omsorgsområdet, forudsættes.

Den studerende skal efter gennemførelsen af den 2-årige grunduddannelse kunne føre en professionel psykoterapeutisk samtale. Herunder kunne forholde sig til psykologiske og terapeutiske problemstillinger i klienternes, såvel som eget, liv, samt have kendskab til terapiens muligheder og begrænsninger, samt egne forcer og begrænsninger. Den studerende skal kunne arbejde tværfagligt, med øvrige faggrupper inden for omsorgsområdet.

Uddannelsen er derfor tilrettelagt med henblik på, at der gennem tilegnelse og forståelse af fagteoretisk viden og via integration af teoretiske fagpsykologiske grundforståelser og udvikling af fagpersonlig kompetencer, opbygges/udvikles/skærpes grundliggende terapeutiske færdigheder, såsom forståelse, analyseevne, empati, kontakt, selvrefleksion og selvafrænsning. Herunder:

- **Teoretisk viden** om personligheds- og udviklingspsykologiske teorier, og videnskabshistoriske traditioner, med afsæt i en almenpsykologisk psykodynamisk tankegang, herunder objektrelation-, tilknytning- og mentalisering, samt eksistenspsykologiske perspektiver

- Grundliggende psykoterapeutiske **analytiske færdigheder**, med afsæt i klinisk psykologi og en humanistisk-eksistentiel og oplevelsesorienteret tilgang, med kobling til psykoterapeutisk praksis og interventioner udvikles i undervisningen og træningsgruppearbejde
- På ovenstående baggrund opøves den studerendes **kompetence**, til på egen hånd, at kunne indkredse, analysere beskrive, undersøge, sammenfatte, formidle og arbejde terapeutisk med personligheds- og udviklingspsykologiske problemstillinger i professionelt omsorgsarbejde og psykoterapeutisk praksis.

Tilfredsstillende gennemførelse af grunduddannelsen er en forudsætning for at kunne optages på 3. og 4. års overbygning.

Formål stk. 2 – Den 2-årige overbygning

Formålet med den 2-årige overbygning (bestående af uddannelsens 3. og 4. år) er, at den studerende videreudvikler sine teoretiske og praktiske færdigheder som terapeut i forhold til enkelte individer, par og familier. På overbygning øges fokus på opbygning/udvikling/skærpelse af kompetencen til i praksis at kunne arbejde terapeutisk med personligheds- og udviklingspsykologiske problemstillinger, i omsorgsfunktioner og klinisk praksis, med enkelte individer, par og familiesystemer, jf. formålet for den 2-årige grunduddannelse.

3. og 4. års overbygning er tilrettelagt med henblik på, at den studerende fortsat tilegner sig og videreudvikler:

- Viden om personligheds- og udviklingspsykologiske teorier, klinisk psykologi og videnskabshistoriske traditioner
- Psykoterapeutiske færdigheder videreudvikles gennem undervisning, træningsgruppearbejde og praksis-erfaring (egne klientforløb)
- På baggrund af ovenstående opøves evnen til, på egen hånd, at kunne indkredse, undersøge, forstå, sammenfatte, formidle og arbejde terapeutisk med personligheds- og udviklingspsykologiske problemstillinger i professionelt omsorgsarbejde og psykoterapeutiske praksisformer, med forskellige faggrupper og opstille nye analyse og løsningsmodeller i de enkelte terapeutiske situationer og sessioner

Den studerende skal udvikle sin viden, teoretiske og relationelle færdigheder i terapeutiske praksis gennem terapeutiske træningssamtaler under direkte supervisionen, bearbejdning af gruppeprocesser på holdet, samt indirekte superviserede klientsamtaler af klientforløb.

Som en indlejret, og faglig nødvendig, del (se evt. videnskabeligt grundlag, kap. 3.) skal den studerende videreudvikle sin evne, personlige egenskaber og kompetence, til at forholde sig til sin egne objektrelationer, tilknytningsstil, mentaliseringsevne og forsvarsmekanismer, herunder bevidstheden om temaer og problemstillinger i eget liv, egne personlige og faglige begrænsninger/udviklingsområder, der kan være påvirkende måden at være terapeut på, klienten og klientens udbytte af terapien. På samme måde som vi ikke kan lære sprog og kultur fra os, som vi ikke selv mestrer, så kan vi ej heller indgå i relationel kontakt med andre, og have udvekslinger, eller opleve og være i tilstande, som vores personlighedsstrukturens modenhed ikke giver mulighed for. Der er nogle ting børn ikke kan lære fra andre børn (på samme niveau som dem selv), men som de skal lære sammen med en moden voksen. Psykologikken er den samme her.

OVERORDNEDE MÅL FOR LÆRINGSUDBYTTE

Indledning

Med afsæt i den 4-årige uddannelses faglige og videnskabelige udgangspunkt formuleres nedenfor uddannelsens overordnede mål for læringsudbytte, defineret som viden, færdigheder, og kompetencer, med afsæt Læringsmålene for Livslang Læring (www.uvm.dk)

Viden (teoretisk)

Viden defineret som videnskabeligt underbygget teoretisk psykologisk viden.

Den studerende:

- Skal have viden om udviklings-, personlighedspsykologisk teori og psykoterapeutisk praksis inden for den psykologiske fagområde, baseret på international forskning, på højeste niveau, samt etiske retningslinjer
- Skal kunne forstå, og på et videnskabeligt grundlag reflektere over fagområdets teori, metode og praksis, samt identificere videnskabelige problemstillinger

Færdigheder (analyse, praksis)

Færdigheder defineret som evne til psykologisk analyse og kritisk diskussion på videnskabeligt underbygget teoretisk grundlag, med afsæt i relevant faglitteratur.

Den studerende:

- Skal kunne anvende/mestre psykoterapeutiske grundforståelser, metoder og generelle færdigheder, der knytter sig til beskæftigelse i klinisk praksis
- Skal kunne vurdere og vælge blandt teoretiske & praktiske problemstillinger, metoder og generelle færdigheder, forbundet til klinisk praksis, samt opstille nye analyse og løsningsmodeller på et videnskabeligt grundlag
- Skal kunne diskutere og formidle forskningsbaseret viden og faglige/professionelle/videnskabelige problemstillinger og interventioner, samt begrundelse herfor, til både fagfæller og ikke-specialister

Kompetencer (fag-personlig - omsætte viden og analyse)

Kompetencer defineret som faglig & personlig (fagpersonlig) evne til at omsætte relevante teori og færdigheder, samt personlige egenskaber i praktisk kompetence i psykoterapeutisk arbejde, forstået som situationer, sessioner og forløb.

Den studerende:

- Skal kunne håndtere og styre komplekse og udviklingsorienterede situationer i studie og arbejdssammenhænge, samt psykoterapeutisk klientarbejde, der pr. definition kræver evne til at opstille nye analyse og løsningsmodeller i uforudsigelige situationer
- Skal selvstændig kunne igangsætte og indgå i fagligt og tværfagligt samarbejde, med en professionel tilgang og dertil hørende ansvar
- Skal kunne identificere egne læringsbehov og strukturere egen læring i forskellige læringsmiljøer og tage ansvar for egen specialisering, inden for eget fagområde, koblet til psykoterapeutisk/klinisk praksis

MÅL FOR LÆRING

2-årige grunduddannelse - mål for læring

Med afsæt i uddannelsens formål (kap. 1.), mål for læringsudbytte (kap.1.), indhold og forbindelse til tilrettelæggelse (kap. 3.), underviserkvalifikationer- & kompetencer (kap. 4.), undervisningsformer (kap. 5.), eksaminations relevans i forhold til at følge og teste den enkelte studerende viden, færdigheder og kompetencer (kap. 6.), defineres nedenfor læringsmål, for uddannelsens delelementer, forstået som uddannelsens enkelte år, på den 2-årige grunduddannelse, der hvert afsluttes med en evaluering og eksamen.

Uddannelsens første år – Viden – Færdigheder – Kompetencer

I løbet af uddannelsens **første år** skal den studerende opnå en grundliggende udviklings- og personlighedspsykologisk viden og forståelse, i en klinisk sammenhæng, samt grundforhold i psykotераapeutisk arbejde. Den studerende skal, gennem undervisning og terapeutisk arbejde på plenum og i træningsgruppen, tilegne sig begyndende terapeutiske færdigheder og kompetencer under direkte supervision

Som en del af de terapeutiske færdigheder og kompetencer, skal den studerende gøre sig bekendt med, og bringe sig selv i kontakt med, egen (families) udviklingshistorie, herunder temaerne skam og selvfølelse og nære relationers kendetegn, egenart og kvalitet, styrende for objektrelationer, tilknytningsstil, kontaktevne og mentaliseringsniveau.

Psykologisk & psykotераapeutisk viden

Som en afspejling af temaer og emner på semesterplanerne for **1. og 2. semester**, skal den studerende i løbet af **første år**, opnå en grundliggende viden om kommunikation i en samtaleterapeutisk sammenhæng, herunder autentisk personlig kommunikation; etik og asymmetri i psykotераapeutisk samtaler; udviklings- og personlighedspsykologi i en psykodynamisk ramme: psykotераapeutisk grundforhold og principper, med en psykodynamisk og oplevelsesorienteret tilgang; familierelationer og rammes udviklingspsykologiske betydning for specielt børn; skam- og skyldoplevelser; pardynamikker og nære relationers betydning; selvfølelse i en udviklingspsykologisk optik; øget viden om egen historie, smertepunkter, måde at gå i kontakt, være i kontakt og gå ud af kontakt på, herunder forsvarsmekanismer og typiske måder at håndtere/bære modgang, belastning og besvær på; gruppedynamiske forhold og egen måde at indgå i større (storhold) og mindre (træningsgruppe) grupper på; samt viden om eksistenspsykologisk grundforhold.

Psykologisk og psykoterapeutiske færdigheder

Den studerende skal, på en grundlæggende måde, kunne anvende ovenstående viden, som optik og forståelsesramme, til at analysere og diskutere sin egen organisering af følelser og rationale, samt forstå andres indre virkelighed, motivation og handlinger, som meningsfulde udtryk, med afsæt i samme optik og forståelsesramme. Den studerende skal kunne formidle sin egen indre virkelighed, udtrykke eget besvær (på en personlig og assertiv måde), lytte til andres besvær og personlige udsagn med forståelse, og herudfra danne meningsfulde hypoteser, der evt. rummer modsætninger og ambivalens.

Psykologisk & psykoterapeutiske kompetencer

Den studerende skal, som en kombination af sin viden og færdigheder, ved slutningen af **første år** på uddannelsen, delvist kunne føre en psykoterapeutisk samtale på plenum eller i sin træningsgruppe, med superviseret hjælp/støtte fra underviser/træningsgruppe. Kunne adskille sin egen historie og verdensbillede fra klientens og kunne rumme modsætninger og ambivalens. Øge sin parathed i forhold til at holde egen og andres sorg, smerte og vrede ud, samt øge sin parathed til at rumme og arbejde med tabubelagte problemstillinger.

Klinisk prøveform

Uddannelsens **første år** afsluttes med 1. års eksamen og evaluering, med det formål at fokusere på og evaluere, samt teste, den studerendes psykologiske viden og færdigheder, samt psykoterapeutiske kompetence og parathed, til at gå videre på uddannelsens andet år. Eksamen består af både en skriftlig og mundtlig del, med fokus på egen psykologiske organisering, kontaktform og arbejdsplaner (med pensum som optik og forståelsesramme) og dermed det kompetencemæssige grundlag for at arbejde psykoterapeutisk, ud over den teoretiske viden og analytiske færdigheder, der må forstås som en integration af viden og fagpersonlige kompetencegrundlag. Den studerende evaluerer sig selv, får og giver feedback i egen træningsgruppe, og bliver tillige evalueret af en medstuderende og underviser, hvis evaluering (af 1. års forløb og skriftlige opgave) er afstemt med fakultetet. Læs mere i kap. 6.

2. år – Viden – Færdigheder - Kompetencer

I løbet af uddannelsens **andet år** skal den studerende, med afsæt i første år, videreudvikle sin udviklings- og personlighedspsykologisk viden og forståelse, i en klinisk sammenhæng, samt øge sin viden om grundforhold i psykoterapeutisk arbejde. Den studerende skal, gennem undervisning og terapeutisk arbejde på plenum og i træningsgruppen, videreudvikle sine novice-terapeutiske færdigheder og kompetencer på plenum, med bl.a. gæsteklientarbejde under direkte supervision, samt i sin træningsgruppe.

Som en del af de terapeutiske færdigheder og kompetencer, skal den studerende gøre sig mere bekendt med, og bringe sig selv i øget intellektuel og følelsesmæssig kontakt med, egen (families) udviklingshistorie, herunder temaerne kontaktnedbrud, relationsbrud, tab, traumer og forsvarsmekanismer styrende for objektrelationer, tilknytningsstil, kontaktevne, og mentaliseringsniveau.

Psykologisk & psykoterapeutisk viden

Som en afspejling af temaer og emner på semesterplanerne for **3. og 4. semester**, skal den studerende i løbet af **andet år**, konsolidere sin viden fra første års temaer og pensum og kombinere den med viden om kontakt- og relationsnedbrud i nære relationer, tab, traumer, forsvarsmekanismer og supervision. Den studerende skal opnå en mere konsolideret viden om sin egen historie, smertepunkter, måde at gå i kontakt, være i kontakt og gå ud af kontakt på, herunder forsvarsmekanismer og typiske måder at håndtere/bære modgang, belastning og besvær på; gruppedynamiske forhold og egen måde at indgå i større (storhold) og mindre (træningsgruppe) grupper på; samt viden om eksistenspsykologiske grundforhold. Den studerende skal øge sin viden om betydningen af rammen for psykoterapeutisk arbejde med individer og grupper, med afsæt i de etiske retningslinjer.

Psykologisk & psykoterapeutiske færdigheder

Den studerende skal, på en **professionsrettet måde**, kunne anvende ovenstående viden, som optik og forståelsesramme, til at analysere og diskutere sin egen organisering af følelser og rationale, samt forstå andres indre virkelighed, motivation og handlinger, som meningsfulde udtryk, med afsæt i samme optik og forståelsesramme. Den studerende skal, på en **professionsrettet måde**, selvstændigt kunne formidle sin egen indre virkelighed, udtrykke eget besvær (på en personlig og assertiv måde) - selvom det måske forstyrrer andre og der opleves et pres for at konformere eller ophæve grænser, lytte til andres besvær og personlige udsagn med forståelse, og herudfra danne meningsfulde hypoteser, der evt. rummer modsætninger og ambivalens. Den studerende skal øge sin forståelse af betydningen af rammen for psykoterapeutisk arbejde med individer og grupper, samt med større automatik og sikkerhed kunne vælge relevante interventioner.

Psykologisk & psykoterapeutiske kompetencer

Den studerende skal, ved en kombination af sin viden og færdigheder, ved slutningen af **andet år** på uddannelsen, selvstændigt kunne føre en psykoterapeutisk samtale på plenum og i sin træningsgruppe, samt med gæsteklienter, ved brug af relevante interventioner. Have metaboliseret mere af egen histories smerte og opnået en mere **konsolideret** adskillelse af sin egen historie og verdensbillede fra klientens og kunne rumme kraftigere modsætninger og ambivalens. Have en mere konsolideret parathed i forhold til at holde egen og andres sorg, smerte og vrede ud, samt øge sin parathed til at rumme og arbejde med tabubelagte problemstillinger og/eller problemstillinger der ligner terapeutens egne.

Klinisk prøveform

Uddannelsens andet år afsluttes med 2. års eksamen og evaluering, med det formål at fokusere på og evaluere, samt teste, den studerendes psykologiske viden og færdigheder, samt psykoterapeutiske kompetence og parathed til at gå videre på uddannelsens tredje år – og dermed have selvstændige klientforløb med ekstern supervision. Eksamen består af både en skriftlig og mundtlig del, med fokus på egen psykologiske organisering, kontaktform og arbejds punkter (med pensum som optik og forståelsesramme) og dermed det kompetencemæssige grundlag for at arbejde psykoterapeutisk, på en professionsrettet måde, ud over den teoretiske viden og analytiske færdigheder, der må forstås som en integration af viden og fagpersonlige kompetencegrundlag. Den studerende evaluerer sig selv, får og giver feedback i egen træningsgruppe, og bliver tillige evalueret af en medstuderende og undervisere, hvis evaluering (af 2. års forløb og skriftlige opgave) er afstemt med fakultetet. Læs mere i kap. 6.

2-årige overbygning - mål for læring

Med afsæt i den 2-årige grunduddannelse og den samlede uddannelses formål (kap. 1.), mål for læringsudbytte (kap.1.), indhold og forbindelse til tilrettelæggelse (kap. 3.), underviserkvalifikationer- & kompetencer (kap. 4.), undervisningsformer (kap. 5.), eksaminations relevans i forhold til at følge og teste den enkelte studerende viden, færdigheder og kompetencer (kap. 6.), defineres nedenfor læringsmål, for uddannelsens delelementer, forstået som uddannelsens enkelte år på den 2-årige overbygning, der hvert afsluttes med en evaluering og eksamen.

3. år – Viden – Færdigheder - Kompetencer

I løbet af uddannelsens **tredje år** skal den studerende videreudvikle sin udviklings- og personlighedspsykologisk viden og forståelse, i en klinisk sammenhæng, samt øge sin viden om grundforhold i psykoterapeutisk arbejde. Den studerende skal, gennem undervisning og terapeutisk arbejde på plenum og i træningsgruppen, videreudvikle sine-terapeutiske færdigheder og kompetencer på plenum, med bl.a. gæsteklientarbejde under direkte supervision, egne selvstændige klientforløb, samt i sin træningsgruppe.

Som en del af de terapeutiske færdigheder og kompetencer, skal den studerende være bekendt med, og intellektuel og følelsesmæssigt, forstå egen (families) udviklingshistorie. Med afsæt i temaer og pensum fra grunduddannelsen, skiftes der fokus fra terapeutens inder- og yderside, til klientens inder- og yderside, samt relationen (terapeutisk alliance) til klienten. Temaerne tab og traume, pardynamikker, gruppeudvikling og familiesyn gentages og konsolideres. Temaerne terapeutisk lederskab, seksuelle krænkelser, seksualitet i psykoterapi og almindelighed tilføjes.

Psykologisk & psykoterapeutisk viden

Som en afspejling af temaer og emner på semesterplanerne for **5. og 6. semester**, skal den studerende i løbet af **tredje år**, konsolidere sin viden fra temaer og pensum på den 2-årige grunduddannelse og kombinere den med viden om terapeutisk lederskab, seksuelle krænkelser, seksualitet i psykoterapi og almindelighed. Den studerende skal opnå en mere **udtømmende viden** om sin egen historie, smertepunkter, måde at gå i kontakt, være i kontakt og gå ud af kontakt på, herunder forsvarsmekanismer og typiske måder at håndtere/bære modgang, belastning og besvær på; gruppedynamiske forhold og egen måde at indgå i større (storhold) og mindre (træningsgruppe) grupper på; samt viden om eksistenspsykologisk grundforhold. Den studerende skal opnå en **professionsrettet** viden om betydningen af rammen for psykoterapeutisk arbejde med individer og grupper.

Psykologisk & psykoterapeutiske færdigheder

Den studerende skal, på en **sikker professionsrettet måde**, kunne anvende ovenstående viden, som optik og forståelsesramme, til at analysere og diskutere sin egen organisering af følelser, rationale og evt. blinde pletter, samt forstå andres indre virkelighed, motivation, handlinger og evt. blinde pletter, som meningsfulde udtryk, med afsæt i samme optik og forståelsesramme. Den studerende skal, på en **sikker professionsrettet måde**, selvstændigt kunne formidle sin egen indre virkelighed, udtrykke eget besvær (på en personlig og assertiv måde) – selv under projektivt pres fra omgivelserne om at opgive egen

integritet og/eller autonomi, lytte til andres besvær og personlige udsagn med forståelse, og herudfra danne meningsfulde hypoteser, der evt. rummer modsætninger og ambivalens. Den studerende skal øge sin forståelse af betydningen af rammen for psykoterapeutisk arbejde med individer og grupper, samt med større automatik og sikkerhed kunne vælge relevante interventioner. Den studerende skal opnå en professionsrettet forståelse af betydningen af rammen for psykoterapeutisk arbejde med individer og grupper, samt med større intuitiv sikkerhed kunne vælge relevante interventioner i terapeutiske situationer, sessioner og forløb, samt erkende og tage ansvar for misforståelser og reparere disse.

Psykologisk & psykoterapeutisk kompetence

Den studerende skal, ved en kombination af sin viden og færdigheder, opnået på den 2-årige grunduddannelse, selvstændigt og mere sikkert kunne føre en psykoterapeutisk samtaler og kunne tilrettelægge og håndtere et terapeutisk forløb. Den studerende skal have metaboliseret egen histories smerte, således den er mere baggrund end forgrund, og dermed opnået en mere **konsolideret og sikker** adskillelse af sin egen historie og verdensbillede fra klientens og kunne rumme kraftige modsætninger og ambivalens. Have en mere konsolideret og sikker parathed i forhold til at holde egen og andres sorg, smerte og vrede ud, samt parathed til at rumme og arbejde med tabubelagte problemstillinger og/eller problemstillinger der ligner terapeutens egne.

Klinisk prøveform

Uddannelsens tredje år afsluttes med 3. års eksamen og evaluering, med det formål at fokusere på og evaluere, samt teste, den studerendes psykologiske viden og færdigheder, samt psykoterapeutiske kompetence og parathed til at gå videre på uddannelsens fjerde år – og dermed have **professionelle** klientforløb med ekstern supervision. Eksamen består af både en skriftlig og mundtlig del, med fokus på egen psykologiske organisering, kontaktform og arbejds punkter (med pensum som optik og forståelsesramme) i kontakten med klienten. Den studerende evaluerer sig selv, får og giver feedback i egen træningsgruppe, og bliver tillige evalueret af en medstuderende og undervisere, hvis evaluering (af 3. års forløb og skriftlige opgave) er afstemt med fakultetet. Læs mere i kap. 6.

4. år – Viden – Færdigheder - Kompetencer

I løbet af uddannelsens **fjerde år** skal den studerende professionalisere sin udviklings- og personlighedspsykologisk viden og forståelse, i en klinisk sammenhæng, samt konsolidere sin viden om grundforhold i psykoterapeutisk arbejde og gøre denne mere intuitiv. Den studerende skal, gennem undervisning og terapeutisk arbejde på plenum og i træningsgruppen, videreudvikle sine-terapeutiske færdigheder og kompetencer på plenum, med bl.a. gæsteklientarbejde under direkte supervision, egne selvstændige klientforløb, samt i sin træningsgruppe.

Som en del af de terapeutiske færdigheder og kompetencer, skal den studerende, og intellektuelt og følelsesmæssig, forstå og være på plads med egen (families) udviklingshistorie, så denne træder mere i baggrunden og ikke skaber ekkoer i terapien men klienten. Med afsæt i temaer og pensum fra grunduddannelsen, skiftes der endnu mere fokus fra terapeutens inder- og yderside, til klientens inder- og yderside, samt relationen (terapeutisk alliance) til klienten. Temaerne tab og traume, pardynamikker, gruppeudvikling og familiesyn gentages og konsolideres. Temaerne terapeutisk lederskab, seksuelle krænkelser, seksualitet i psykoterapi og almindelighed til, parsamtaler, gruppeudvikling, samt "hvad er stadig svært for mig" gentages.

Psykologisk & psykoterapeutisk viden

Som en afspejling af temaer og emner på semesterplanerne for **7. og 8. semester**, skal den studerende i løbet af **fjerde år**, konsolidere sin viden fra temaer og pensum på den 2-årige grunduddannelse, samt 3. års overbygning, og kombinere den med viden om terapeutisk lederskab II, seksuelle krænkelser, seksualitet i psykoterapi og almindelighed II. Den studerende skal opnå en **udtømmende viden** om sin egen historie, smertepunkter, måde at gå i kontakt, være i kontakt og gå ud af kontakt på, herunder forsvarsmekanismer og typiske måder at håndtere/bære modgang, belastning og besvær på; gruppedynamiske forhold og egen måde at indgå i større (storhold) og mindre (træningsgruppe) grupper på; samt viden om eksistenspsykologisk grundforhold. Den studerende skal opnå en **professionel viden** om betydningen af rammen for psykoterapeutisk arbejde med individer og grupper.

Psykologisk & psykoterapeutiske færdigheder

Den studerende skal, på en **professionel måde**, kunne anvende ovenstående viden, som optik og forståelsesramme, til at analysere og diskutere sin egen organisering af følelser, rationale og evt. blinde pletter, samt forstå andres indre virkelighed, motivation, handlinger og evt. blinde pletter, som meningsfulde udtryk, med afsæt i samme optik og forståelsesramme. Den studerende skal, på en **professionel måde**, selvstændigt kunne formidle sin egen indre virkelighed, udtrykke eget besvær (på en personlig og assertiv måde) - selv under stærkt projektivt pres fra omgivelserne om at opgive egen integritet og/eller autonomi, lytte til andres besvær og personlige udsagn med forståelse, og herudfra danne meningsfulde hypoteser, der evt. rummer modsætninger og ambivalens. Den studerende skal opnå en professionel forståelse af betydningen af rammen for psykoterapeutisk arbejde med individer og grupper, samt med intuitiv sikkerhed kunne vælge relevante interventioner i terapeutiske situationer, sessioner og forløb, samt erkende og tage ansvar for misforståelser og reparere disse.

Psykologisk & psykoterapeutiske kompetencer

Den studerende skal, ved en kombination af sin viden og færdigheder, opnået på den 2-årige grunduddannelse, samt 3. års overbygning, selvstændigt og sikkert kunne føre en psykoterapeutisk

samtaler og kunne tilrettelægge og håndtere forskellige typer af terapeutiske forløb, med forskellige typer problemstillinger som afsæt for terapien. Den studerende skal have metaboliseret egen histories smerte, således den er i baggrunden, og dermed opnået en **konsolideret og sikker** adskillelse af sin egen historie og verdensbillede fra klientens og kunne rumme kraftige modsætninger og ambivalens. Have opnået en konsolideret og sikker parathed i forhold til at holde egen og andres sorg, smerte og vrede ud, samt parathed til at rumme og arbejde med tabubelagte problemstillinger og/eller problemstillinger der ligner terapeutens egne.

Klinisk prøveform

Uddannelsens fjerde år afsluttes med 4. års eksamen og evaluering, med det formål at fokusere på og evaluere, samt teste, den studerendes psykologiske viden og færdigheder, samt psykoterapeutiske kompetence og parathed – og dermed have **professionelle** klientforløb uden for uddannelsesregi. Eksamen består af både en skriftlig hovedopgave og et mundtligt forsvar, med fokus på klientens organisering, kontaktform og arbejds punkter (med pensum som optik og forståelsesramme) i kontakten med klienten. Den studerende evaluerer sig selv, og bliver tillige evalueret af en ekstern censor og vejleder, hvis evaluering (af 4. års forløb og hovedopgave) er afstemt med fakultetet. Læs mere i kap. 6.

Temadage på grunduddannelse og overbygning

I løbet af uddannelsens 4. år afholdes, og gentages løbende, temadage, med undervisning i videnskabsteori, psykopatologi og psykoterapiens historie, som alle aktive studerende og undervisere deltager i på samme tid og hvis indhold anvendes i den øvrige undervisning og eksaminer. Læs mere om underviserne på disse temadage på www.piaa.dk/undervisere.

KAP. 2. OPTAGELSESKRITERIER • D1

INDLEDNING

Med udgangspunkt i Socialministeriets kvalitetskriterier for psykoterapeutiske uddannelser, forløber optagelse på Psykoterapeutisk Institut med udgangspunkt i nedenstående optagelseskriterier.

Der kan søges optagelse i henholdsvis kvote 1. og 2. Herudover er der mulighed for at søge optagelse på dispensation i kvote 3. Ved gennemførelse af ækvivalerende uddannelser, eller dele heraf, er det muligt at søge merit for gennemført og dokumenterbar studieaktivitet. Kvote 3 tildeles max 10% af studiepladserne på en årgang.

Kvote 1.

Ansøgere med en relevant lang (5 år) eller mellemlang (3 år) videregående uddannelse af psykologisk, pædagogisk eller sundhedsfaglig karakter som fx psykolog, læge, præst, lærer, sygeplejerske, socialrådgiver, ergo- og fysioterapeut eller pædagog og tilsvarende uddannelser på bachelor- eller kandidatniveau, med sigte på omsorgs og relationsarbejde.

Optagelsen baseres tillige på en personlig samtale (ansøgermøde), hvoraf alder, modenhed, motivation og erhvervserfaringer klarlægges med det formål at vurdere tilstrækkeligheden heraf.

Kvote 2.

Ansøgere med en videregående uddannelse (minimum professionsbachelorniveau (180 ECTS-point), der ikke er af psykologisk, pædagogisk eller sundhedsfaglig karakter.

Optagelsen baseres på en personlig samtale (ansøgermøde), hvoraf alder, modenhed, motivation og erhvervserfaringer klarlægges med det formål at vurdere tilstrækkeligheden heraf.

Kvote 3. - optagelse på dispensation

Ansøgere tilhørende andre faggrupper, end dem der er uddannet ved de højere læreanstalter, kan i særlige tilfælde optages på dispensation, ud fra en helhedsvurdering af den enkeltes kvalifikationer.

Ansøgers uddannelse skal være suppleret med kurser (120 timer ved et sammenhængende forløb, 150 timer såfremt der er tale om opsplittede forløb) fra en højere læreanstalt eller videregående uddannelser (fx det åbne universitet, de sociale højskoler, sygeplejehøjskole og lignende) inden for:

- psykologi
- ledelse
- personlig udvikling
- terapi, supervision

Optagelsen baseres tillige på en personlig samtale (ansøgermøde), hvoraf alder, modenhed, motivation og erhvervserfaringer klarlægges, med det formål at vurdere tilstrækkeligheden heraf.

Helhedsvurderingen sker med udgangspunkt i en gennemgang af ansøgerens forudsætninger på følgende områder: alder, modenhed, erhvervserfaring, uddannelse og anden erfaring.

1) Alder

Ansøgeren er mindst 30 år når uddannelsen påbegyndes.

2) Modenhed

Ansøgeren har gennem livserfaring udviklet en modenhed der kvalificerer til optagelse på studiet. Med udgangspunkt i dialog afgør uddannelsesstedet om ansøgeren har en veludviklet refleksion omkring egen livserfaring.

3) Erhvervserfaring

På en professionel måde at have arbejdet med andre mennesker i mindst 3 år indenfor f. eks ledelse, herunder også Human Ressource, konsulentvirksomhed, registreret alternativ behandling eller lignende.

4) Uddannelse

Ansøgeren som minimum har en 3-årig gymnasial uddannelse og kan dokumentere et vist kendskab til relevante psykologiske og terapeutiske teorier

Dokumentation for kendskab til relevante psykologiske og terapeutiske teorier opnås f.eks. gennem:

- Tidligere terapeutiske uddannelser
- Kurser ved universitet eller højere lærested af pædagogisk og/eller psykologisk indhold
- Voksenpædagogisk grundkursus

- Kursus på folkeuniversitetet eller i forbindelse med højskoleophold af pædagogisk eller psykologisk indhold.
- HF i psykologi

5) Tilsagn om optagelse i Psykoterapeutforeningen

Indhentning af tilsagn om optagelse i psykoterapeutforeningen.

6) Anden erfaring

F.eks. U-landsophold eller ophold i udlandet af længere varighed, arbejde som plejefamilie, frivilligt socialt arbejde, ordinært højskoleophold, egen terapi og/eller supervision i arbejdsmæssige sammenhænge af rimeligt omfang.

For alle ansøgere gælder tillige

Alder og erhvervserfaring

Ansøger skal være fyldt 25 år (30 år for kvote 3.) og som minimum have 3 års erfaring med praktisk anvendelse af dennes uddannelse - inden for omsorgsområdet eller tilsvarende.

Der kan gives merit for anden relevant erhvervserfaring, hvilket omfatter minimum 3 års erfaringer med arbejde af medmenneskelig karakter fx:

- socialt arbejde i DK og Ulande
- undervisning eller andet pædagogisk arbejde
- personaleudvikling
- anden relevant erhvervserfaring

Erhvervserfaring kan opnås ved frivilligt (ulønnet) arbejde, der svarer til mindst 3 års fuldtidsbeskæftigelse.

Viden om psykologiske og terapeutiske teorier og principper

Alle ansøgere skal inden uddannelsens start have en vis viden om psykologiske og terapeutiske teorier og principper. Dokumentation kan fx ske ved beskrivelse af ansøgenes erhvervsarbejde o.l., ved kursusbeviser for gennemførelse af relevante kurser mv.

Kan en vis viden om psykologiske og terapeutiske teorier og principper ikke dokumenteres via eksamens- eller kursus-beviser, og spores der ved orienterings- og ansøgermødet usikkerhed om tilstrækkeligheden

heraf, da kan ansøger blive inviteret til et uddybende interview med, med henblik på at vurdere grad af viden om psykologisk terapeutiske teorier og principper.

Dokumentation og tidsfrister

Der kræves skriftligt dokumentation for ansøgernes opfyldelse af optagelseskriterier, herunder: CV, levnedbeskrivelse, eksamensbeviser; evt. kursusbeviser, samt dokumentation af erhvervs erfaring (fx. ansættelseskontrakter, anbefalinger, mv.) og viden om psykologiske og terapeutiske teorier og principper.

Ved ansøgning angives hvilken kvote der søges i. Mundtligt afgivne tilsagn om optagelse og evt. tilsendt uddannelseskontrakt er kun gyldig, dersom der foreligger en komplet ansøgning der følger og opfylder ovenstående optagelseskriterier, samt overholdelse af betalingsbetingelser og tidsfrister angivet i kontrakt og følgebrev

Ansøgermøder

Der afholdes løbende ansøgermøder. Deltagelse i et ansøgermøde er en forudsætning for optagelse på uddannelsen. Datoen for næstkommende ansøgermøde annonceres på www.piaa.dk. Invitation og tilmelding nødvendig. Ansøgermøderne har en varighed af cirka 3 timer og består af 2 halvdele på cirka 1,5 time, adskilt af en pause på 10-15 minutter.

Første halvdel af mødet er en gensidig præsentation. To af instituttets repræsentanter (uddannelseslederen og én underviser) præsenterer sig selv og fortæller om deres respektive funktioner. Ansøgerne inviteres til at præsentere sig selv og fortælle lidt om deres generelle livssituation (jobsituation, civilstand osv.), motivationen for at søge en terapeutisk uddannelse, om de har været i terapi, og hvilken baggrundsviden de har om psykologi og psykoterapi.

Anden halvdel af mødet er en præsentation af uddannelsen, med afsæt i retning/modalitet, undervisningstemaer og -form. Ansøgerne præsenteres for, at psykoterapeutuddannelsen indebærer, at studerende gennem hele uddannelsen arbejder med sig selv og egen personlig tilknytningsstil og forsvarsmekanismer; at uddannelsen foregår individuelt, i gruppesammenhæng og i samspil mellem uddannede, professionelle terapeuter samt med andre medstuderende; at psykoterapeutuddannelsen er en efteruddannelse, der funderes på i forvejen solide erfaringer fra anden uddannelse og konkret arbejds erfaring fra professionelt omsorgsarbejde; at psykoterapeutuddannelserne overordnet repræsenterer forskellige psykologiske retninger/ modaliteter. Der gives mulighed for at spørge ind til uddannelsen og fremsendt præsentationsmateriale. Ægtefæller, samlevende og kæresten er velkomne til at deltage, hvis der er plads på det enkelte møde.

Umiddelbart efter ansøgermødets afholdelse er det muligt for ansøger at få en forhåndstilkendegivelse af, hvorvidt optagelse vurderes muligt eller ej. Hvis der spores usikkerhed med hensyn til ansøgerens

egnethed eller kvalifikationer, da vil den pågældende ansøger, mod betaling, kunne deltage i en afdækkende samtale med to medlemmer af fakultetet, med henblik på en mere tilbundsående afprøvning af ansøgerens muligheder.

Vurderes en ansøger egnet går optagelsesproceduren i gang og en gensidigt bindende kontrakt underskrives. Sammen med kontrakten underskrives en erklæring om overholdelse af etiske retningslinjer i forhold til klienter, kolleger og institutioner, og om tavshedspligt, idet alle personlige temaer på holdet og instituttet er omfattet af tavshedspligt. Denne tavshedspligt gælder også partnere, der deltager i undervisningen på parweekend eller som gæster.

Merit

Der kan kun opnås merit for uddannelsesforløb fra ækvivalerende psykodynamiske terapeutiske efteruddannelser på samme niveau som Psykoterapeutisk Instituts 4-årige uddannelse, der dokumenterbart opfylder gældende vejledende kvalitetskrav til psykoterapeutiske uddannelser. Merit baseres på en individuel stillingtagen i hver enkel meritansøgning.

Merit i metodefag kan ske på tværs af uddannelser indenfor samme terapeutiske retning. Merit for teoretiske fag kan ske i den udstrækning, at undervisningen i det fag der søges merit for, ikke gennemføres som en integreret del af metodeundervisningen.

Optagelse i Psykoterapeutforeningen

Kvote 1. ansøgere kan optages direkte i Psykoterapeutforeningen. Kvote 2. og 3. ansøgere optages i Psykoterapeutforeningen efter en individuel vurdering, efter foreningens til en hver tid gældende regler.

Ønskes optagelse i psykoterapeutforeningen, og dermed retten til at kalde sig Psykoterapeut MPF, da anbefaler vi at foreningen kontaktes, for en forhåndsvurdering af optagelsesmulighederne.

Personoplysninger på tro og love - samtykke

Ved fremsendelse af ansøgning og underskrivelse af uddannelseskontrakten gives samtykke til, at personoplysninger i CV, levnedbeskrivelse, fagpersonlig målsætning, samt evt. bilag, behandles og opbevares af Psykoterapeutisk Instituts administration og fakultet, bestående af hovedunderviserne. Ansøger erklærer på tro og love, at de oplysninger, som fremgår af fremsendte ansøgning, CV og levnedbeskrivelse er korrekte, samt at evt. ændringer meddeles instituttet, der løbende ajourfører afgivne data.

KAP. 3. STRUKTUR & INDHOLD • A2

OPBYGNING OG PRAKTISK INFO

Den 4-årige psykoterapeutiske uddannelse er sammensat af en 2-årig grunduddannelse der giver adgang til den 2-årige overbygning, bestående af uddannelsens 3. og 4. år.

Hvert af de i alt 4 år indeholder 28 undervisningsdage pr. år. Der er indlagt i alt tre internater (med overnatning fra fredag til søndag) i forbindelse med afholdelse af parweekender på henholdsvis 2., 3. og 4. år. Logi på eget værelse er indeholdt i uddannelsens pris. Forplejning afholdes af den studerende selv, uanset om undervisningen afholdes som internat eller eksternt.

Hovedparten af uddannelsen foregår i en gruppe på mellem 16 og 18 studerende, besat med typisk én, nogle gange to, undervisere pr. kursus-dag/-weekend. Ved afslutningen af hvert undervisnings år evalueres kursisternes fagpersonlige udvikling og terapeutiske kompetencer, gennem en dialogbaseret selvevaluering og en evaluering fra én eller to undervisere.

Den 2-årige grunduddannelse er en introduktion til at arbejde psykoterapeutisk. Der fokuseres på at formidle grundlæggende psykologisk viden og at integrere denne viden i den studerende. Uddannelsen tager afsæt i deltagernes baggrund, fagpersonlige behov og faglige mål. Med udgangspunkt i direkte supervision af rådgivnings- og terapiforløb vil der være en kontinuerlig vekselvirkning mellem teori, metode og fagpersonlig udvikling, f.eks. teoretisk og praktisk arbejde med intersubjektive processer (relationsarbejde).

Terapeutisk arbejde med gæsteklienter (individuelle, par og familier) foregår under direkte supervision. På den 2-årige overbygning sker en professionsrettet udbygning af teoretiske, faglige som personlige kvalifikationer, eksterne og superviserede klientforløb er obligatoriske.

Hold på henholdsvis grunduddannelse og overbygning oprettes kun under forudsætning af et tilstrækkeligt antal tilmeldinger. Hvis en studerende kommer tilbage fra orlov, da kan holdstørrelsen blive 18+1 studerende pr. hold.

Omfang og undervisningstider

Cirka 2/3 af undervisningen er typisk tilrettelagt som i weekend-moduler. Den øvrige 1/3 af undervisningen afholdes hverdage, typisk fredage. Der undervises hverdage og lørdage fra kl. 10.00 til 17.00, søndage fra klokken 10.00 til 15.55.

Undervisningen afholdes primo august til og med december måned, samt primo januar til og med juni måned. I juli måned holder Instituttet sommerferielukket.

Hvert hold inddeles i tre træningsgrupper bestående af 5-6 kursister. Træningsgrupperne mødes og arbejder mellem de lærebesatte weekend-moduler. Læs mere om træningsgrupperne under afsnittet træningsgrupper og terapi-træningsarbejde side 18.

Omfang og fordeling af lektioner

Uddannelsens samlede omfang udgør i alt 850 timer/1.132 lektioner á 45 minutter, eksklusiv forberedelse, klientarbejde udenfor undervisningen, samt opgaveskrivning og eksaminering. Undervisningen fordeler sig på teori & metode, egenerapi & refleksion, samt supervision, efter en fordelingsnøgle der tilnærmelsesvist hedder 46/33/21%. De underviserbesatte undervisningsdage med konfrontationstimer fordeler sig ligeligt med 14 dage pr. semester. Med 5,66 undervisningstimer pr. dag, giver det 80 timers undervisnings pr. semester. På overbygningen vil der yderligere skulle påregnes 12,5 timers supervision pr. semester, så den samlede studiemæssige belastning, med konfrontationstimer, bliver 92,5 timer pr. semester.

- 390 timer/520 lektioner – sundhedsfaglig undervisning i psykologisk teori og metode, med en fordeling på $\frac{3}{4}$ i den primære behandlingsform og $\frac{1}{4}$ i øvrige beslægtede/forbundne behandlingsformer
- 280 timer/373 lektioner - egenerapi / selvrefleksion, jf. anbefaling for Nordiske psykologer, psykiatere og psykoterapeuter
- 179 timer/238 lektioner - supervision på klientbehandling med klinikvejledning

Ud over de underviserbesatte uddannelsestimer, anslås den øvrige tid den studerende skal bruge at gennemføre studiet, til cirka 1.500 timers selvstudie over 4 år. Selvstudie indeholder alt forberedende arbejde, som læsning, opgaveskrivning, forskning, gruppearbejde og træningsklienter mm. Et ECTS-point svarer til 25 timer, hvormed uddannelsen andrager et omfang 2.350 timer (850+1.500) på omkring 90 ECTS-point.

Semesterplaner og kursusbeskrivelser

For en detaljeret temaoversigt/undervisningsplan, henvises der til semesterplanerne, som kan downloades fra www.piaa.dk. I semesterplanen ledsages hver undervisnings-modul/tema af en tekst der beskriver formål, indhold/metode pensum (obligatorisk litteratur) og omfang. Ret til ændring af semesterplanens temaer, datoer og litteratur m.m. forbeholdes. *For studerende der*

har påbegyndt deres 4-årige uddannelse august 2024 eller senere er det obligatorisk at følge videnskabsteori- og forskningsmoduler, der afholdes af Dansk Psykoterapeutforening online.

Selvrefleksion, egenterapi og supervision

På den 2-årige grunduddannelse er der ikke et obligatorisk krav om individuel egenterapi eller supervision udover den i undervisningen indlejrede, som beskrives nedenfor. Dersom kursisten ikke tidligere har været i terapi, i et omfang der svarer til et forløb på minimum 20 timer, er der krav om et forløb på minimum 20 timers individuel egenterapi (ved selvvalgte eksterne terapeuter, uden økonomisk forbindelse til instituttet) inden 4. år afsluttes. Disse timer skal dokumenteres ved fremsendelse af kvitteringer. Det bemærkes, at terapeuten skal være psykoterapeut MPF, autoriseret psykolog eller psykiater. Udgiften til individuel egenterapi er ikke indeholdt i uddannelsesafgiften.

Uddannelsesrettet egenterapi

For studerende der påbegynder deres uddannelse august 2026 eller senere, erstattes kravet om 20 timers egenterapi af et krav, fra Dansk Psykoterapeutforening (DPFO), om 40 timers uddannelsesrettet egenterapi, sideløbende med uddannelsen, ved en psykoterapeut MPF, autoriseret psykolog eller psykiater, der arbejder indenfor samme modalitet som Psykoterapeutisk Institut Århus, altså psykodynamisk.

Definition af uddannelsesrettet egenterapi, ifølge DPFO

Ved uddannelsesrettet individuel terapi forstås den personlige, individuelle psykoterapi, man som klient samarbejder om med en kvalificeret og uddannet psykoterapeut eller psykolog, der opfylder kriterierne for optagelse i DPFO. En underviser, eksaminator eller censor på uddannelsen kan ikke praktisere som individuel terapeut.

Uddannelsesrettet individuel terapi har til hensigt at:

- I. Træne den studerende i at opleve psykoterapeutisk praksis i positionen som klient.*
- II. Give den studerende mulighed for at mærke i egen krop, hvordan centrale begreber udfolder sig i terapien.*
- III. Træne den studerende i at tage udgangspunkt i egne psykoterapeutfaglige, relationelle og eksistentielle problemstillinger i studietiden og herigennem udvikle sig selv som menneske.*
- IV. Opleve, hvordan en terapeut arbejder håndværksmæssigt (mesterlære).*

Der er i kravene til uddannelsen (jf. kvalitetskriterier og fortolkningsramme), og evt. optagelse i psykoterapeutforeningen, et krav om minimum 150 timers indlejret egenterapi og selvrefleksion. Egenterapi der finder sted uden for uddannelsesstedet tælles med i de minimum 150 timer.

Ved selvrefleksion forstås tanker, oplevelser og opmærksomhedspunkter som vedrører personlig udvikling /indsigt /arbejdspunkter, processer, teori og metode. Selvrefleksion er formuleret og defineret som både en mundtlig og skriftlig disciplin.

Den studerendes selvrefleksion udsættes jævnligt for feedback fra medstuderende og af undervisere. Selvrefleksionen er integreret i og optræder under hele uddannelsen, som en del af den personlige udviklingsproces psykoterapeutuddannelsen indebærer.

Selvrefleksion og egenterapi er centralt dele i uddannelsen til psykoterapeut, supplerer indbyrdes hinanden og er hinandens forudsætning. Selvrefleksion foregår som en del af undervisningen og sideløbende med egen terapien, som de studerendes indbyrdes og selvstændige arbejde.

Ved egenterapi forstås den personlige og individuelle psykoterapi man som klient modtager og får af en kvalificeret uddannet psykoterapeut. Egenterapi foregår mellem den enkelte studerende og en uddannet psykoterapeut, der opfylder kriterierne for optagelse i Psykoterapeut Foreningen.

Settingen for egenterapi kan være mellem en studerende og en kvalificeret psykoterapeut i en gruppe, hvor terapien udøves under overværelse af en gruppe, hvor det er tydeligt om der er tale om individuel-, par -, familie- eller gruppeterapi og roller.

De indbyrdes relationer skal fremgå klart og utvetydigt. Foregår der egenterapi under overværelse af en gruppe, skal gruppens rolle, inddragelse og ansvar være tydelig og aftalt mellem alle parter. Læs mere i indeværende kapitel. 3

Psykoterapeutens tilknytning til uddannelsesstedet skal være åben og tydeligt for alle. Det skal fremgå tydeligt, når der er aftalt og foregår/gennemføres terapi. Terapien foregår altid som en direkte kontakt /konfrontation mellem klient(er) og terapeut. Faktuelle rammer for sessionen er aftalt tid, rum, feedback mv.

Der skal foreligge regler omkring terapeutens habilitet, som sikrer beskyttelse af den studerendes personlige og indlæringsmæssige proces. De studerende skal bekendtgøres med uddannelsens habilitetsregler. Læs mere under kapitel 4. vedr. underviserne.

Der er i kravene til uddannelsen (jf. kvalitetskriterier og fortolkningsramme), og evt. optagelse i psykoterapeutforeningen, et krav om minimum 200 lektioners **supervision** i gruppe, individuelt eller en kombination heraf.

Ydermere er sagssupervision i forbindelse med eksternt klientarbejde på henholdsvis 3. og 4. år ligeledes obligatorisk, minimum 25 timer pr. år. Den obligatoriske sagssupervision skal være intern ved uddannelsens undervisere, for at sikre størst mulig sammenhæng i

uddannelsesforløbet. Alle medlemmer i samme træningsgruppe må ikke vælge samme supervisionsgruppe. Udgiften til sagssupervision er ikke indeholdt i uddannelsesafgiften, men dækkes helt eller delvist af klientbetalingen, der som udgangspunkt anbefales sat til kr. 300-400,- pr. session.

Supervision kan være direkte eller indirekte på et stykke terapeutisk arbejde. Aftalerne for supervision skal være tydelige m.h.t. setting, og rollerne for henholdsvis terapeut, klient og supervisor – disses indbyrdes relation og tilknytning til uddannelsesstedet som undervisere. Supervisor skal opfylde kravene til optagelse i psykoterapeutforeningen og være kvalificeret til at udføre supervision.

Støttende samtaler

Har en studerende brug for akut hjælp, da kan der tilbydes én enkelt vejledende samtale (max. 3 samtaler pr. år) ved en af underviserne, som den studerende selv vælger. Er der brug for mere hjælp, henvises der til en ekstern terapeut, som den studerende selv vælger. Disse samtaler betaler den studerende selv for. Underviserne må ikke have aktive studerende i individuelle terapiforløb.

Orlov

Uddannelsen skal gennemføres inden for en tidsramme på 6 år. Dispensation fra tidsramme på de 6 år, gives efter en konkret vurdering under hensyn til det individuelle studieforløb, ved svær sygdom eller lignende. I tvivlstilfælde kontaktes Dansk Psykoterapeutforening.

Kun i særlige tilfælde bevilges orlov eller dispensation, som f.eks. barsel eller lign. Orlov fra uddannelsen bevilges kun på baggrund af en skriftlig ansøgning – og kan tidligst bevilliges efter gennemførelsen af 1. års eksamen og i forbindelse med et semesters afslutning.

Uddannelsen genoptages ved semesterstart på første givne hold med ledige pladser. Studerende der kommer retur fra orlov, kan undtagelsesvist få plads på et hold med atten aktive studerende.

Orlov fritager ikke for betalingspligten i henhold til den indgåede kontrakt. Ved evt. særlig aftale om fritagelse for betaling af kursusafgift i orlovperioden, udskydes betalingen til genoptagelse af kursusforløbet ved semesterstart, til de til enhver tid gældende priser. Fakultet kan vælge at invitere til en samtale, inden en genoptagelse af studiet kan ske.

Instituttets ledelse kan beslutte at pålægge en kursist orlov, såfremt særlige omstændigheder taler herfor. Ved tidspunktet for pålæggelse af orlov, fastlægges vilkår for orloven af fakultetet, disse godkendes af uddannelseslederen. Ved genoptagelse af studiet er en samtale med to

repræsentanter fra fakultetet obligatorisk. Udgiften til samtalen påhviler den studerende og afregnes med underviserne, med samme takst som for støttende samtaler.

Når en studerende kommer retur fra orlov, kan holdstørrelsen udvides til 18+1 deltagerere på igangværende hold.

Fravær og afbud

Fravær må maksimalt andrage 10 % pr. år. Ved et samlet akkumuleret fravær på 10 % eller mere, fra de lærerbesatte undervisningsdage i semesterplanen, udstedes uddannelsesbevis udstedes ikke. Afbud meldes på mail til weekendens underviser og uddannelseslederen.

Andrager det samlede fravær på den 2-årige grunduddannelse 15% eller mere, da indstilles den studerende på den 2-grunduddannelse ikke til henholdsvis 1. & 2. års eksamen, samt optagelse på den 2-årige overbygning, alene med det høje fravær som begrundelse.

Andrager det samlede fravær på 3. års overbygning (separat eller inklusiv det akkumulerede fravær fra grunduddannelsen) 15% eller mere, da indstilles den studerende ikke til 3. års eksamen og den studerende pålægges at starte forfra på den 2-årige grunduddannelse, hvilket den studerende selv skal betale for.

Andrager det samlede fravær på 4. års overbygning (separat eller inklusiv det akkumulerede fravær fra grunduddannelsen) 10% eller mere, da indstilles den studerende ikke til 4. års eksamen og den studerende pålægges at starte forfra på den 2-årige grunduddannelse, og gennemføre hele uddannelsen på ny, hvilket den studerende selv skal betale for.

Andrager det samlede fravær på den 2-årige grunduddannelse, eller på den 2-årige overbygning (separat eller inklusiv det akkumulerede fravær fra grunduddannelsen) 15% eller mere, da kan instituttets ledelse vælge at ophæve uddannelseskontrakten, alene med det høje fravær som begrundelse.

Der er mødepligt til træningsgruppemøderne og evt. fravær fra møderne tæller med i beregningen af den samlede fraværprocent. Fraværet fra træningsgruppemøderne må ikke udgøre mere end maks 10% af det samlede fravær. Ved et fravær på 20% eller derover, fra træningsgruppemøderne, kan instituttets ledelse vælge at ophæve uddannelseskontrakten, alene med det høje fravær fra træningsgruppemøderne som begrundelse. Afbud til træningsgruppemøder meldes til gruppen og på mail til uddannelseslederen.

Ophør/udmeldelse og fravær

Uddannelseskontrakten er bindende og kan ikke opsiges af den studerende. I særlige tilfælde kan Instituttets ledelse beslutte, at løse kursisten fra uddannelseskontrakten, såfremt det efter en samlet vurdering er opfattelsen, at den studerende ikke fagligt er i stand til at leve op til uddannelsens krav og forpligtigelser.

Ved ophævelse af kontrakten, initieret af instituttets fakultet, bortfalder betalingen ved udgangen af det påbegyndte studieår. Der ydes ikke kompensation for evt. fravær uanset årsag. Hvis den studerende vælger at stoppe på uddannelsen før kontraktens udløb, eller stopper/stoppes pga. for højt fravær, bortfalder betalingen ikke, men følger den periode der er tegnet kontrakt for.

VIDENSKABELIGT UDGANGSPUNKT

Psykoterapeutisk Institut er i sin almenpsykologiske og terapeutiske tilgang relationsorienteret. Vores personligheds- og udviklingspsykologiske optik er psykodynamisk og socialpsykologisk orienteret, vores værdigrundlag humanistisk eksistentielt og vores terapeutiske tilgang oplevelsesorienteret - med vægt på psykologi og psykoterapi i en familierapeutisk ramme.

Som selvstændig videnskab er psykologien lidt mere end 100 år gammel og udspringer af filosofien, der er cirka 3.000 år gammel som videnskab. Den psykologiske videnskab består grundlæggende af fire grundelementer, der udgør almenpsykologien. Disse er udviklingspsykologi, personlighedspsykologi, socialpsykologi og kognitiv psykologi. I forlængelse heraf følger de anvendte psykologier, der er bl.a.- arbejds- & organisationspsykolog, klinisk psykologi og pædagogisk psykologi.

Uddannelsens på Psykoterapeutisk Institut er en efteruddannelse i klinisk psykologi, der primært tager afsæt i psykodynamiske teoridannelser inden for udviklings- og personlighedspsykologi, sekundært socialpsykologien, med tråde til den kognitive psykologi og neuropsykologi.

I den følgende tekst vil det videnskabelige grundlag for uddannelsens hovedområder, samt uddannelsens psykoterapeutisk retning, metode- og værdigrundlag, blive beskrevet og dokumenteret ved referencer til videnskabeligt underbygget arbejde/litteratur. Endvidere vil anvendte fænomenologiske metoder blive beskrevet, og uddannelsens etiske retningslinjer for udøvelse af psykoterapi præsenteres.

Der henvises til aktuelle semesterplaner (www.piaa.dk) for beskrivelse af uddannelsens undervisningstemaer, deres formål, indhold og omfang (antal lektioner), samt den dertil hørende kursuslitteratur. Pensum udgøres af den obligatoriske kursuslitteratur.

Personlighedens udvikling, struktur, indhold og funktion

Personlighed kan defineres som summen af de psykiske udvekslinger der er tilgængelige (og utilgængelige) for det enkelte individ, og dermed den (person-) lighed hvormed det enkelte individ percipere, føler, tænker og oplever sig selv, sine relationer verden. Selv og identitet er det socialpsykologiske begreb for samme fænomen. Begrebet Identitet udspringer af det latinske *identita*, der betyder "samme som", der i betydning ligger tæt op ad begrebet "person-lighed".

Klientens personlighed (og dermed også klientens relationer) er psykoterapiens genstandsfelt, terapeutens personlighed er terapeutens værktøj - og dermed interventionernes, metodens og værdigrundlagets "hjul". Personligheder mødes i en terapeutisk setting. Omdrejningspunktet i enhver psykoterapeutisk efteruddannelse er (eller bør være) fænomenet personlighed eller selv/identitet (der her anvendes med samme betydning), da det er klientens personlighed der gennem terapeutiske interventioner påvirkes, med det formål at skabe vækst og forandring – til klientens bedste. Samtidig er terapeutens personlighed afgørende for, hvilket møde og hvilken forandring og vækst der kan skabes, da et potentielt udviklingspotentiale udfoldes i et (uundgåeligt) samspil mellem klientens og terapeutens personlighed og terapeutens forcer og begrænsninger.

Inden for almenpsykologien (personligheds- og udviklingspsykologi, socialpsykologi og kognitiv psykologi) er det alment accepteret, at vi internaliserer det sociale system vi vokser op og udvikler os i (Matlin, 2005)). Denne internalisering danner grundlag for den måde og det psykiske modenhedsniveau vi fungerer på, samt hvilke psykiske udvekslinger (give vs. tage og nærhed vs. afstand) der er tilgængelige for os inter- som intra-psykisk (Fonagy, Schore og Stern, 2006).

Vi bliver ikke os selv af os selv. Vores tidlige udvikling er tæt forbundet med at blive set og være tilknyttet/til stede og blive følelsesmæssigt afstemt og reguleret i andres (mentaliserende) bevidsthed. At vi får den respons, kærlighed, intimitet, forståelse (og reparation af misforståelser) som vi har brug for, for at kunne udvikle os til modne autonome individer, med evne til iboende autoregulering (Bateman & Fonagy, 2007, pp. 13, 24, 38). Selvet dannes ifølge Fonagy og Target i samspil med de mentale tilstande der deles med omsorgspersonen, via en (genetisk og biologisk) betinget spejlingsproces. Tryk tilknytning fremmer mentaliseringsevne (samt psykisk sundhed) og utryk tilknytning hæmmer mentaliseringsevnen (ibid.).

Et socialpsykologisk perspektiv er, at selvet skabes og formes via social interaktion, hvor vi gennem sprog og handlinger udveksler symboler rig på (fælles) mening (Mead, 2005 [1934]). Social interaktion og social eksistens afhænger af, at vi ved hvem vi er, og hvem andre er.

Identitet og selvopfattelse er en del af denne viden, som er grundlaget for at kunne vurdere og forudsige både egne og andres evner, holdninger og handlinger (Hogg & Vaughan, 2005).

Selv og identitet er kognitive konstruktioner, der påvirkes af og påvirker social interaktion og perception gennem forudsigelighed for både os selv og andre (ibid.). Selvet er ifølge Markus (1977) en fast kognitiv struktur, bestående af selvskemaer baseret på tidligere erfaringer. Et andet synspunkt er, ifølge Turner og Oakes (1997), ideen om, at selvrepræsentationen er mere flydende og fleksibel med afsæt i den aktuelle situations sociale kontekst. Dog ikke mere flydende, end at Turner og Oakes også taler om en social medieret struktur med et individuelt element indlejret (ibid.). Ifølge Turner og Oakes (1997) internaliseres samfundet som en del af en kognitiv fungeren, således det er selvet, der er styrende for den kognitive aktivitet, hvorved kognitionen gennem selvet bliver socialt konstitueret.

Et spørgsmål der melder sig er, i hvor høj grad selvet er en sproglig konstruktion vs. en konstruktion bestående af mere "faste" men omskiftelige sociale identiteter/kognitive strukturer. Et synspunkt kunne være, at hvis selv og identitet skal kunne påvirke social interaktion, må disse have en form for stabil essens og tyngde.

Spørgsmålet om selvet og del-identiteternes essens og tyngde kan delvist belyses og besvares ved at inddrage et personlighed- og udviklingspsykologisk perspektiv. Ifølge Otto F. Kernberg optræder der en reciprok påvirkning og afsmitning af epigenetisk karakter, mellem den biologisk givne (medfødte) personligheds-konstitution (instinkter og temperament) og den gradvise dannelse og modning af personlighedens struktur, via samspillet med det tidlige sociale omsorgsmiljø (Kernberg, 1976). Selv og identitet har altså, ifølge dette perspektiv, en grad af fysisk essens i kraft af en neurobiologisk komponent. Et perspektiv der støttes af øvrige psykodynamikere/objektrelationsteoretikere og nyere interpersonel neurobiologisk forskning af Fonagy, Schore og Stern (2006). Idéen om, at selv, identitet og selvopfattelse skabes og formes via social interaktion, som en internalisering af samfund, omgivelser og sociale samspil, der slutteligt munder ud i en mere eller mindre fast kognitiv struktur, er altså ikke alene et socialpsykologisk perspektiv, men også et personligheds- og udviklingspsykologisk perspektiv.

Kernberg (objektrelationsteoretikere) står ikke alene, men støttes af udviklingspsykologisk orienterede teoretikere som eksempelvis Stern (interpersonel), Kohut (selvpsykolog), og Bowlby (tilknytningspsykolog) med øget fokus på selve udviklingsprocessen. Uanset de forskellige betegnelser for deres orientering, er alle fire teoretikere enige om, at (arten og kvaliteten af) relationen til det (tidlige) primære sociale system er vigtig.

Netop denne tidlige omsorgsrelation (til mor, far, familiesystem) er generator for dannelsen af kognitive strukturer, der betegnes som indre billeder, eller skemaer for udvekslinger mellem

subjekt og objekt, nu og i fremtid, inden for rammen af hvilke de kognitive processer forløber. En udvikling af personligheden der har klare ligheder med den sproglige udvikling. Vi kan (i udgangspunktet) kun opbygge et ordforråd af kulturel forståelse af de ord og begreber vi kommer i kontakt med. Vi kan (i udgangspunktet) kun tilegne os de relationelle færdigheder som vi bliver mødt med og har erfaringer med.

Socialpsykologien deler i høj grad perspektiv med udviklingspsykologien, hvad angår kognitive strukturer, samt idéen om, at selv, identitet og selvopfattelse skabes og formes via social interaktion. Bowlby taler om arbejdsmodeller, der bygger på mentale repræsentationer af selvet og andre, skabt af tidlige gentagne tilknytningsmønstre med omsorgspersoner (Bowlby, 1969). Kernberg taler, på samme måde som Bowlby, om, at barnet internaliserer samværet i kraft af dagligdagens selv- og objekt-repræsentation. Denne indoptagen medfører en kognitiv psykisk struktur, der er en afspejling af det tidlige sociale samspil.

Den indre verden kommer altså, ifølge dette perspektiv, i overvejende grad til at afspejle den faktiske ydre verden, og den kontekst mor, far og barn indgår i (Kernberg, 1976). Kohut ligger i direkte tråd med denne opfattelse. Kohut taler om hvordan selvobjekter indoptages, og hvordan individet herigennem skaber indre billeder, der kommer til at udgøre et mere eller mindre sammenhængende selv, afhængigt af hvilke selvobjekter, der er til rådighed (Kohut, 1990). Sidst men ikke mindst beskriver Stern, der er inspireret af objektrelationsteorien og selvpsykologien, den samme proces, blot med andre begreber og betoning. Stern kalder Repræsentationer af Generaliserede Samspil for RIG'er, som er en akkumulering af oplevelser. Den type oplevelser der er flest af, kommer til at farve og forme identiteten og selvopfattelsen (Stern, 2000).

Josephs og Ribbert har ladet sig inspirere af tilknytningsteorien. De tager udgangspunkt i tilknytningsteoriens indre arbejdsmodeller og kobler dem med teorien om 'det dialogiske selv' (Josephs & Ribbert, 2003). Selvet ses som en mængde af 'jeg-positioner' med hver deres ophav i sociale relationer, der kan sidestilles med reale sociale udvekslingsformer. Hver jeg-position har en stemme, der relateres til andre jeg-positioners stemmer i en dynamisk relation af dialog. Det er denne dialogiske interaktion mellem hierarkisk forskellige stemmer, der danner grundlag for udviklingsmæssig transformation, og Josephs og Ribbert anfører derfor, at teorien om det dialogiske selv giver en forklaring på, hvordan indre arbejdsmodeller kan transformeres, samt hvordan der kan dannes nye.

Josephs og Ribbert er altså enige i, at selvet har en social herkomst, men de mener i modsætning til fx Turner og Oakes, at selvet er personligt konstrueret gennem dialogen mellem de forskellige jeg-positioner (ibid.). En dialog der må antages at tage udgangspunkt i det psykiske materiale der generelt er tilgængeligt og præger individets ydre som indre liv. Et gennemgående element i både social- og objektrelationspsykologisk tænkning, og den måde disse perspektiver

anvendes i undervisningen ved psykoteraeutisk Institut • Århus • Kbh er altså, at den indre verden afspejler den ydre – og omvendt.

Både den indre og ydre verden formes over tid i relationen og kulturen, hvorfor relationsarbejde er et centralt omdrejningspunkt i undervisningen på den 4-årige terapeutiske uddannelse ved psykoteraeutisk Institut • Århus • Kbh, med samtalen som terapiens hjul og køretøj. Sagt på en mere dagligdagsmåde, så bliver de tidlige erfaringer, og følelserne forbundet hertil, med primære omsorgsgivere, til vores forståelse af os selv (objektrelationer) og indre model af verden. Disse objektrelationers egenart bestemmer vores tilknytningsstil, der er styrende for vores mentaliseringsniveau. Central viden i psykoteraeutisk uddannelse og arbejde med klienter.

Terapeutisk virksomhed – og virksomme elementer i psykoteraepi

Ifølge centrale teoretikers perspektiv på psykoteraeutisk virksomhed og virksomme elementer i psykoteraepi, indtager terapeutens personlige egenskaber en central plads i den omsorgsfunktion og det psykiske modningsarbejde som psykoteraepi er (Holmes, 2003; Mikulincer & Shaver, 2007).

Kvaliteten af relationen og arbejdsalliancen mellem terapeut og klient fremhæves som både forudsætning, det primære arbejds punkt og forandringens køretøj (Bordin, 1979; Samtag, Muran og Safran, 2002).

De personlige egenskaber fungerer som grundlaget for terapeutens empatiske beredskab, omsorgsduelighed og relationsevne (Tansey & Burk, 1989). Og er dermed grundlaget for væsentlige dele af terapeutens fagpersonlige forudsætninger for at hjælpe klienten hen imod en mere integreret og autonom måde at fungere på, med fokus på objektrelationstilstande og tilknytningsmønstre, refleksiv funktion og overføringer (Bowlby, 1988; Slade 2008; Wallin, 2007).

Personlighedsmæssige forudsætninger, som terapeuten ikke kan vælge til eller fralægge sig i et forsøg på at indtage en neutral position i forhold til klienten i det terapeutiske arbejde (Holmes, 2003; Hougaard, 2004; Langridge, 2007; Pervin, 1996). Et terapeutisk arbejde der har fællestræk med personlighedsmodningen i ontogenesen (Holmes, 2003; Mikulincer & Shaver, 2007). Fællestræk hvis indre logik understøtter påstanden om, at terapeuten som omsorgsperson og følelsesmæssig sikker base ikke kan være neutral i arbejdet med klientens tilknytning (Levy et. al, 2011).

Der tegner sig konturer af at centrale og afgørende virksomme elementer i psykoteraeutisk virksomhed, er graden af modenhed af terapeutens egen psykiske struktur, grænser og bevidste som ubevidste psykiske funktionsniveau, herunder brug af forsvarsmekanismer.

At terapeuten er i stand til at kunne etablere en bæredygtig relation/terapeutisk alliance, kommunikation og affektiv regulering af sig selv og klienten, som funktion af egne objektrelationer, tilknytningsstil, empatiske beredskab, samt implicit som eksplicit mentaliseringsevne (Bateman og Fonagy, 2007; Gabbard og Wilkinson, 1996; Gullestad og Killingmo, 2002).

Herunder at terapeuten selv fungerer integreret og i passende omfang tør anvende eks. selvførelser, samt at se kritisk på egne forcer og begrænsninger forbundet til sin egen opvæksthistorie og sårbarheder (Eagle, 2011a; Wallin, 2007).

Vi ser et sammenfald mellem omsorgens betydning i børns tidlige udvikling og psykodynamisk terapi. At udviklingen hos barnet/klienten er afhængig af omsorgsgivers relations- og kommunikationsevne. Og at sikkerhed i relationen, affektiv regulering og afstemthed er afsættet for relationsarbejdet og bibringelse af indsigt (Bordin, 1979; Holmes, 2003; Mikulincer & Shaver, 2007; Orlensky og Haward, 1986; Sørensen, 2006).

Terapeutens objektrelationer, tilknytningsstil og mentaliseringsevne bliver altså afsættet for at arbejde terapeutisk med klientens objektrelationer, tilknytningsstil og mentaliseringsevne.

Herunder at terapeuten, med en jævnt svævende opmærksomhed og kapacitet for reverie, er i stand til at lytte og være tilgængelig og varm på en autentisk måde; have sind på sinde; være forstående, empatisk og accepterende; kunne rumme, gennemarbejde og reparerer misforståelser og relations-nedbrud; intellektuelt som følelsesmæssigt at forstå, det klienten ikke forstår; tilføre mening og sætte grænser; genkende sammenfald af relationsmønstre mellem sig selv og klienten - samt at rumme evt. frustrationen forbundet hermed, uden at gratificere egne behov og forstyrrelser (Bordin, 1979; Goldman & Kernis, 2002; Holmes, 2003; Killingmo, 1989, 2006; Malan, 1992; Najavits og Strupp, 1994; Ogden, 1999; Rogers, 1975; Samtag, Muran og Safran, 2002; Spinelli, 1998).

Specielt terapeutens evne til at forstå hele klientens subjektive oplevelse, sig selv og deres indbyrdes relation, intellektuelt som følelsesmæssigt, virker til at være en central terapeutrelevant egenskab og virksomt element i psykoterapi.

At terapeuten med jævnt svævende opmærksomhed og på en hengivende måde kan indtage en terapeutisk holdning, hvor terapeuten modtager og rummer klientens følelser og ubehag, samt projektioner af ubehag, bearbejde disse og leverer dem tilbage i fordøjet form, uden aktivt at tænke (forstået som en rationel proces), jf. Bions begreb reverie (Gullestad og Killingmo, 2007; Ogden, 1999; Shore 2006, 2011).

At terapeut og klient er relationelt kompatible og at begge besidder forudsætninger for at indgå i terapeutisk samarbejde er også et tema. Herunder at terapeuten forstår, at dele af de forstyrrelser og modoverføringsreaktioner som terapeuten oplever i terapien, kan være terapeutens egne temaer, emotionelle logikker, core conflicts og forstyrrelser.

Modoverføringsreaktioner der bliver aktiveret i relationen med klienten, med afsæt i terapeutens egen relation til egne primær objekter og den beviste som ubevidste dialog terapeuten selv har, som funktion af sine egne objektrelationer (Gullestad og Killingmo, 2002; Samtag et al., 2002).

Terapeutens erfaring med forskellige klienter og sig selv som terapeut tillægges også betydning. En erfaring som med tiden tillader terapeuten at arbejde mere intuitivt (Rogers, 1975). Det personlighedsmæssige afsæt, som terapeuten har, bliver tilsyneladende bestemmende for, hvilken erfaring der kan opnås og med hvilken intuition terapeuten går ind i nye terapeutiske sammenhænge.

I undersøgelserne ovenfor tillægges klienten cirka 40% af psykoterapiens udbytte. Den terapeutiske relation tillægges cirka 30% og teknik/interventioner udgør cirka 15% af effekten (Lambert & Barley, 2002; Polkinghorne, 2007).

Vi ser, at effekten at terapeuten tillægges større vægt end effekten af den anvendte metode (Hougaard, 2004; Spinelli, 1998; Wampold, 2001). Samtidig ser vi, at der kan spores en sammenhæng mellem terapeutens personlighed og valg af terapeutisk retning (Blow, Sprenkle & Davis, 2007).

Det ville imidlertid også være påfaldende u-psyko-logisk, at det skulle være helt tilfældigt, hvilken terapeutisk forståelse og retning, som terapeuten er tiltrukket af og vælger at arbejde ud fra - og dermed forstå sig selv og sin egen verden og nære relationer med.

Bliver valg af interventionsteknikker forbundet til terapeutens personlighed, som Blow, Sprenkle & Davis (2007) gør, da nærmer betydningen af terapeutens personlige egenskaber i psykoterapeutisk virksomhed sig 50%.

En logisk slutning må samtidig være, at desto bedre personlighedsmæssige forudsætninger terapeuten har for at virke terapeutisk, desto mere af klientens potentiale kan der realiseres. Herved øges effekten af terapeuten personlige egenskaber potentielt set til mere end 50%, sådan som Rønnestad (2008) argumenterer for.

De terapeutiske processer der identificeres og fremhæves som funktion af terapeutens personlige egenskaber er terapeutens forståelse af klienten; evne til at reparerer misforståelser; autenticitet; empatisk beredskab; tilstedeværelsen af positive adfærdsformer defineret som forståelse, positiv

bekræftelse, varme og imødekommenhed; fraværet af negative adfærdsformer defineret som indirekte skyld-pålæggelse og devaluering, afvisning, angreb og ignorering af dele af klienten (Hougaard, 2004; Paul og Haugh, 2008; Najavits og Strupp, 1994).

Med afsæt i ovenstående studier og metaanalyser virker det rimeligt at argumentere for, at vi i overvejende grad kan forstå psykoterapeutisk virksomhed som en funktion af terapeutens personlige egenskaber og relationelle forudsætninger, med afsæt egne objektrelationer og med den terapeutisk alliance som centralt omdrejningspunkt.

Samlet set ledes der ovenfor frem til en forståelse af psykoterapeutiske kerneprocesser, som fænomener tættere forbundet til terapeutens personlige (værens-) egenskaber, end til terapeutens teoretiske viden og tekniske færdigheder (Norcross, 2002; Paul og Haugh, 2008; Spinelli, 1998). Herunder terapeutens opvæksthistorie, omsorgsduelighed, fasthed af grænser og egen grad af psykisk modenhed og integrerede måde at fungere på.

En terapeutisk proces hvor både klienten og terapeutens tilknytning og objektrelationer bliver medbestemmende for den terapeutisk alliances affektive kvalitet og arten af overføringer og modoverføringer (Eagle, 2011a; Wallin, 2007). Overføringer og modoverføringer vi måske kan forstå som delvist ubevidste processer (Shore, 2011), hvilket styrker interessen for betydningen af de objektrelationer, der ligger til grund for terapeutens tilknytningsmønster og mentaliseringsevne – og dermed forudsætningen for at arbejde med klientens objektrelationer, tilknytningsmønstre og mentaliseringsevne.

Udfaldet af terapien (defineret som graden af klientens bedring eller forværring) må altså i overvejende grad kunne forstås som værende afhængig af de særegne personlige egenskaber den enkelte terapeut har til rådighed til at skabe en bæredygtig terapeutisk alliance med klienten og kunne arbejde med eksempelvis overføring og modoverføring på en kvalificeret intuitiv og autentisk måde.

Det virker som om, at det i højere grad er det personlighedsmæssige værensegenskaber end det er de skolestiske og uddannelsesmæssige gørensegenskaber der er det terapeutisk virksomme og gør terapeuten terapeutisk virksom (effektiv). Værensegenskaber der bliver afsættet for gørensegenskaber, når vi anlægger et neuropsykologisk perspektiv på overføringer.

Med en forståelse af det psykoterapeutiske arbejde som en proces med afsæt i det nonverbale, emotionelle og implicitte selv og hukommelsessystem, som omdrejningspunktet for forandring og bedring, i højere grad end psykoterapi som en proces med afsæt i det eksplicitte og verbale selv og hukommelsessystem.

Et værens- og personlighedsmæssigt grundlag der virker til at blive styrende for måden som terapeuten omsætter sin teoretiske viden på. Terapeutiske egenskaber synes altså i højere grad at være afhængig terapeutens tilgængelighed, modtagelighed og forståelse/accept af klienten, end afhængig af faglige færdigheder som viden og type af uddannelse.

En måde at forstå terapi og faglighed på, hvor den akademiske uddannelse må opfattes som en sekundær kvalificering, modning og legitimering af fagpersonlige egenskaber i terapeutfunktionen.

Et spørgsmål der rejser sig i belysningen og forståelsen af psykoterapeutisk virksomhed som funktion af terapeutens personlige egenskaber er, hvordan vi begrebsmæssigt kan forstå grundlaget for de centrale og terapeutisk virksomme fag-personlige og terapeutrelevante egenskaber identificeret ovenfor?

Hvad har terapeuten til rådighed til at være varm, sætte grænser, lytte, have sind på sinde, tilføre mening, samt være forstående og empatisk med - og dermed skabe den forbindelse til klienten vi kalder for terapeutisk alliance? Hvad består disse egenskaber af? Hvor stammer de fra? Og hvordan udvikles de yderligere for kvalificering til en professionel terapeutisk sammenhæng? Og hvad betyder det evt. for vores måde at forstå terapi og uddannelse af terapeuter på?

Spørgsmål der måske kan besvares ved at anlægge et udviklings- og personlighedspsykologisk perspektiv, med tråde til neuropsykologien, på begreberne objektrelationer, tilknytningsstil, mentaliseringsniveau og deres indbyrdes sammenhæng hos både terapeut/omsorgsgiver og klient/barn.

Objektrelationer – Mentaliseringsniveau

Omsorgens art og kvalitet er centralt

Uanset om vi taler om forældreomsorg i børns tidlige udvikling eller omsorg ved terapeutisk virksomhed, så er relation til omsorgsgiver omdrejningspunkt for dannelsen af de psykiske udvekslinger og dertil hørende affekter, som med tiden bliver til indre repræsentationer for udvekslinger mellem subjekt og objekt.

Indre repræsentationer, som over tid aflejres, integreres og bliver til personlighedsstruktur og arbejdsmodeller, med dertilhørende tilknytningsstil, sindstilstand og funktionsniveau.

Hermed bliver den tidlige omsorg afsættet for de grundliggende forudsætninger, som både barn og senere voksent individ, privat som fagligt, har til rådighed til at indgå i frugtbare og

bæredygtige relationer, med evne til at forstå og tage adækvate initiativer der relaterer sig til andres behov.

En fysisk og psykologisk tilgængelig tilknytningsfigur og overvægt af positive oplevelser, synes at være forudsætningen for en sund psykologisk udvikling, med tryk tilknytning (fri-autonom sindstilstand), positiv selvfølelse og højt mentaliseringsniveau, som giver individet mulighed for at fungere integreret, modent og potentielt terapeutisk.

En utilgængelig tilknytningsfigur og en overvægt af negative oplevelser synes på tilsvarende vis at svække integrationen af objektrelationer, skabe et utrykt tilknytningsmønster og nedsætter mentaliseringssevnen.

Der er meget der taler for, at utilstrækkelig omsorg tidligt i livet grundlæggende svækker forudsætningerne for senere i livet at fungere terapeutisk. Tryk tilknytning og højt mentaliseringsniveau i omsorgsrelationer og funktioner virker til at være grundlaget for psykisk modning og udviklingen af en fri-autonom måde at fungere på i både forældre-barn og terapeut-klient relationer.

Et centralt omdrejningspunkt er tilliden til omsorgsgiver. En grundlæggende tro på at omsorgsgiver er til rådighed og kan yde en adækvat omsorg, når barnet (klienten) har brug for hjælp.

Terapi som forsinket (forældre-) omsorg og regulering

Vi ser, at der eksisterer et sammenfald mellem kvaliteterne der karakteriserer den gode (nok) forældre og den gode (nok) terapeut, herunder deres relationelle evne til at etablere en bæredygtig relation, forstå og regulere barnet/klienten (og sig selv) på en udviklingsfremmende måde.

Det virker som om, at der er grundlag for, at vi kan forstå terapeutiske interventioner (både indhold og struktur) som en art forsinket forældreomsorg, hvor kvaliteterne for den gode (nok) forældreomsorg går igen, men i en anden og professionel terapeutisk ramme og relation.

Et perspektiv der, som nævnt i indledningen, deles af både Holmes (2003) og samt Mikulincer & Shaver (2007) der begge sammenligner terapeutens opgave med den primære omsorgsgivers funktion. Hvilket giver god mening, da Gabbard og Wilkinson (1996), Bateman og Fonagy (2007), samt Gullestad og Killingmo (2002), som tidligere beskrevet i afsnittet om psykoterapeutisk virksomhed og det terapeutisk virksomme, overordnet set forstår psykologiske vanskeligheder som udviklingspsykologiske og dermed forbundet til en tilknytningsfigur og tilknytningsfigurens personlighedspsykologiske måde at fungere på.

De terapeutiske processer der i forrige afsnit identificeres og fremhæves som funktion af terapeutens personlige egenskaber er bl.a. terapeutens forståelse af klienten; evne til at reparere misforståelser; autenticitet; empatisk beredskab; tilstedeværelsen af *positive adfærdsformer* defineret som *forståelse, positiv bekræftelse, varme og imødekommenhed*; fraværet af negative adfærdsformer defineret som indirekte skyld-pålæggelse og devaluering, afvisning, angreb og ignorering af dele af klienten (Hougaard, 2004; Paul og Haugh, 2008; Najavits og Strupp, 1994).

Lars J. Sørensen (2005, p. 253) skriver i tråd hermed, at dét der kan hele mangelfuld tilknytning er tilknytning. En tilknytning og relation, hvor der på ny er mulighed for at blive rummet opleve et holding environment (Safran & Muran, 2000).

Ifølge Carsten René Jørgensen (2004) har Fairbairn skrevet, at den terapeutiske relation forsyner klienten med en ny mulighed, som klienten ikke fik i barndommen, for at undergå en følelsesmæssig udvikling med en troværdig og værdifuld forælder-figur (ibid, p. 526).

En nonverbal og psykobiologisk affektiv-kropslig afstemning imellem mor/terapeut og barn/klient Shore (2001b).

Alliancen mellem terapeut og klient bliver ifølge Shore omdrejningspunktet for nye positive (og negative) tilknytningsoplevelser, hvor kvaliteten af terapeutens psykobiologiske (affektive-somatiske) afstemning med klienten bliver bestemmende for klientens oplevelse af tryk og succesfuld nysgerrighed og mod på udforskning af fortidige og nutidige relationer og oplevelser (ibid, p. 175).

En forståelse af grundlaget for terapeutrelevante egenskaber og virksomme elementer i psykoterapi, hvor terapeutens egne selv- og objektrepræsentationer i højre hemisfære, egen kropslig kontakt og psykobiologiske autoregulering bliver mindst lige så afgørende for terapeutens evne til at fungere terapeutisk, som den logik og semantiske viden terapeuten senere (gennem eks. akademisk uddannelse) tilegner sig og lagrer i venstre hemisfære.

Et perspektiv på psykoterapeutisk virksomhed, hvor det kan virke kunstigt og arbitrært at adskille teknik og alliance, da intervention og måden at anvende den valgte (teknik/metode) også må forbinde sig til terapeutens personlige forudsætninger (højre hemisfære) og dermed forstås som en funktion af terapeutens personlige egenskaber.

Specielt når vi ifølge Shore (2001b) kan indregne, at de to højre hemisfære, hos individer indstillet på kontakt med hinanden, forbinder sig til hinanden og kommunikerer uden for

bevidsthedens opmærksomhed. En kommunikation der er et virksomt (eller kontraproduktivt) element, men som ikke er viljestyret eller kan beskrives som en teknik.

Tilknytningsmønstre virker væsentlige at fokusere på, hos både terapeut (forældre) og klient (barn), hvis vi vil forstå det personlighedsmæssige grundlag for både terapeutens og klientens potentielle muligheder og begrænsninger i forhold til det psykologiske udviklingsarbejde som psykoterapi er. Tilknytningsmønstret er tæt forbundet til objektrelationernes udvikling og integrering, samt det senere funktions- og mentaliseringsniveau.

Vi ser, at tilknytningsmønstret og evne til autoregulering har afgørende betydning for evnen til generelt at fungere på en måde, som vi kan forbinde til de positive adfærdsformer Najavits og Strupp (jf. afsnit 1.A) fandt blandt de centrale virksomme faktorer i psykoterapi. Desto ringere tilknytning, og hyper-regulering, desto flere

negative adfærdsformer og ringere forudsætninger for at hjælpe andre via adækvat affektregulering, kontakt og opbyggende kommunikation.

Det virker som om, at omsorgsgivers omsorgsduelighed bevæger sig på tværs af generationer. Og rytmen synes at være, at omsorgen der gives videre til næste generation tager afsæt i omsorgsgivers objektrelationer, herunder deres affektive farvning og grad af integration.

Objektrelationernes karakter bliver bestemmende for kommunikationen, relationen og tilknytningens kvalitet og karakter. Og graden af tryghed i tilknytning ser ud til, at have afgørende indflydelse på det senere mentaliseringsniveau og kommunikationens kvalitet, jf. Grices fire principper.

Anlægger vi et neuropsykologisk perspektiv på terapeutens terapeutrelevante og fagpersonlige egenskaber som terapeutisk virksomme, da får vi et tydeligere billede af, hvorfor de personlige egenskaber synes at veje tungere end akademisk viden. Vi ser, at terapeutens evne til at regulere sig selv og andre, har afsæt i højre og venstre hemisfæres hukommelsessystemer og deres neurobiologiske grundlag.

Et grundlag skabt via et nonverbale og psykobiologiske affektive-kropslige afstemninger i terapeutens egen tidlige udvikling, som nu ligger indlejret i nervesystemet, og delvist ubevidst styrer terapeutens intonation, ansigtsudtryk og grad af autenticitet, samt den somatisk kommunikation af affektive meddelelser, uden om det semantisk sprogs koder.

Tidlige erfaringer som får betydning for, på hvilken måde terapeuten kan gå i kontakt med og afstemme mere eller mindre udmodne og uregulerede klienter. Det emotionelle og procedurale hukommelsessystem i højre hemisfære udvikles og modnes tidligere end venstre hemisfæres

mere leksikale og episodiske hukommelsessystem, og synes delvist styrende for måden terapeuten omsætter sin akademiske viden på. Højre hemisfære får altså en grundlæggende betydning for hvordan viden i venstre hemisfære omsættes.

En forståelse af hukommelsessystemerne modning og funktion, hvor vi kan læse os til en given viden, men kan altså umiddelbart ikke læse os til måde og evne til at indgå i relation og omsætte vores viden på, hvilket jo er centralt i psykoterapeutisk virksomhed.

Anlægger vi et neuropsykologisk perspektiv på omsorgens kvalitet, så får vi udvidet vores udviklings- og personlighedspsykologiske perspektiv på, hvorfor tilknytningsmønstre, u-integrerede objektrelationer, lavt mentaliseringsniveau (og evt. strukturelle deficit) ikke kan repareres alene ved indsigt og viden, samt hvorfor at terapeutisk udvikling tager tid.

Vi ser en sammenhæng mellem deficit i psykologisk omsorg og deficit i den biologiske udvikling af amygdala og hippocampus, samt det sympatiske og parasympatiske nervesystems funktion, som rent neurologisk og hormonelt gør det sværere at regulere sig selv og fungere på en moden og integreret måde.

Både den trygge og den utrygge tilknytning, objektrelationernes integration objektrelationer og mentaliseringsevnen, har altså et helt konkret iboende neurobiologisk grundlag.

Der synes grundlag for at forstå fagpersonlige terapeutrelevante forudsætninger og væsentlige dele af de virksomme elementer i psykodynamisk psykoterapi, som noget terapeuten bærer integreret i sin personlighed og neurobiologi, grundlagt i samværet med sine egne primære omsorgsgivere og de tilgængelige mentale tilstande, der primært gjorde sig gældende i den relation.

Forudsætninger som grundlæggende synes at være svære at ændre, når først de er etableret. Om end noget tyder på, at positive tilpasninger kan finde sted. Et spørgsmål kunne være, hvor rodfæstet disse tilpasninger er og hvor stabile de er under psykologisk pres?

Det centrale og kurative i terapeutisk virksomhed virker i overvejende grad til at være en funktion af terapeutens omsorgsduelige måde at indgå i relation på.

Det terapeutisk virksomme synes i mindre grad at være en teoretisk viden, der kan anvendes som et stykke værktøj eller teknik, der evt. kan skiftes ud på samme måde som en (teknisk hvid) kittel.

Et perspektiv kunne være, at nogle mennesker godt kan læse sig til en leksikal akademisk viden og hvid kittel (venstre hemisfære), men ikke nødvendigvis har den psykologisk modenhed og de terapeut-relevant fagpersonlige (og neurologiske) egenskaber (højre hemisfære) for at kunne omsætte deres fagvidenskabelige viden på en terapeutisk måde.

Implikationer for uddannelse af psykoterapeuter

Cand.psych uddannelsen på de danske universiteter er primært en teoretisk uddannelse. En akademisk uddannelse der kan anvendes til både at undervise, forske og blive professionsudøvende inden for de anvendte discipliner pædagogisk-, arbejds- & organisations-, samt klinisk psykologi. Men hvis ikke den teoretiske viden er nok eller den vigtigste bestanddel i psykoterapeutisk virksomhed, hvad betyder det så for vores måde, at forstå uddannelsen af psykoterapeuter på?

Det er svært at forestille sig uddannelsen af psykoterapeuter, uden et akademisk vidensgrundlag, en underbygget viden og forståelse af psykens udvikling, funktion, samt præmissen for struktur og indhold i den terapeutiske situation. Herunder viden om både klientens og terapeutens (personlige) udfordringer ved at indgå i det relationelle arbejde i psykoterapi (Rønnestad & Skovholdt, 2003, p. 56).

Men teori alene sætter ikke (novice-) terapeuten i stand til at agere terapeutisk. Viden giver en forståelse og en legitimering. Men selve det terapeutisk håndværk er i høj grad forbundet til terapeutens personlighed, indre dialog og logikker, kombineret med erfaring der sidenhen danner grundlag for en øget intuition.

Udvælgelse af fremtidens psykoterapeutkandidater

Hvis ikke vi kan læse os til de vigtigste terapeutisk egenskaber, hvad betyder det så for vores måde at uddanne psykoterapeuter på?

Det rimeligt at foretage diskussionen af implikationer for uddannelsen af terapeuter ud fra den grundforståelse, at det virksomme i psykoterapeutisk virksomhed **primært** kan forstås som en funktion af terapeutens personlige egenskaber - specielt tilknytningsstil og evne til at forstå og kommunikere, med afsæt i modenhed og bæredygtighed af objektrelationer og tilknytningsstil. **Sekundært** kan vi forstå psykoterapi og psykoterapiens effekt som funktion af den teori og metode terapeuten anvender, med afsæt i terapeutens akademiske uddannelse. Vi ser et samspil mellem fagpersonlige terapeutrelevante egenskaber og akademisk viden, hvor førstnævnte synes at veje tungest.

Måden vores deklarative eksplicite hukommelse i venstre hemisfære (rummende fakta og viden) er integreret med og afhængig af vores procedurale implicite ubevidste hukommelse i højre

hemisfære (rummende emotionelle erindringer), har indflydelse på måde den tilegnede akademiske viden omsættes på i relation til klienten, virker styret af den emotionelle valør og grad af integration der kendetegner vores objektrelationer (jf. evt. Kernberg (1976) afsnit 1.B.).

I en artikel af Rizq (2010, p. 178) refereres Obegi og Bergant (2008) for at anføre, at sikkert tilknyttede terapeuter typisk besidder allianceforbedrende karakteristika og sensitivitet – og kan derfor bedre skabe en sikker atmosfære.

Schauenberg (2010) anfører, at sikkert tilknyttede terapeuter opnår bedre alliancer og udbytte af terapien, med mere forstyrrede klienter. Dozier et. al. (1994) anfører, at terapeuters tilknytningsstil var en signifikant indikator på terapeutens evne til at modstå trækket fra klientens umodne tilknytningsstil og emotionelle forventninger. Sidst men ikke mindst anfører Tyrell (1999), at de klinisk set mest effektive terapeuter var dem som var i stand til at tilbyde komplementære responser, der ikke bekræftede klientens sædvanlige relationelle forventninger.

Perspektiver der er i tråd med, at de fri-autonome terapeutkandidater er mere frie og mere autonome og dermed mindre afhængig af og styret af andre og andres evt. umodne ønsker og reaktioner, hvilket jo er en klar fordel i terapeutfunktionen (jvf. afsnit 1.B)

En måde at forstå terapeutens tilknytnings store betydning for alliancen og effekten af terapien kunne være, at jo desto bedre terapeutens tilknytning er, desto flere positive og nuancerede emotionelle strenge og frekvenser kan terapeuten forbinde sig til klienten på.

Og desto bedre kan terapeuten autoregulere sig selv (og dermed udholde) klientens smertefulde tilstande og evt. umodne og splittede reaktioner og krav, som funktion af egne objektrelationers integration og stabilitet.

Vi må med rimelighed antage, at akademisk viden og træning ikke ændrer terapeutens personlighed og grundliggende måde at relatere sig til sine patienter på, hvilket støttes af Henry et al. (1993, p. 434ff). Og samtidig antage, at de væsentligste fagpersonlige og terapeutrelevante egenskaber er svære at tilegne sig som voksen, dersom ikke opvæksten har skabt grundlag for dem, jf. det udviklings- og personligheds-psykologiske og neuropsykologiske perspektiv præsenteret i afsnit 1.B.

En logisk konsekvens af tilknytningsmønsterets betydning i psykoterapeutisk virksomhed må derfor være, at der ved udvælgelsen og uddannelsen af fremtidens psykoterapeutkandidater er fokus på netop objektrelationers grad af integration og emotionelle valør, tilknytningsstil og mentaliseringsniveau.

Samt at have fokus på den efterfølgende sekundære faglige modning og kvalificering af de fagpersonlige terapeutrelevante egenskaber i kraft af integration af teori og praksis, samt fagpersonlig udvikling i egenterapi, som væsentlige fokuspunkter, som bl.a. Blow, Sprenkle og Davis (2007, p. 307) peger på.

En undersøgelse af Sundin & Ögren (2011) støtter ideen om at udvælge de terapeutkandidater som uddannelse og træning skal investeres i. Undersøgelsen viste, at de studerende som var optaget med fokus på ansøgers empatisk evner og frustrationstærskel dannede bedre relationer til supervisor og medsupervisor end dem der udelukkende var optaget på baggrund af et givent karaktergennemsnit (ibid., p. 37ff).

Samme gruppe af studerende, udvalgt på baggrund af empatisk evner og frustrationstærskel, udviklede tillige i højere grad terapeutiske færdigheder og viden herom end gruppen der alene var optaget på baggrund af deres karaktergennemsnit (ibid.). Måske er det højere funktionsniveau forbundet med mindre livssmerte, hvilket gør det lettere at se sig selv og andre klart.

Mander (2004) anbefaler, at man ved udvælgelsen af psykoterapeut-kandidater kigger efter patienten i hjælperen (the wounded healer). Herunder evnen til at lære fra erfaring, samt empati, intuition og mentaliseringsevne som tre absolut indiskutable evner terapeutkandidaten må besidde (pp. 161, 171).

Anbefalinger der er i tråd med Casements (1985, p. 38) tanker om installeringen af den indre supervisor som funktion af terapeutkandidatens egenterapi, samt i tråd med Rogers (1975, p. 1834) perspektiver på udviklingen af intuition som funktion af evnen til at lære fra erfaring.

En evne til at mærke sig selv, indleve sig i andre, samt reflektere (mentalisere) over sig selv, andre og relation på en adækvat måde, er i tråd med perspektiverne fra afsnit 1.B om sikker tilknytning som forudsætning for mentaliseringsevne og kommunikationsevner, samt åbenhed for at indgå i undersøgende lege- og lærings-situationer (Holmes, 2003, p. 20ff). Måske kan vi også forbinde evnen til at lege til lav grad af livssmerte.

Og måske er netop den reflekterede erfaring central og vigtig at være opmærksom på. Ifølge Mander (ibid, p. 162) er mange terapeutkandidaters motivationen for valg af profession angiveligt, at de vil give klienten hvad de selv (eller deres mor) ikke havde, da de selv havde brug for det. Mange terapeuter har tilsyneladende haft en barndom, hvor en gennemgående funktion var at fungere som mægler i familien eller terapeut for en deprimeret mor eller far (McWilliams, 2004, p. 67).

Hvilket måske delvist forklares af Casement (1985) med beskrivelse af, at terapeuten konstant finder ekkoer og løsninger for egne narrativer i det terapeutisk arbejde med klienten. En gentagelse af en rodfæstet tilknytning og objektrelations-konstellation, hvor klienten (som offer) let kan fremkalde modoverføringsreaktioner som frelser i terapeuten (Gabbard & Wilkinson, 2005).

Drivet til at hjælpe har altså potentielt set dybe rødder i terapeutens personlighed og må ikke kun forstås som en akademisk interesse. En psykodynamisk mekanisme der tiltrækker den sårede hjælper til omsorgsprofessionen, hvorfor det er vigtigt at sikre sig, at psykoterapeut-kandidaten ikke er så såret/skadet, at trygheden i deres tilknytningsmønster er for ringe, mentaliseringsniveauet for lavt, livssmerten for stor, forsvarsmekanismerne for primitive og adfærdsformerne for negative.

En balancegang mellem motivation og personlighedsmæssige forudsætninger, hvor dem der oplever deres tiltrækning til omsorgsprofessionen stærkest, måske også er de mest sårbare og dem med de ringeste personlige forudsætninger for at være terapeutiske - som funktion af at kunne reflektere og integrere både egen privat livserfaring og erfaring opnået i relation til klienterne.

Ved selve udvælgelsen anbefaler Mander (2004, p. 162), at terapeutkandidatens forsvar og angstniveau testes med fokus på uløste konflikter, udviklingsmæssige blokeringer, nedbrud ved belastning og opretholdelse af en pseudo-identitet. Dette for at undgå, at terapeuten er drevet af umoden narcissisme, med fare for at bruge klientens idealiseringer som selvobjekter og næring til sig selv, i stedet for at give overføringerne tilbage til klienten i en håndterbar form (ibid.).

Ifølge Mander (2004) fremhæver Heimann personlighed og karakter (grad af psykopatologi), nysgerrighed, integritet og disciplin som udvælgelseskriterier. Bion fremhæver evnen til transformere og metabolisere erfaring og smerte i stedet for at benægte, som det fagpersonlige fundament terapeuten arbejder ud fra (ibid.).

Egenterapi vs. tilknytningsmønstre

Efter udvælgelse af de kandidater som akademisk uddannelse og psykoterapeutisk træning skal investeres i, eks. efter de kriterier Sundin & Ögren (2011) og Mander (2004) anbefaler, virker obligatorisk egenterapi indlejret i uddannelsen som en frugtbar måde at modne og skærpe de fagpersonlige og terapeutrelevante egenskaber på.

Ifølge Kumari (2011) kan egenterapi, evt. i gruppe være en måde at bevidstgørende reaktioner på ens tilknytning, objektrelationer og overføringsreaktioner, samt en mulighed for at udvikle disse i et beskyttet forum, evt. ved brug af observatører og videooptagelser. I tråd med

mesterlæretankegangen giver egenterapien samtidig terapeutkandidaten en mulighed for at møde og opleve en eller flere erfarne terapeuter og lære af deres stil (ibid, p. 213).

Rizq (2010) beskriver i tråd med Kumari (2011) gevinsterne ved egenterapi som en forøget opmærksomhed og følsomhed, bedre mestring af teknik, reducere af personlig symptomologi, reducere blinde pletter og u-etisk adfærd, in vivo erfaring, personlig forståelse af klientens position, samt reparation af fortløbende belastninger (Rizq., p. 176). De fagpersonlige og terapeutrelevante egenskaber synes altså i højere grad at skærpes i relationsarbejdet end bag læsepulten.

Noget tyder på, at de kandidater der udvælges efter Sundin & Ögren (2011) og Mander (2004) anbefalede kriterier også er de kandidater der har de bedste forudsætninger for at profitere af obligatorisk egenterapi, som en del af en psykoterapeutisk uddannelse. Lidt paradoksalt, da man umiddelbart godt kunne foranlediges til tro, at dem der havde det største uforløste udviklingspotentiale også ville være dem der profiterede mest af egenterapi.

Ifølge Rizq (2010, p. 175) er der noget der tyder på, at terapeutkandidatens tidlige tilknytningsoplevelser kan være en relevant faktor for forståelsen af, hvordan obligatorisk terapi opleves og modtages, hvilket jo blot yder støtte til ideen om udvælgelse af fremtiden terapeutkandidater på grundlag af tilknytningsstil og der til hørende funktionsniveau.

Orlinsky et. al (2005) har lavet en undersøgelse med 5000 terapeuter fra 14 lande. Fire ud af 5 terapeuter havde tidligere erfaringer med egen personlig terapi og fundet den berigende. 85-90% var tilfredse med deres udbytte og havde en god oplevelse. Samtidig blev der identificeret en mindre gruppe, som ikke havde haft et positivt udbytte af deres egen personlige terapi, men havde oplevet forløbet negativt.

Omdrejningspunkterne for de negative oplevelser var øget stress ved relationsarbejde, misforståelser, at identificere sig for lidt/for meget med terapeuten, samt rolleforvirring ved at gå fra terapeut til klient (Orlinsky, 2005 in: Rizq, 2010, p. 176).

Måske er der en forbindelse mellem de 10% af terapeuterne der havde en mindre god oplevelse med egen-terapi og så deres tilknytningsmønster og mentaliseringsniveau?

Vi ser i hvert fald, at de temaer der er omdrejningspunkter for deres vanskeligheder og negative oplevelser, kan forbindes til ikke at være trygt og fri-autonomt tilknyttet. De centrale temaer er, at relationer stresser; at der opstår misforståelser som ikke umiddelbart lader sig reparere; at der optræder en mere skrøbelig fagpersonlig identitet, som gør det vanskeligt at identificere sig med terapeuten på adækvat måde; samt at evnen til at stole på en anden i en nær relation og give sig hen i en modtagende position er vanskeligt (ibid.).

I tråd hermed fandt man, i en (ikke generaliserbar) undersøgelse med 12 UK psykologer (i alderen 35-65, med 3-7 års erfaring og minimum 40 egenterapitimer), at cirka halvdelen var trygt tilknyttet og halvdelen var utrygt tilknyttet.

De sikkert tilknyttede terapeuter så frem til deres terapi, fandt den hjælpsom på trods af besværligheder og tilbageslag, og var i stand til at foretage væsentlige forandringer i deres privatliv, nære relationer og kliniske praksis. De sikkert tilknyttede var ikke optaget magt-asymmetrien i forhold til terapeuten og turde udtrykke vrede og utilfredshed (ibid., p. 179).

De usikkert tilknyttede terapeuter var tilbageholdende i forhold til at gå i terapi og udviste mere modstand, forsigtighed og mistænksomhed i forhold til terapeuten. De usikkert tilknyttede terapeuter udviste flere negative følelser i forhold til terapeuten og var følsomme i forhold til ulighed, oplevede utilstrækkelighed, var uvillige til at italesætte vrede og frustration og havde stor opmærksomme på forskel i magt mellem dem selv og terapeuten.

Samtidig var de usikkert tilknyttede terapeuter bange for at gøre terapeuten vred og skjulte materiale for deres terapeut. En type relation og psykodynamiske udvekslinger der godt kunne ligne relationen til forældre der ikke er omsorgsduelige nok til at udholde barnets frustration og danne grundlag for tryk tilknytning.

Hvis denne undersøgelse er repræsentativ, da er de utrygt tilknyttede terapeuter mere end dobbelt ramt. De har haft en sværere opvækst, har ringere personlighedsmæssige forudsætninger for at være gode terapeuter og de har sværere ved at udvikle deres fagpersonlige terapeutrelevante egenskaber.

Vi ser altså en sammenhæng som ligner den i Matthæusevangeliet: "Thi den, som har, ham skal der gives, og han skal faa Overflod; men den, som ikke har, fra ham skal endog det tages, som han har" (Matthæus 13:12).

Og vi må ud fra ovenstående antage, at akademisk viden og indsigt alene, ikke er nok til at hjælpe mindre trygt tilknyttet terapeuter over deres relationelle vanskeligheder. Måske fordi måden at omsætte eksplicit deklarativ akademisk viden, lagret i venstre hemisfære, er afhængig af den procedurale implicite ubevidste hukommelse i højre hemisfære, rummende emotionelle erindringer.

Og at akademiske viden derfor kan være svær at omsætte til måden at indgå i relationer på, (privat såvel som fagligt) hvis terapeutens personlighedsmæssige forudsætninger er for ringe, som følge af usikker tilknytning og manglende integration af objektrelationer og hukommelsessystemer.

At nogle terapeuter med utryk tilknytning alligevel lykkedes med at fungere terapeutisk, kan måske forklares med, at de professionelle rammer omkring deres terapeutiske og relationelle funktion beskytter dem. Og de på den måde kan beskytte deres sårbarheder og blufærdighed.

Måske opnår de også en beskyttelse ved valg af en teori og metode, som forståelsesmæssigt ikke belaster dem relationelt.

Tilknytningens betydning for hvordan erfaring og egenerapi omsættes, kan måske også være med til at give en ide om, hvorfor det ifølge Hougaard (2004, 2ed., p. 127f) er svært at identificere en sammenhæng mellem terapeuten mængde af erfaring og terapeutens effektivitet.

Forklaringen kan være, at det er terapeutens gode eller mindre gode personlighedsmæssige udgangspunkt for at drage nytte af erfaringen, er en styrende faktor. Et perspektiv der i tråd med ovenstående støttes af Luborsky et al. (1988) i egenerapeutisk sammenhæng (Haugaard (2004, 2.ed, p. 137).

Psykoterapeutisk retning, metode og værdigrundlag

Instituttets værdigrundlag er humanistisk eksistentielt, og det faglige grundlag er oplevelsesorienteret psykoterapi, der er en relationsorienteret psykoterapi med vægtning af familiesynet. Der fokuseres gennem uddannelsen på egenerapi og selvrefleksion under supervision i en fortløbende proces, der har som mål at stimulere den studerendes personlighedsudvikling.

Personlighedsudviklingen (successivt en moden personlighedsstruktur) er terapeutens grundlag for at kunne bruge sig selv som person på en moden, autentisk – og for klienten frugtbar - måde. En autentisk terapeut er forudsætningen for at klienten har noget ægte at styre efter. Læs evt. mere på www.piaa.dk om, hvad de virksomme elementer i psykoterapi.

Terapeutisk tilgang

Den terapeutiske tilgang, der anvendes i uddannelsen på psykoterapeutisk Institut • Århus • Kbh, tager afsæt i oplevelses- og familieorienteret psykoterapi, eksistentiel psykologi, med tråde til gestaltpsykologi og -terapi.

Oplevelsesorienteret familierapi har afsæt i den humanistisk-eksistentiale teoridannelse. Nogle af grundlæggerne til den oplevelsesorienterede terapiform været Carl Rogers' med sin klientcentrerede terapi (Rogers, 1988) og Fritz Perls' med sin gestaltterapi. Begge kom frem i 50'ernes USA. Rogers var pioner og bidrog med opmærksomhed på relationen mellem terapeut og klient. Rogers var optaget af terapeuten grad (evne til) at møde klienten på en autentisk og

kongruent måde, ikke-fordømmende, accepterende og forstående. Tilgangen kaldte Rogers "non-directive", en ikke-styrende og spejlende tilgang (Hougaard, 2004).

Den **oplevelsesorienterede tilgang** er **humanistisk og fænomenologisk** (fremtrædelsesformer - jeg oplever) kendetegnes ved at være procesorienteret, terapeuten er nærværende og personlig, med mere fokus på her-og-nu end fortid-fremtid. Den fænomenologiske tilgang tager afsæt i det fordomsfrie møde med klienten i en ligeværdig og medmenneskelig kontakt. Der tages udgangspunkt i det umiddelbart foreliggende, som det viser sig gennem det enkelte menneskes oplevelse, tanke, fortolkning og handling.

Respekten for mennesket viser sig ved at indse dette og undlade at stille sig bedrevidende an og afholde sig fra at diagnosticere og/eller definere klientens person, behov og liv.

Udgangspunktet i terapien er klientens beskrivelse af sit tema (oftest smerte), og at kunne hjælpe klienten med at sætte ord på tanker og følelser. Psykoterapeuten forstår sin klient som et medmenneske, og sætter sig selv og egne ideer i parentes (anden række), reducerer forventninger, undlader at tage noget for givet, for at komme frem til, hvorledes klienten oplever sig selv og egne livsmuligheder.

Dette gennem her-og-nu-udforskningen af klientens følelser og tanker der er grundlaget for at skabe personlig refleksion, indsigt og øget psykisk modenhed. Vi beskæftiger os i undervisningen bl.a. med psykoterapeutens evne til at arbejde autentisk (være ægte og styre efter noget sandt), have bearbejdet egne personlige temaer og at være i stand til at sætte sig ud over forudfattede antagelser og begrebslige inddelinger af verden i et ligeværdigt møde med klienten.

Terapeutens evne til at hjælpe klienten med at sætte egne ord på sit liv, som det leves i adfærd, handlinger, tanker, fantasier og følelser, bliver dermed central for klientens egen forståelse for, hvad der forhindrer eller fremmer løsninger på tilværelsens dilemmaer. Terapeuten arbejder således ud fra et ligeværdsprincip, som dette beskrives af bl.a. **Walter Kempler** i et ikke-diagnosticerende miljø, der respekterer, at klienten oplevelsesmæssigt, kognitivt og faktisk befinder sig i en anden og forskellig ydre og indre verden, end den psykoterapeuten befinder sig

Den fænomenologiske metode stiller krav til psykoterapeutens evne til mental åbenhed, autentisk væren, rummelighed og fleksibilitet, som kun kan læres (hvis ikke de mestres i forvejen) gennem personligt arbejde, selvrefleksion og bevidsthed om egne styrker og kontaktforstyrrelser i relationer med andre mennesker.

Psykoterapeuten skal anerkende det medmenneskelige forhold i terapeutisk arbejde og friholde sig fra en tilgang til klienten som en dygtig terapeut, der kan aflevere sin viden og definere, hvad

klienten skal gøre eller undlade at gøre med sit eget liv. Vi kan se det således at fænomenologisk psykoterapeutisk arbejde er en stræben.

Walter Kemplers familierapi kan forstås som en forlængelse af/eller som en undergruppe til den fænomenologisk og oplevelsesorienterede tilgang. Walter kempler arbejdede i flere år sammen med Perls på uddannelsescentret Esalen i Californien. Kempler tog gradvist afstand fra Perls metoder og "tekniske tilgang" til klienten. Kempler begyndte at fokusere mere på de aktuelle relationer i klientens familie - og deres indbyrdes samspil, personlige dialoger, samt konflikten mellem integritet (personlige grænser) og samarbejde. Kempler ser symptomer som udtryk for usundt samspil, børn som symptombærere. Kempler vægter en terapeut i øjenhøjde, altså en ligeværdig relation, på trods af den asymmetri der ligger indlejret i, at terapeuten er mervidende i forhold til klienten og hjælper klienten mod betaling (Kempler, 1986).

Den oplevelsesorienterede og familierapeutiske tilgang støttes af flere nutidige og aktuelle teoretikere og forskere. Daniel Stern (1997, 2004) har bidraget til forståelsen af inter-subjektivitet i barndommen. I.D.Yalom (1999, 2002) er en nulevende repræsentant for oplevelsesorienteret og eksistentiel psykoterapi, hvor det autentiske møde vægtes højere end terapeutiske teknikker og metoder.

Den **eksistentielle tilgang** (Yalom og Fog) kendetegnes ved fire eksistentielle grundvilkår, som gælder for alle mennesker, og som alle er nød til at forholde sig til. Disse fire grundvilkår er alenhed, meningsløsheden, friheden (og hermed ansvaret for, at livet leves på en måde der ikke er meningsløs) og sidst men ikke mindst døden. Der skelnes mellem human being og human doing. Der lægges vægt på nærvær, anerkendende relationer og autencitet, frem for "teknikker og metoder". Også Spinelli (1998) vægter at være frem for at gøre, og dermed også repræsentant for en "ikke teknisk" terapeutisk tilgang. Terapeuten værensegenskaber som tilgængelighed, modtagelighed og autentiske accept af klienten sættes ifølge Spinelli før faglige egenskaber som viden og uddannelse (Spinelli, 1998, p. 283). Spinelli (1998) placerer sig forståelsesmæssigt på linje med den mentaliseringsbaserede tilgang og anfører, at individets refleksivitet er relationelt afledt og gensidigt konstitueret. Dette gennem assimilering og akkomodation som danner grundlag for vores organisering af erfaringsstrukturer, samt at vores intentionalitet er styret af nye erfaringers genkendelighed med erfaringsstrukturerne, etableret med betydningsfulde andre. Et produkt af relationel erfaring, hvor tidligere erfaringer (i samspil med vores psykobiologiske konstitution) bliver afgørende for, hvilke nye erfaringer der er inde for umiddelbar rækkevidde. Vi kan ifølge Spinelli vælge at vælge, men ikke vælge frit (Spinelli, 1998, pp. 268-69, 280, 318).

Gestaltpsykologien er i udgangspunktet en perceptionspsykologi, der beskæftiger sig med lovmæssigheder for, hvorledes vi sanser og opfatter. Et populært eksempel herpå er figuren med

de to ansigter, som samtidig er en vase. Det der er i spil her (og alle øvrige sammenhænge) er, at det vi sanser og oplever (ser, hører, mærker og tænker) afhænger af, hvilken kontekst vi sanser og oplever i. Både baggrund og enkeltdele er medbestemmende for helheden (figuren). Den terapeutisk tilgang baseret på gestaltpsykologien er i udgangspunktet individ-orienteret, dette i modsætning til den familierapeutiske tilgang. Der er fokus på integration af personlighedens enkeltdele til en sammenhængende og meningsgivende helhed. Perls bidrog, via sin gestaltterapeutiske tilgang, med vægtningen af her-og-nu processer, hvor terapeuten gennem strukturerede øvelser (bl.a. stolearbejde) hjælper klienten med at nuancere og integrere konfliktfyldt materiale. Teknikken "den tomme stol", er blot en metafor for at indtage andres perspektiv på én selv, en given sag eller fænomen. Dette er også centralt i andre terapeutiske tilgange, men blot ekspliciteret og billedliggjort i gestaltterapien.

Referencer til videnskabeligt grundlag

For videnskabelige referencer vedr. undervisningens retning, metode og værdigrundlag, se pensum, anført i aktuelle semesterplaner, som er tilgængelige på www.piaa.dk.

ETISKE RETNINGSLINJER

Etiske retningslinjer

Undervisningen og træningen på Psykoterapeutisk Institut foregår i henhold til de etiske principper for nordiske psykologer, samt de etiske retningslinjer, som Psykoterapeutforeningen har opstillet.

De studerende vil blive mødt af undervisere og medstuderende med respekt, åbenhed og støtte til opnåelse af autonomi og personlig udvikling.

Underviserne påtager sig at sikre deltagernes trivsel ved at følge kursisternes individuelle processer og gruppeprocesserne.

Som bl.a. Løgstup (ifølge Fog, 1998, *Saglig medmenneskelighed*, p. 68) og Søren Willert skriver, er der i praksis tale om at stræbe efter etisk opførelse, ikke om entydige regler, der blot skal efterleves. De væsentligste punkter, som her skal fremhæves, er:

- Tavshedspligten
- Klare aftaler om gensidige forventninger og ansvar
- Entydige relationer

- Hjælp til øget autonomi
- Støtte til personlig udvikling mht. bedre mestring ift. de aftalte emner.

Undervisning i ovenstående sker eksplicit som en del af undervisningen ved introduktionen til 3. års overbygning, samt implicit som en indlejret del af den daglige undervisning. Både studerende og undervisere er forpligtet til at gøre sig bekendt med studieordningens indhold og dermed også de etiske retningslinjer.

TEORIER OG FAG

Der er ovenfor redegjort for det teoretisk udgangspunkt (personligheds- og udviklingspsykologiske perspektiv, samt den terapeutisk tilgang), der anvendes som uddannelsens videnskabelige fundament. Teorier, fag og pensum som uddannelsesplanen følger, er anført i aktuelle de semesterplaner, der kan downloades på www.piaa.dk.

På uddannelsen er der placeret fire teoriforelæsninger, som primært afholdes i et auditorium på Aarhus Universitet. Disse fire forelæsninger afvikles i en fast rækkefølge, og derfor ikke har nogen fast plads på de enkelte semestre. Disse forelæsninger er følgende:

- Psykopatologi
- Psykoterapiens historie
- Videnskabsteori
- GDPR, borgerrettigheder, lovgivning i forhold til social- og sundhedspolitik

METODER OG PRAKSIS

Metoder og praksis redegøres der for i semesterplanens beskrivelser under de enkelte undervisningsmoduler og temaer.

VIDENSKABSTEORI & FORSKNINGSMETODER

For studerende der påbegynder deres uddannelse august 2024 eller senere gælder, at de skal et online forløb ved Dansk Psykoterapeutforening, der beskrives som forskningsuddannelse, bestående af fem moduler, der sigter mod at understøtte den studerende i følgende:

- Grundlæggende forskningsprincipper og perspektiver indenfor psykoterapi
- Aktionsforskning (handlingsforskning)
- Fænomenologi og førstepersonsforskning
- Kvantitative og "mixed methods"
- Forskning i egen praksis

PENSUM OG ANBEFALET LITTERATUR

Under hvert tema er der angivet anbefalet obligatorisk og supplerende litteratur til den enkelte undervisnings-weekend, fra pensumlisten i bunden af semesterplanen. Angivelserne under de enkelte temaer er anbefalinger, hvilket betyder, at den som studerende er velkommen til at læse litteraturen i en anden rækkefølge, hvis det giver mest mening for den enkelte studerende.

Det vigtigste er at læse pensum og tilegne sig begrebs- og analyseapparatet.

- At danner sig en integreret psykodynamisk forståelse, og bruge denne som optik for analyse og diskussion, i forhold til eget liv, terapeutisk praksis i undervisning/træningsgrupper, samt i eksamensopgaver.
- At tilstræbe en aktiv indre personlig forholden sig til pensum, samt aktivt at forsøge at forbinde ny viden fra pensum med allerede eksisterende begreber og forståelser, fra tidligere læst pensum.
- Måske er denne aktive forholdemåde den største forskel på at studerede noget, i forhold til blot (mere passivt) at læse en teoretisk tekst, men uden samtidig at forsøge at forstå sig selv og verden med den nye viden og begrebsverden. At studere er mere slidsomt end blot at læse, men det er meget mere spændende og mere lønsomt.

LÆSEVEJLEDNING • OPTIK & ANALYSE • KOBLING AF TEORI & PRAKSIS

Pensum er den studerendes optik, der kan/skal bruges som analyseredskab, til at forholde sig til og forstå psykologiske grundforhold og problemstillinger i det terapeutiske arbejde.

Som en måde at integrere teori og praksis i uddannelsen af terapeuter – og integrere teori i terapeuterne fagpersonlige fundament – anbefaler vi vores studerende at læse litteraturen i forhold til sig selv og fokusere på følgende:

- Hvad er de centrale begreber - hvordan forstår I dem?
- Hvor genkender jeg overskriften på de teoretiske begreber / temaet / problemstillingen, der er omdrejningspunkt for den enkelte bog, artikel eller teori i mit eget liv?
- Hvilke teoretiske begreber fra pensum er eksplicit/implicit i spil i mit liv?
- Træningsgruppe-medlemmerne kan med deres respektive træningsgrupper dele, hvad de er mest optaget – eller evt. ikke forstår. Del evt. jeres noter og lad jer inspirere af hinanden.
- Forberede evt. oplæg til jeres træningsgruppemøde. Det hjælper stærkt på egen forståelse at skulle formidle en given teori og begreber til andre – samt evt. forbinde og integrere nye teoretiske forståelser og begreber til allerede eksisterende teorier og begreber.

En anden mulighed er at dele med hinanden, de områder af litteraturen I hver især har som primært fokus og vil bringe i spil som analytisk optik på de terapeutiske sessioner der sker i plenum i undervisningen og dermed forbinde teori og praksis, både inde i jer selv og evt. eftersnak om en given session eller iagttagelser.

TEORIUNDERVISNING VS. AT STUDERE

Det er dejligt at blive undervist og modtage andres forståelse af en given teori, og det kan være et supplerende del-element af at forstå noget nyt.

- Undervisningsdagene og timerne er en knap og værdifuld ressource, der, overordnet set, bedst bruges ved primært at arbejde og øve – og herudfra omsætte læst/tilgnet teori i praksis, samt forholde sig til personlige bevægelser og perspektiver - og evt. besvær herved.
- Underviserne vil altid gerne hjælpe studerende med at forstå teori og begreber, som den studerende selv har brugt energi, tid og kræfter på at tilegne sig, men uden at komme helt i mål, ved egen eller træningsgruppens hjælp.

- Underviserne holder korte teorioplæg og tegner den teoretiske ramme. Underviserne bruger i mindre grad den centrale undervisningstid på at gennemgå og formidle rammen og den helt grundliggende teoretiske forståelse af pensum. Den opgave ligger hos de studerende selv og i træningsgruppen.

TERAPITRÆNING

Der er i uddannelsesforløbet indlagt færdighedstræning i at udøve terapi. Denne træning foregår under vejledning af en erfaren underviser og sker i sammenhæng med undervisningens teori og metode.

I plenum foregår der terapitræning ved både sessioner med underviseren som eksemplarisk terapeutmodel, og ved tematisk relevante eller på anden vis aktuelle øvelses-terapi, hvor de studerende agerer som klient, terapeut og observatør hhv. respons giver.

I sidstnævnte setting giver underviseren direkte supervision, hvilket giver en fagpersonlig læringseffekt hos den studerende, der arbejder og modtager supervisionen, sekundært hos de medstuderende, der sidder og er aktivt observerende med forskellige, på forhånd aftalte, opmærksomhedspunkter.

Centrale punkter i læringen er:

- Hvordan fungerede terapien fagligt-teoretisk og fag-personligt
- Hvordan oplevede øve-terapeuten at kunne modtage supervision, med afsæt i hvad underviseren og de øvrige studerende iagttog
- Hvad kan øve-klienten levere af feedback til sin terapeut?

Træningsgrupper og terapitrænings-arbejde

En central og højt vægtet del af uddannelsen er arbejdet i træningsgrupperne. Hvert hold deles ind i tre træningsgrupper med 5-6 medlemmer pr. gruppe. Træningsgrupperne sammensættes ved studiestart på den 2-årige grunduddannelse og forbliver som udgangspunkt sammen i de næstfølgende to år. Ved indledning til 3. års overbygning gives der mulighed for at danne nye træningsgrupper.

I træningsgrupperne arbejdes med træning, dvs. udviklingen af det fagpersonlige sprog og udtryk hos hver enkelt studerende. Grupperne leverer værdifuld feedback på disse områder, herunder

møde og procesledelse, og tillader træning og integrering uden det samme præstationspres, som tilstedeværelsen af en autoritet/erfaren underviser kan udløse.

Ved gruppens etablering arbejdes der med de enkelte gruppemedlemmernes fagpersonlig målsætning i gruppen. Den fagpersonlige målsætning læses op for de øvrige medlemmer og de typiske personlige og faglige udfordringer (afsnit B.) gøres til genstand for terapeutisk øvesessioner. Efter weekenden med overskriften "genogram" arbejdes der videre med genogrammet i gruppen, på samme måde som med den fagpersonlige målsætning.

Kombinationen af selvstændigt arbejde i grupperne og af gruppeeftersyn, som tager hånd om og formidler viden om de gruppedynamiske processer, gør gruppen til et væsentligt udviklingsrum for de studerende.

Grupperne udvikler sig ofte til at være meget fortrolige rum deltagerne imellem. Gamle familiemønstre og roller kan bearbejdes på linje med aktuelle private eller arbejdsmæssige gruppeerfaringer. Arbejdet følges af underviserne via træningsgruppereferater der efterfølgende fremsendes på mail.

Grupperne bliver til "klientgrupper" i plenum, med underviseren som gruppeterapeut. Igen gælder de samme læringsprincipper som ovenfor, idet den transparente proces effektivt muliggør læring og forandring hos både de "aktive" og de aktivt observerende studerende.

Træningsgruppernes opgave er træne psykoterapi i praksis, supervision og indenfor de rammer uddannelsen sætter, samt arbejde med teori og teorifremlæggelser. Funktionen er ligeledes at hjælpe med at gennemgå, forstå den obligatoriske litteratur. Fokuspunkterne er bl.a. at sætte sig ind i teoriernes begrebsapparat og bruge pensum som optik på terapeutiske sessioner m.m., samt at forholde sig personligt - genkender jeg mig selv eller nære relationer - i det læste.

Træningsgrupperne er kernen i uddannelsen, som:

- træningsenhed
- team
- kollegialt forum

Træningsgruppen har derfor undervisernes kontinuerlige opmærksomhed på:

- gruppens arbejde med teori
- gruppes øvelsesarbejde

- gruppens proces (etablering af strukturer) og ledelse af træningsgruppemøderne
- gruppens konfliktområder – og evt. forbindelse til de fagpersonlige målsætninger og genogrammer

Møder og referater

Træningsgrupperne mødes og arbejder én hel dag (6 arbejdstimer) minimum fire gange hvert semester. Møderne skal fordeles jævnt ud over semestret, mellem de fem undervisningsweekender, og må ikke afholdes som én samlet blok hen over en forlænget weekend. Udarbejdelse af referat fra disse møder er obligatorisk. Referaterne sendes umiddelbart efter hvert møde til underviserne og info@piaa.dk.

Fokus og retningslinjer for referaterne er angivet i semesterplanens indledning, sammen med relevante mailadresser på modtagerne. Referaterne bruges af underviserne, til at følge og orientere sig om livet i træningsgrupperne. Underviserne kan, af egen drift, tage afsæt i træningsgruppereferaterne ved gruppeeftersyn. Det er imidlertid gruppernes/de individuelle medlemmers eget ansvar, at vurdere og vælge hvilke problemstillinger de vil arbejde med og hvilke de i undervisningen evt. vil bede om hjælp til.

Hver enkelt træningsgruppe er selv ansvarlig for at planlægge og afholde møder i træningsgrupperne, successivt skrive referat (i alt max 3 sider a' 2400 tegn pr. side) af møderne og sende dem til underviserne (jf. semesterplanernes introduktion). Referatet indledes med tydelig angivelse af, hold- og gruppe-nummer, dato for mødes afholdelse, samt hvem der har deltaget, samt evt. fraværende.

Det er træningsgruppens leder der er ansvarlig for at der vælges referent, så beskrivelse af træningsgruppens proces og arbejde finder sted. Bruges træningsgruppemødet til andet end at træne terapeutiske sessioner, da redegøres der i referatet for dette valg.

Udgangspunktet er, at uddannelseslederen kvitterer for modtagelsen af referaterne, men kommenterer på dem på mail, fordi et grundforhold er, at det der skal siges og arbejdes med, skal ske på plenum, ikke i diverse parallelle mailtråde mv.

Formål med referaterne og præmisser

Formålet med referaterne er flere. Det handler ikke så meget om kontrol, men om at følge med i studiegruppernes indre liv og de glæder og udfordringer som træningsgrupperne oplever fagligt og personligt, hvilket er væsentlige udviklingspunkter i uddannelsen, både fagligt og personligt, for de enkelte studerende og gruppen i sig selv, samt på storholdet.

Sekundært, så kvalificerer de studerende skriftlige refleksion i høj grad både det faglig og personlige arbejde i træningsgrupperne. De giver anledning til at integrere faglig viden med personlig oplevelse, de binder inderside og yderside sammen, både når I skriver referatet og når jeres medstuderende læser det som I hver især har skrevet, hvilket igen bidrager til udvikling af både den enkelte studerende og gruppens evne til kontakt – og modet til at bringe sig i kontakt med dét som der er svært, altså relationsarbejde i praksis, på både inder og yderside. Både de studerende og underviserne ser i træningsgrupperne (og referaterne) noget andet og mere end det der viser sig til undervisning og ved de individuelle terapeutiske processer og eksamensopgaver.

Referaterne er også et forståelsesmæssigt baggrundstapet til træningsgruppeeftersyn og undervisningsdage med gruppedynamiske udvikling, der giver underviserne et godt afsæt for at forstå både grupperne og de enkelte studerende i gruppen, og de glæder og udfordringer der altid er forbundet med grupper, for både den enkelte studerende og gruppen. En evt. anonymiseret stil i referaterne er også væsentlig information og fortæller noget om, hvor en gruppe er og hvordan den fungerer mht. forcer og begrænsninger. På samme måde som hvis vi kiggede på et familiesystem, og familiemedlemmernes måde at indgå i relation på – eller undgå kontakt, både med sig selv (intrapsykisk) og hinanden (interpsykisk).

Den enkelte studerende har, som udgangspunkt, selv ansvaret for at bringe sit behov, besvær, temaet på banen i selve undervisningen. Vi ser ofte, at en studerende oplever et behov for at bringe noget op, når de skriver deres referat, men at tingene sidenhen falder på plads for den studerende, så der ikke længere er et behov for at bringe noget op, når der er undervisning. Har en studerende i en gruppe et ønske om/behov for at arbejde med noget, der relaterer sig til en eller flere gruppemedlemmer, så kan de øvrige gruppemedlemmer ikke sige nej til at deltage i et træningsgruppeeftersyn og bidrage aktivt til dette.

Fra tid til anden er der en tråd i behovet, besværet, temaet, som den enkelte studerende udtrykker/bringer på banen, til øvrige dynamikker og problematikker for den enkelte studerende, træningsgruppen eller holdet, hvorfor underviseren måske af egen drift bringer noget fra et referat i spil, fordi det forbinder sig til noget der udspiller sig i arbejdet på plenum.

Fire gange om året holder underviserne og uddannelsesleder fakultetsmøde, hvor vi forholder os til hver enkelt studerende, samt træningsgrupperne og holdet som helhed. Vi deler her vores oplevelser og indtryk og spørger os selv: Hvad skal vi være opmærksomme på. I det arbejde er træningsgruppereferaterne også i spil, både implicit og eksplicit.

Model for arbejde i træningsgruppe

A) Afsøgning af arbejdspunkter

Mødeleder styrer processen, i afsøgning af problemstillinger/dilemmaer til det terapeutiske træningsarbejde. Der besluttes, hvem der skal arbejde som klienter og terapeuter. Gruppen skal varetage minimum én terapeutisk session pr. mødegang, men ikke nødvendigvis to terapeutiske sessioner.

- Gruppen skal etablere et system der sikrer, at alle løbende kommer til at fungere som henholdsvis terapeut, supervisor, klient og reflekterende team

B) Supervisor

Supervisor fungerer som støtte for terapeuten. Terapien indledes med at indgå en kontrakt om, på hvilke præmisser supervisors arbejde skal foregå.

C) Reflekterende team

De øvrige gruppemedlemmer arbejder som reflekterende team. Teamets opgave er at hjælpe supervisor. Det er supervisor der afgør, hvorvidt og hvornår teamet evt. skal give deres betragtninger til kende.

D) Opfølgning

Klienten udtrykker sig om, hvorledes terapien har virket. Terapeuten modtager den øvrige gruppes refleksioner over hans/hendes indsats. Supervisor modtager den øvrige gruppes refleksioner over hans/hendes indsats.

- Det er terapiens proces der reflekteres over og evalueres
- Gruppen må ikke blande sig i terapiens indhold, da dette let afstedkommer en uhensigtsmæssig "efter-terapi".

E) Træningsgrupperne

Hver undervisnings-weekend indledes med - som en indlejret del af vejrmeldingen - at træningsgrupperes kan bringe materiale op. Det er træningsgruppernes eget ansvar at gøre opmærksomme på sine problemstillinger og hvilke de ønsker hjælp til.

Gæsteklienter og terapitrænings-arbejde

Gæsteklienter er klienter der, i en undervisningssituation, får terapi af en studerende under supervision. Terapien er gratis for klienten, som modtager terapien i en undervisningssituation.

Det er holdets eget ansvar at skaffe gæsteklienter til undervisningen.

Klientkoordinator

Der udpeges på hvert hold en klientkoordinator, der er ansvarlig for det praktiske arbejde i forbindelse med at have gæsteklienter på holdet, herunder orientering af den pågældende underviser og holdet.

Alle undervisere er forpligtet til på semesterplanen at markere, om de vil have gæsteklienter den dag de underviser.

Struktur – et udgangspunkt

Der afsættes en time (60 min.) til den terapeutiske samtale i plenum. Er klienterne par eller familie, kan 1 1/2 time (90 min.) afsættes.

Inden et hold modtager gæsteklienter, skal holdet af underviserne orienteres om form og struktur for sessionen med gæsteklienten.

Gæsteklienten skal orienteres om de vilkår der gælder, når hun eller han stiller sig til rådighed for træning i en undervisningssammenhæng. Klienten er gæst på holdet og skal føle sig tryk ved værtskabet. Det vil bl.a. sige, tages vel imod, have lejlighed til, inden terapien går i gang at hilse på de tilstedeværende på en uformel måde.

Formalia – et udgangspunkt

Når den terapeutiske samtale påbegyndes, skal øvrige tilstedeværende forholde sig i fuldkommen ro.

Der udvælges på forhånd 2-3 observatører, der har den særlige opgave (sammen med supervisor) at give terapeuten feedback, hvis observatørerne bedes om det.

Klienten skal have mulighed for at reagere på sin oplevelse af situationen. Hvordan har det været for dig at være her? Er der noget, du har været specielt glad for? Er der noget, du synes vi skal ændre?

Når klienten har udtrykt sig, følger terapeuten klienten til dørs og der tages afsked.

Efter klientsamtalen giver de udvalgte observatører og supervisor (underviseren) terapeuten feedback.

Den studerende der har arbejdet som terapeut, har ansvar for at opfølgning af samtalen med klienten finder sted. Den studerende orienterer klienten om, at han/hun vil blive kontaktet indenfor en uges tid. Formålet er at høre, om der optræder efter-reaktioner, som der skal tages vare på. Det er muligt at lave en opfølgende samtale på holdet. Dette skal aftales med klientkoordinatoren på holdet. Den næstkommende lærer skal på forhånd orienteres herom af den studerende, der har arbejdet som terapeut og efterfølgende talt med gæsteklienten.

1. og 2. semester

Der kan komme gæsteklienter ind på holdet, herunder egen familie. Arbejdet med gæsteklienter varetages primært af underviseren, sekundært af den studerende under direkte supervision af underviser.

3. og 4. semester – samt efterfølgende semestre

Der modtages, som en obligatorisk del af undervisningen, gæsteklienter på holdet. De studerende skal under direkte supervision arbejde psykoterapeutisk.

5. og efterfølgende semestre

Den studerende kan fortsætte samtaler med klienten i privat regi, under forudsætning af, at underviseren finder det forsvarligt, klienten er interesseret heri, samt at den studerende deltager i individuel supervision eller i en supervisionsgruppe.

Eksterne træningsklienter og terapitræningsarbejde

Det er på 3. og 4. år obligatorisk at have superviserede eksterne trænings-klientforløb i privat regi eller som led i erhverv. En overbygningsstuderende skal som minimum have gennemført mindst fire separate træningsforløb.

Den studerende skal løbende registrere disse forløb og samtaler og skrive journalnotater.

Registreringen skal ske i "logbogen" der er en integreret del af den fagpersonlige målsætning, der opdateres og fremsendes i forbindelse med hver eksamen. Journalføringen skal ikke fremsende.

Supervision er obligatorisk. Udgift til deltagelse i supervisionsgruppe, dækkes af klienthonoraret, som er kr. 300,- pr. time for 3. års studerende og kr. 400,- pr. time for 4. års studerende.

KAP. 4. UNDERVISERNE • A7

BAGGRUND - KVALIFIKATIONER

De grundliggende kvalifikationskrav til en underviser ved Psykoterapeutisk Institut er en uddannelse som bachelor eller kandidat, inden for omsorgsområdet, efterfulgt af længerevarende relevant erhvervs erfaring, undervisererfaring og formidlingskompetence, samt krav om en evalueret 4-årig psykoterapeutisk efteruddannelse og medlemskab af Dansk Psykoterapeutforening.

VIDEN - FÆRDIGHEDER OG KOMPETENCER

Indledning

Med afsæt i uddannelsens formål (kap. 1.), læringsmål (kap.1.), indhold og forbindelse til tilrettelæggelse (kap. 3.), underviserkompetencer (kap. 4.), undervisningsformer (kap. 5.), eksaminations relevans i forhold til at følge og teste den enkelte studerende viden, færdigheder og kompetencer (kap. 6.). formuleres nedenfor nødvendig viden, færdigheder og kompetencer for uddannelsens undervisere, som forudsætning for at kunne indfri uddannelsens overordnede læringsmål (defineret som viden, færdigheder, og kompetencer), samt læringsmål, med afsæt Læringsmålene for Livslang Læring (www.uvm.dk)

Viden

Viden defineret som videnskabeligt underbygget teoretisk psykologisk viden. Underviseren:

- Skal have viden om udviklings-, personlighedspsykologisk teori og psykoterapeutisk praksis inden for den psykologiske fagområde, baseret på international forskning
- Skal kunne reflektere over teori, metode og praksis og identificere videnskabelige problemstillinger

Færdigheder

Færdigheder defineret som evne til psykologisk analyse og kritisk diskussion på videnskabeligt underbygget teoretisk grundlag, med afsæt i relevant faglitteratur. Underviseren:

- Skal kunne mestre psykoterapeutiske grundforståelser og metoder, der knytter sig til beskæftigelse inden for området

- Skal kunne vurdere og vælge mellem teoretiske og praktiske problemstillinger og opstille nye analyse og løsningsmodeller
- Skal kunne formidle og diskutere faglige problemstillinger og interventioner, samt begrundelse herfor, til fagfæller og ikke-specialister

Kompetencer

Kompetencer defineret som faglig & personlig (fagpersonlig) evne til at omsætte relevante teori og færdigheder, samt personlige egenskaber i praktisk kompetence i psykoterapeutisk arbejde, forstået som situationer, sessioner og forløb. Underviseren:

- Skal kunne håndtere og styre komplekse, uforudsigelige og udviklingsorienterede situationer i studie og arbejdssammenhænge, samt psykoterapeutisk klientarbejde, der pr. definition kræver evne til at opstille nye analyse og løsningsmodeller
- Skal selvstændig kunne indgå i fagligt og tværfagligt samarbejde, med en professionel tilgang
- Skal selvstændigt kunne igangsætte og gennemføre fagligt og tværfagligt samarbejde og påtage sig både det følelsesmæssige og rationelle ansvar, samt det moralske og etiske ansvar
- Skal kunne identificere egne læringsbehov og strukturere egen læring og specialisering i forskellige læringsmiljøer

At arbejde psykoterapeutisk, med afsæt i egne fagpersonlige egenskaber (kontakt, indlevelse, empati, autenticitet, varme, forståelser (intellektuelt som følelsesmæssigt), vederheftighed og integritet (kunne sige undskyld og reparere evt. misforståelser), håndtering af klientens/den studerende, samt egen autonomi, integritet og grænser, er centrale underviserkompetencer i undervisningssituationer på plenum og træningsgruppernes øvelsesarbejde, gæsteklientarbejde m.m.

Som en indlejret, og faglig nødvendig, del (se evt. videnskabeligt grundlag, kat. 3.) skal den underviser ved Psykoterapeutisk Institut derfor besidde en veludviklet evne og personlige kompetence, til at forholde sig til sin egne objektrelationer, tilknytningsstil, mentaliseringsevne og forsvarsmekanismer under pres, herunder bevidstheden om temaer og problemstillinger i eget liv, egne personlige og faglige begrænsninger/udviklingsområder, samt blinde pletter, der kan være påvirke måden at være terapeut og underviser på. I tråd med de etiske retningslinjer bør terapeuter og underviser løbende orientere sig mod supervision og egenerapi, for at vedligeholde og udvikle terapeutiske kompetencer.

For mere detaljeret information om vores underviseres uddannelsesniveau og erfaringsgrundlag, se under menuen *undervisere* på www.piaa.dk

Generelt

Underviserne refererer til uddannelseslederen. Underviserne er forpligtet til at overholde Psykoterapeut Foreningens etiske regler.

Undervisere er forpligtet til at holde sig á jour med de seneste teorier indenfor faget – og er ansvarlige for egen faglige udvikling, herunder supervision. Instituttet kan bede om plan for egen faglig udvikling.

Alle undervisere opfordres til at være organiseret i deres respektive faglige organisationer. De undervisere der kvalificerer sig hertil, opfordres til at indmelde sig i Psykoterapeutforeningen.

Det forventes at underviserne opfører sig loyalt i forhold til ledelse, administration og øvrige undervisere - og omvendt. Ingen undervisere er medejere af psykoterapeutisk Institut • Århus • Kbh.

Al samlet kommunikation til holdende går gennem uddannelseslederen, eller skal godkendes af uddannelseslederen. Underviserne må ikke kontakte holdende direkte, uden forudgående og entydig skriftlige aftale med uddannelseslederen.

Faglig udvikling

Underviserne ved psykoterapeutisk Institut • Århus • Kbh er selv ansvarlige for at modtage supervision og via kurser holder sig á jour med den teoretisk og praksisrelaterede udvikling inden for deres område, jf. Psykoterapeut Foreningens kriterier for vedligeholdelse af uddannelse. Undervisernes faglige udvikling, og Instituttets samlede udviklingsbehov, drøftes på de fire årlige fakultets- og uddannelsesrådsmøder.

Det forventes, at underviserne indgår i andre netværk og erfaringsammenhænge, end de obligatoriske møder forbundet med undervisningen ved psykoterapeutisk Institut • Århus • Kbh. Disse netværk (herunder erfa-grupper og supervision) er registreret i den enkelte undervisers CV.

Fakultetet følges af en ekstern supervisor. Supervisors primære fokus er vedligeholdelse af fakultets indbyrdes relationer, samt faglig udvikling. Hvert år afholdes der et tre dages sommermøde, hvor hovedpunkterne er diskussion og opdatering studieordning, semesterplaner (temaers indhold og form), litteraturliste, samt strategiske overvejelser og diskussion omkring, hvilken retning instituttet skal orientere (evt. ny-orientere) sig imod.

På de tre øvrige fakultetsmøder anvendes den første dag til gennemgang af de studerende og intern supervision herpå. Dag to anvendes til at tage vare på og diskutere aktuelle faglige spørgsmål. Instituttet har etableret og vedligeholder løbende et forskningsbibliotek, hvorfra undervisere og studerende kan orienteres sig i og downloade forskningsartikler og nyere litteratur inden for den anvendte kliniske psykologi.

Undervisernes formidlingskompetence og undervisningens generelle kvalitetsniveau følges løbende via den interne kvalitetssikring. Undervisere er forpligtet til at lade sig evaluere i forbindelse med den løbende interne kvalitetssikrende evaluering. Læs mere om kvalitetssikring i studieordningens kapitel 9.

Undervisningen

Undviserne er medansvarlige for, at semesterplanen er påført den korrekte temabeskrivelse og litteratur, samt vedligeholdelse af litteratur, som den enkelte underviser har i en fast rytme.

Undviserne er ansvarlige for afholdelse af de enkelte undervisningsdage de er skemalagt til at undervise på, herunder evt. forberedelse, samt afvikling af eksamen.

Undvisningen skal foregå inden for rammen af den til enhver tid gældende studieordning, som undviserne har en pligt til løbende at holde sig orienteret om. Inden for rammerne af studieordningen, har den enkelte underviser pædagogisk frihed til at tilrettelægge og afvikle sin undervisning i tråd med dagens tema.

Vælger en underviser at afvige fra semesterplanen, da skal der sendes en formålsrettet mail herom til holdet, så eventuelle misforståelser undgås. Denne mail sendes Cc til øvrige undervisere og uddannelsesleder.

Undviserne er forpligtet til at skrive referat af deres undervisning. Referatet sendes umiddelbart efter afholdelse af undervisningen til øvrige undervisere til deres orientering. Mailadresser fremgår af semesterplanernes indledning.

Konkurrerende virksomhed

Ingen underviser eller samarbejdspartner må udøve konkurrerende virksomhed med psykoterapeutisk Institut • Århus • Kbh med udgangspunkt i aktive studerende ved instituttet, med hvem der er underskrevet en gensidigt bindende uddannelseskontrakt.

Ej heller må der arrangeres kurser eller gives andre tilbud til de studerende – uden eksplicit at aftale dette med uddannelseslederen. Evt. kursustilbud, der ligger ud over uddannelsesprogrammet, skal derfor afvikles ifølge aftale eller samarbejde med psykoterapeutisk Institut • Århus • Kbh.

KAP. 5. UNDERVISNINGSFORMER • A4

Undervisnings- og arbejdsformer

Baggrunden for den teoretiske og praktiske undervisning der tilbydes på den 4-årige psykoterapeutiske efteruddannelse ved psykoterapeutisk Institut • Århus • Kbh er følgende:

- at udvikle og styrke psykoterapeutiske viden, teoretiske færdigheder & kontakt, samt analytisk/kritisk sans, gennem en professionsbaseret undervisning, kombineret med et fag-personligt fokus på terapeutkandidaterne personlige egenskaber og omsorgsduelighed i deres klientarbejde
- at skabe et miljø der fremmer indlæring og sammentænkning af teori og praksis

Terapeutens fag-personlige grundlag (objektrelationer, tilknytningsstil og mentaliseringsevne) for at være omsorgsduelig i terapeutisk arbejde, er en væsentlig del af afsættet for at kunne integrere psykologiske grundforståelse, teoretiske som direkte oplevet relationelle udvekslinger, og omsætte dem i praksis i klientarbejde. En kompetence der er svær (udelukkende) at læse sig til, men som må opøves og styrkes gennem øget modenhed og praktisk erfaring.

Den teoretiske forståelse tilegnes ved at læse og studere pensum, der diskuteres på plenum og i træningsgrupperne, typisk i relation til terapeutisk arbejde. En måde at arbejde med terapeutens fag-personlige grundlag er ved at den studerende hjælpes til at blive bekendt med sin egen inderside og bæreflade og øger kontakten hertil, for at kunne lade sig følelsesmæssigt bevæge af klienten og bruge disse bevægelser og fornemmelser professionelt.

Den studerende inviteres derfor til først selv at opleve den psykoterapeutisk proces fra klientperspektivet og dernæst fra terapeutperspektivet. Selve den egenerapeutiske del udformes som egentligt psykoterapeutiske sekvenser og ikke som en "som-om-terapi". Herved tilbydes de studerende mulighed for:

- at blive mere bevidst om, og arbejde med egen inderside (objektrelationer, tilknytningsstil og mentaliseringsevne, forsvarsmekanismer), herunder ubevidst materiale og evt. blinde pletter
- at blive mere bevidst om, hvordan egne objektrelationer, tilknytningsstil og mentaliseringsevne, forsvarsmekanismer (specielt under pres), påvirker andre, herunder klienter
- at kunne internalisere funktionen som terapeut, ved at bruge undervisner som rollemodeller i en direkte oplevet mesterlærefunktion

I den psykologfaglige profession, og ikke mindst i det psykoterapeutiske virke, er psykoterapeutens egen personlighed et vigtigt redskab, jvf. redegørelse for det videnskabelige udgangspunkt, kap. 3. Væsentlige mål for uddannelsens indlejrede egenterapeutiske elementer er at sikre, at den studerende:

- får en øget grad af selvindsigt og bliver fortrolig med egne reaktioner i psykoterapeutisk arbejde, der kan være følelsesmæssig belastende og udfordrende
- gør sig egne erfaringer i klientrollen og faciliterer indlevelsen i klienten
- får lejlighed til at iagttage en erfaren psykoterapeut arbejde, hvilket der i anden praksis kun vanskeligt gives adgang til
- gruppeprocesserne i undervisningen tillader, at den studerende både kan observere andres proces og selv være aktør i processen.

Direkte superviseret arbejde

En central arbejdsform er direkte supervision af samtaler. Under overværelse af medkursister, og superviseret af en underviser, arbejder kursisterne med hinanden i psykoterapeutisk træningsarbejde. Den enkelte kursist melder sig med en selvvalgt problemstilling, ofte sammenhængende med vedkommendes fagpersonlige målsætning (se evt. side 43). En anden kursist inviteres eller melder sig som samtalepartner, og de to gennemfører en psykoterapeutiske samtale, kun afbrudt af den superviserende underviser, eller evt. et udpeget reflekterende team af medkursister.

Disse samtaler er ofte individuelle, men kursister opfordres til at invitere deres familie/partner med. Det psykodynamiske og relationelle perspektiv, i en familierapeutisk ramme, fastholdes.

På uddannelsen møder vi også gæsteklienter i form af familier og personer udenfor kursistgruppen. De kan være indbudt af kursister, som arbejder med dem til daglig, eller de kan henvende sig direkte til Institutet for at modtage hjælp, som led i holdendes undervisning.

Disse klienter forberedes telefonisk på situationen, og mødes på dagen af den kursist og underviser, de skal tale med, hvorefter samtalen finder sted under overværelse af gruppen, som ovenfor beskrevet.

Det er underviserens ansvar at sikre en etisk, respektfuld og faglig forsvarlig behandling af gæsteklienterne. Samtalen indledes og videreføres så langt som muligt af kursisten. Den studerende noviceterapeut støttes i at bruge sine fagpersonlige færdigheder i forhold til den givne klient/klient-familie.

Der reflekteres og superviseres åbent mellem kursist og supervisor, med henblik på umiddelbar omsætning og progression i samtalen - og på at muliggøre en øget forståelse hos klienterne. Det kan

forekomme, at underviseren (supervisor) overtager dele af samtalen, hvis underviser skønner at dette tjener klienten (og måske også noviceterapeuten) bedst.

Respons

Enhver terapeutisk arbejdssituation efterfølges af egenrefleksion og respons fra observatører og undervisere. Forud for samtalen vælges to observatører som efter nærmere anvisning giver respons til den kursist, der netop har arbejdet som samtalepartner. Kursisten indleder med en mundtlig selvevaluering, og suppleres med respons fra valgte observatører og underviser (supervisor).

Opfølgningen på den psykotераapeutiske klientsamtale finder sted efter at klienten er gået, og har til formål at tydeliggøre læringsmuligheder, bearbejde eventuelle vanskeligheder aktualiseret af samtalen, samt evt. nuancere den fagpersonlige selvopfattelse. Derudover er det (for holdet) en direkte træning i at give præcis, anerkendende og udfordrende respons, samt (for novice-terapeuten) at modtage og integrere denne, med afsæt i den teoretiske forståelse (pensum) der arbejdes ud fra, og på den måde integrere psykologisk viden og terapeutiske færdigheder og kompetencer.

Gruppedynamisk arbejde

Der arbejdes gruppedynamisk med den store gruppe. En gennemgående form er vejrmeldinger og runder, hvor medlemmerne i træningsgrupperne inviteres til at give tydelige, personlige og autentiske udsagn. Herigennem skærpes evnen til at have opmærksomhed på og differentiere imellem subjektive oplevelse og objektive forhold, som andre oplever dem, samt at formidle potentielt svære budskaber, på en måde så andre kan tage imod dem, jf. ovenstående perspektiv på respons.

Integration af teori

Teori og pensum indgår på uddannelsen i form af temaoplæg. Herudover inddrages teori som oplæg til gruppens aktuelle arbejde eller som efterbearbejdning af gennemførte rådgivnings-, terapi- eller supervisionssessioner. Til hver undervisning anvises (i semesterplanen) teori til læsning, og evt. diskussion i træningsgrupperne. I undervisningen har de studerende, i både eksplicite og implicite observatørroller, ansvar for at anlægge et fagteoretisk perspektiv på træningssessionerne (gælder også træningsgrupperne), med anvendelse af begreber fra den obligatoriske litteratur som optik.

Der er forskel på at have viden om noget, og at kunne anvende en given viden/teori i praksis. Det anbefales derfor, at teorien læses med en personlig optik, som en introduktion til at integrere teoretisk viden i sin fagpersonlige stil (færdigheder og kompetencer) og kunne arbejde med teorien i praksis. Altså, at den enkelte studerende, som generel studieform, prøver at bruge teorien som optik på eget liv og familie, som en måde at integrere teorien på. Således teorien ikke blot (for-) bliver en løs og u-integreret

viden, der kun kan anvendes normativt, men som grundlag for psykoterapeutiske færdigheder (analyse og fortolkning) og kompetencer (håndtering af psykoterapeutiske sessioner og situationer).

Kursisterne forventes at holde oplæg for hinanden i arbejdsgruppen. Der lægges vægt på, at formidling af egne overvejelser og af læst teori er et væsentligt element i at opøve en solid faglig (selv-) forståelse. Holdets tværfaglige sammensætning gør det muligt at opbygge kendskab til andre faggrupperes faglige perspektiver.

Kursisternes evaluering og selvevaluering

Kursisten evaluerer løbende på egen udvikling af såvel rådgivende/terapeutiske, som teoretiske, færdigheder og kompetencer, ligesom kursistens faglige og personlige udvikling kontinuerligt følges og diskuteres af underviserne. Vores videnskabelige grundlag anvendes af både den studerende og underviserne som optik for evalueringerne.

Fagpersonlig målsætning

Den fagpersonlige målsætning er redskab, der giver den studerendes mulighed for at øge fokus på og følge egne fagpersonlige udviklingsområder – og giver underviserne mulighed for at følge den studerendes arbejde med sin psykologiske/psykoterapeutiske viden, færdigheder og kompetencer.

Den fagpersonlige målsætning er en anledning til at den studerende forholder sig skriftligt til sine faglige som personlige arbejds punkter – og er et redskab til at øge opmærksomheden og holde fokus på den fagpersonlige udvikling. Den fagpersonlig målsætning bruges tillige som en indlejret del af eksaminerne på første, andet og tredje år og der trækkes i undervisningen og træningsgruppeeftersyn tråde til den studerendes fagpersonlige målsætning, når det giver mening i forhold til de faglige og personlige temaer og problemstillinger der viser sig/arbejdes med på plenum. Den fagpersonlige målsætning er også en indlejret og integreret del af træningsgruppearbejdet.

Den studerende har selv ansvar for at udarbejde, fremsende og vedligeholde sin fagpersonlige målsætning. Den fagpersonlige målsætning revideres efter behov, minimum én gang pr. år, ved studieårets start, og fremsendes til hovedunderviserne (mailadresserne fremgår af semesterplanerne) og info@piaa.dk.

Prøveformer

Prøveformerne er skriftlige på 1., 2., 3. og 4. år. 4 års eksamen suppleres med en mundtlig eksamen. Der henvises til kapitel 6. for yderligere information.

Medier

Undervisningen er altid fysisk, men kan omlægges til digital/online-undervisning, hvis påbud fra myndighederne forhindrer os i at mødes fysisk, eller anden force majeure tilsiger en omlægning.

KAP 6. EKSAMEN • A5

INDLEDNING

Integrering af teoretiske viden er en forudsætning for at den studerendes kan omsætte fagpersonlige forudsætninger for terapeutiske færdigheder (analysere, diskutere, fortolke og vurdere), som psykoterapeutisk kompetence i praksis. Herunder evnen til at anvende sin egen person som fagligt redskab i det psykoterapeutiske arbejde, med afsæt i et videnskabeligt underbygget teorigrundlag, jf. kap. 3.

Dette medfører, at vi udover den teori- og fagspecifikke skoling i det psykoterapeutiske arbejde, specifikt stimulerer arbejdet med den studerendes fagpersonlige grundlag og udvikling, forstået som egne objektrelationer, tilknytningsstil og mentaliseringsniveau, som afsættet for den 2-årige grunduddannelse (1.-4. semester).

De to sidste to år af uddannelsen, den 2-årige overbygning, er fokus i højere grad at omsætte viden og færdigheder i psykoterapeutisk arbejde med egne klienter og dermed styrker psykoterapeutiske kompetencer.

Resultaterne af den fagpersonlige udvikling, hvor der skelnes mellem for viden, færdigheder og kompetencer, kan være en vanskelig målbar størrelse, i en klassisk akademisk opgave. De årlige eksaminer på psykoterapeutisk institut består derfor af både en skriftlig og praktisk del, hvor fokus er, i hvor høj grad den studerende er i stand til:

- at tilegne sig, fremstille, gengive og anvende relevant teori (**Viden og færdigheder**)
- at kunne analysere, diskutere, fortolke, vurdere og begrunde situationer og relevante interventioner (**Færdighed**)
- at arbejde psykoterapeutisk, med afsæt i egne fagpersonlige egenskaber (kontakt, indlevelse, empati, autenticitet, varme, forståelse (intellektuelt som følelsesmæssigt), vederheftighed og integritet (kunne sige undskyld og reparere evt. misforståelser), håndtering af klientens og egne autonomi, integritet og grænser, som det kendes gennem undervisningssituationer i plenum og træningsgruppens øvelsesarbejde (**Kompetence**)
- at udvikle specifikke faglige kvalifikationer, som at kunne afgrænse de områder der hører ind under psykoterapeutens arbejdsområde, samt de områder der ikke gør (**Viden, færdighed, kompetence**).

I løbet af det 4-årige uddannelsesforløb er der indlagt i alt 5 eksaminer. Eksaminerne placeret på henholdsvis 1., 2. og 3. år gives vurderingen bestået/ikke bestået. 3. års eksamen (for studerende der har påbegyndt deres uddannelse august 2024 eller senere) og de to afsluttende eksaminer, henholdsvis 4. års skriftlige opgave, samt den mundtlige eksamen, bedømmes tillige af en ekstern censor, ud fra den til enhver tid gældende officielle karakterskala. Alle eksaminer er individuelle og skal være et udtryk for den enkeltes indsats og fagpersonlige kunnen.

Bedømmelserne for alle de årlige eksaminer vægtes med 1/3 for undervisernes (det samlede fakultets) vurdering af niveauet af året forløb, 1/3 for niveauet af den skriftlige del af eksamen og 1/3 for niveauet af den mundtlige del af eksamen, herunder egen evaluering m.m., samt det mundtlige oplæg ved 4. års eksamen. Der skal samlet være en målopfyldelse på mere end 2/3 for at bestå.

4. års skriftlige opgave og mundtlige eksamen bedømmes bestået/ikke bestået. Valg af bedømmelsesform med karakter skal ske inden aflevering af eksamensopgave og er bindende.

Indstilling til eksamen kræver en tilfredsstillende gennemførelse af det pågældende studieår, en godkendt skriftlig opgave, samt en fraværsprocent (separat for overbygningen og/eller inklusiv det akkumulerede fravær fra den 2-årige grunduddannelsen) på under 15% ved første, andet, tredje års eksamen, og max 10% samlet fravær umiddelbart inden fjerde års eksamen. Ved en samlet fraværsprocent (inklusive det akkumulerede fravær fra den 2-årige grunduddannelsen) på over 10%, udstedes uddannelsesbevis ikke, jf. kap. 3. side 18.

1. ÅRS EKSAMEN – 2. SEMESTER

Indledning

Første års eksamen består af henholdsvis en skriftlig opgave, samt en fagpersonlig evaluering der udføres ved 2. semesters afslutning. De studerende evalueres (i forholdet én til én) af hinanden, samt af den eller de underviserer der varetager semesterafslutningen. Formålet med første års eksamen er baseret på formålsbeskrivelsen for den 2-årige grunduddannelse (stk. 1.)

Formål

Formålet med den 2-årige grunduddannelse er, at der opbygges teoretisk psykologisk viden, teoretiske færdigheder og personlige kompetencer (egenskaber), som gør den studerende i stand til, på kritisk konstruktiv vis, at genkende, forstå og i praksis forholde sig til psykologiske problemstillinger ved at bruge sin teoretiske forståelse og kunne forholde sig hjælpsomt til klienten, ved at regulere (sig selv og klienten) formulere, analysere og fortolke personligheds- og udviklingspsykologiske problemstillinger i relation til terapeutiske situationer eller problemstillinger, i professionelle omsorgsfunktioner på arbejdsmarkedet eller i psykoterapeutisk praksis, og danne professionelle synteser og vurderinger.

Formålet med første års eksamen (skriftlig opgave + evaluering) er at følge (og videreudvikle) den studerendes faglige og personlige proces. Herunder evne til teoretisk fordybelse i pensum (obligatorisk litteratur), terapeutiske færdigheder og fagpersonlige udvikling, integrationen af teoretisk viden i tanke og handlingsmønstre, samt at den studerende kan analysere og perspektivere pensum i forhold til eget personligt arbejde med anvendelse af relevant teori (pensum fra 1. + 2. semester) som optik, i forhold til sin forståelse af både sig selv og klienten, samt en faglig relevant håndtering af relationen (terapeutisk alliance) til klienten og psykoterapeutiske situationer og sessioner.

Første del - fagpersonlig evaluering på 1. år

Indhold / teori

Overordnet arbejdes der ud fra foregåendes semestrets obligatoriske litteratur og temaer med øget vægt på dagens obligatoriske litteratur temaer.

Metode

Der tages udgangspunkt i gensidig evaluering studerende imellem og selvevaluering, samt en evaluering fra underviserne. Evalueringen tjener til at følge og stimulere de studerendes faglige og personlige udvikling, herunder:

- Teoretisk viden, forståelse og analyseevne (**Viden**)
- at øge bevidsthed om egne objektrelationer, tilknytningsstil, mentaliseringsevne og evt. blinde pletter (**Færdighed og kompetence**)
- at integrere egen subjektiv opfattelse med andres subjektive opfattelser / objektive iagttagelser (**Færdighed**)
- evne til at kommunikere og modtage potentielt svære og sårbare personlige meddelelser (**Kompetence**)

Hver studerende har ved studiets begyndelse udarbejdet en fagpersonlig målsætning (FP) for studieåret, indeholdende hvilke områder den studerende ønsker at udvikle fagligt som personligt. Selvevaluering tager udgangspunkt i denne FP, som den så ud ved årets begyndelse. Der vil endvidere være fokus på træningsgruppens udviklingsproces.

- Den fagpersonlige målsætning sendes, senest to uger før semesterafslutning, til den selvvalgte medstuderende.

a) Træningsgruppen - skal på sidste gruppemøde inden den afsluttende undervisningsweekend have forholdt sig til indbyrdes relationer gennem følgende spørgsmål:

- Hvad har jeg lært af dig? – i forhold til de enkelte gruppemedlemmer og evt. gruppedynamikken som helhed (**Kompetence**)
- Hvad har været svært for mig i min relation til dig? – i forhold til de enkelte gruppemedlemmer og evt. gruppedynamikken som helhed (**Kompetence**)
- Hvad er min egen andel af det? (**Kompetence**)
- Hvad vil jeg aktivt bidrage med i det videre uddannelsesforløb? (**Viden, færdighed, kompetence**)

Materialet fra træningsgruppen er med til at *danne baggrund* for den faglige og personlige evaluering den studerende foretager af sig selv. Ved at have vores egen personlighed og ditto psykiske udvekslinger som genstandsfelt for vores opmærksomhed, trænes fagpersonlige egenskaber, færdigheder og kompetence, herunder evne til kontakt (med sig selv og andre), indlevelse, empati, autenticitet, varme, forståelser (intellektuelt som følelsesmæssigt), vederheftighed og integritet (kunne sige undskyld og reparere evt. misforståelser), håndtering af klientens og egne autonomi, integritet og grænser (som det kendes gennem undervisningssituationer i plenum og træningsgruppens øvelsesarbejde) samt på en personlig måde at udtrykke hvad vi oplever, tænker og mærker. Der skal ikke fremsendes noget referat/materiale til underviserne vedr. pkt. a) Træningsgruppen.

b) Selvevaluering – skal (inden undervisningen/eksamen afholdes) udarbejdes på baggrund af følgende spørgsmål og som fremføres i plenum:

- Hvad har betydet mest for mig igennem studieåret? (eks. egne temaer/eget arbejde/andres personlige arbejde/ /undervisning)
- Hvordan har jeg udviklet mig i forhold til min fagpersonlige målsætning
- Hvad har jeg mest brug for at udvikle fremover?

Tidsrammen for selvevalueringen 10 minutter pr. studerende

c) Evaluering af medstuderende - den studerende lader sig evaluere af en person fra én de øvrige træningsgrupper. Den studerende vælger selv hvem de vil evalueres af. Den samme person må ikke evaluere mere end én medstuderende. To studerende må ikke gensidigt evaluere hinanden. Valget skal ske ved 2. semesters indledning, således dem der skal give feedback, har mulighed for at forberede sig. Fordelingen af hvem der evalueres af hvem koordineres af holdrepræsentanten uden for undervisningstiden og formidles til underviseren senest én uge inden evalueringen finder sted.

Tidsrammen for gensidig evaluering er 5 minutter pr. studerende

Holdrepræsentanten sender - senest 2 uger før den afsluttende undervisningsweekend - en liste over hvem der evaluerer hvem til de to undervisere der er ansvarlig undervisningen denne weekend.

d) Evaluering fra eksaminator - den studerende evalueres af eksaminator med udgangspunkt i den skriftlige eksamensopgave, samt den fagpersonlige målsætning sammenholdt med den aktuelle selvevaluering. Eksaminators evaluering af den studerende skal indeholde et læringsperspektiv for fremtidig udvikling. Eksaminators evaluering af den studerende skal indeholde et læringsperspektiv for fremtidig udvikling. Fokuspunkter kan være niveau for teoretisk **viden**, **færdigheder** (evne til at omsætte teoretisk viden i psykoterapeutisk arbejde) og **kompetence** (praktisk psykoterapeutisk arbejde, med afsæt i egne fagpersonlige egenskaber).

Den personlige evaluering fra eksaminator gives ikke på skrift. Derfor kan hver studerende med fordel vælge én eller to "referenter", der tager referat af det materiale evalueringsprocessen afføder.

e) Efter endt evaluering - revideres eller udarbejdes en ny fagpersonlig målsætning for de kommende to semestre. Disse fremsendes efterfølgende på e-mail til undervisere og administration. Mailadresserne står øverst i den aktuelle semesterplan.

Anden og skriftlige del på 1. år - Indhold og formalia

a) Indled opgaven med at beskrive, hvordan du vil strukturere din opgave, og hvilke teorier du vil anvende som optik. Referer din fagpersonlige målsætning som den blev udformet ved uddannelsesstart. Hvis du har revideret din målsætning, fortæl da hvilke ændringer du har foretaget og din motivation herfor. Fagpersonlig målsætning vedlægges som bilag i sin fulde form, til baggrund.

b) Beskriv hvilke teorier/metoder du har haft særlig fokus på i det første uddannelsesår og beskriv konkret i et eller to eksempler, hvorledes du har benyttet disse teorier/metoder privat og/eller i dit arbejde.

c) På hvilke områder, fagligt og privat, har du implementeret din fagpersonlige målsætning i tanker og handling. Beskriv to konkrete eksempler herpå, og fortæl om hvordan dine omgivelser har forholdt sig til disse to forandringer i tanke og handling.

d) Beskriv din trivsel i træningsgruppen, og hvilke udfordringer du er stødt på, samt hvorledes du har valgt at håndtere disse, samt resultatet heraf. Hvordan forstår du dine udfordringer og det besvær der typisk kendetegner træningsgruppen?

Opbygning

- 1) Forside
- 2) Indholdsfortegnelse
- 3) Indledning
- 4) Teorier og metoder
- 5) Implementering af fagpersonlige målsætning
- 6) Trivsel i træningsgruppen
- 7) Litteraturliste
- 8) Bilag: Fagpersonlig målsætning vedlægges som bilag i sin fulde form, inkl. tillægget (= pkt. 9)

Ad 1: **På forsiden skal følgende fremgå:** opgavens titel, forfatternavn, holdnummer, dato, opgavens omfang (antal tegn inklusive mellemrum) og evt. en illustration

Ad 2: **Indholdsfortegnelse:** udarbejdes med afsæt i studieordningens overskrifter for opgavens indhold. Du kan evt. supplere med dine egne underoverskrifter.

Ad. 3: **Indled opgaven** med at beskrive, hvordan du vil strukturere opgaven, og hvilke teorier du vil anvende som optik.
Referer desuden din fagpersonlige målsætning, som den blev udformet ved uddannelsesstart. Hvis du har revideret din fagpersonlige målsætning, beskriv da hvilke ændringer du har foretaget og din motivation herfor.

Den fagpersonlige målsætning vedlægges som bilag i sin fulde længde, inkl. punkt 9 (tillæg).

Ad 4: **Beskriv hvilke teorier og metoder**, du har haft særlig fokus på i det første uddannelsesår og beskriv med et til to eksempler helt konkret, hvordan du har benyttet disse teorier og metoder privat og/eller i dit arbejdsliv.

Ad 5: **Implementering af fagpersonlige målsætning**: Beskriv på hvilke områder, både fagligt og privat, du har arbejdet med at implementere din fagpersonlige målsætning i tanker og handling. Beskriv to helt konkrete eksempler på dette, og beskriv ligeledes hvordan dine omgivelser har forholdt sig til disse to forandringer.

Ad 6: **Beskriv din trivsel i træningsgruppen**. Beskriv desuden hvilke udfordringer du er stødt på i din træningsgruppe, hvordan du har valgt at håndtere disse, samt resultatet heraf. Redegør desuden kort for, hvordan du forstår dine udfordringer i gruppen, og dét besværdet typisk kendetegner træningsgruppen.

Ad 7: **Litteraturliste** med angivelse af titel, forfatter og udgivelsesår
Vedr. litteraturhenvvisninger & referenceliste: litteratur, der er redegjort for, eller henvist til medtages. Litteraturlisten, inkl. anvendelse af teksthenvisninger og citater i opgaven, skal udarbejdes i henhold til APA referencesystem ("American Psychological Associations referencesystem"), som er alment accepteret i videnskabelig litteratur (jf. "Den gode opgave", side 261):
https://studypedia.au.dk/fileadmin/user_upload/Vejledning_Professionshoejskolen_metropoli.pdf

Omfang

Opgaven skal andrage 10 - 12 sider af 2.400 tegn inklusiv mellemrum. Overskridelser på mere end 10% accepteres ikke og opgaven afvises. Forside, indholdsfortegnelse, afskrivning af fagpersonlig målsætning, litteraturliste, samt eventuelle bilag medregnes ikke i opgavens omfang.

Vejledning

Det er ikke indlagt særskilt opgavevejledning. Såfremt der er generelle og overordnede spørgsmål til opgaveløsningen, da skal disse indsamles af holdrepræsentanten og sendes til den eller de undervisere der er ansvarlige for semesterafslutningen på andet semester.

Sygeeksamen

Er den studerende på grund af sygdom ikke i stand til at gennemføre eksamen, skal dette meddeles mundtlig til Institutet og dokumenteres med en lægeattest. Lægeattesten skal foreligge på Institutet senest fem arbejdsdage efter oprindelige eksamensdato. Udeblivelse fra eksamen uden gyldig lægeerklæring tæller som et eksamensforsøg. Sygeeksamen tilrettelægges under hensyntagen til såvel den studerende, samt til praktiske muligheder.

Bedømmelse af skriftlig opgave

Opgaven bedømmes efter følgende parametre:

- Opgavebesvarelsen sammenhæng med opgaveformuleringen
- Det teoretiske **vidensniveau** – herunder teorivalg og begrundelse herfor (**Viden**)
- Bred og udtømmende inddragelse og anvendelse af obligatorisk pensum fra 1. + 2. semester (**Viden, færdighed**)
- Opgaveskriverens evne til personlig dybde og selvrefleksion (**Viden, færdighed og kompetence**)
- Niveau for analyse og argumentation (**Færdighed**)
- Opsætning og sproglige kvalitet (formuleringsevne)
- Litteraturhenvisninger & referenceliste
  - Litteratur der enten er redegjort for eller henvist til medtages. Litteraturliste, inkl. anvendelse af teksthenvvisninger og citater i opgaven, udarbejdes i henhold til APA referencesystem ("American Psychological Associations referencesystem"), som er alment accepteret i videnskabelig litteratur (jf. "Den gode opgave", side 261).

(https://studypedia.au.dk/fileadmin/user_upload/Vejledning_Professionshoejskolen_metropol.pdf)

Der gives en kort skriftlig feedback på den skriftlige eksamen. Denne feedback vil indeholde en kort kritik af opgaven, samt fokuspunkter for læringsperspektiv.

Den skriftlige opgave gives vurderingen bestået eller ikke bestået. Gives bedømmelsen ikke bestået, da orienteres den studerende herom inden den afsluttende weekend og der aftales hvorledes opgaven kan omskrives, således at godkendelse bliver mulig. Dato for ny aflevering fastsættes. Godkendes andet eksamensforsøg ikke, da skal instituttets fakultet tage stilling til, om eksaminanden kan indstilles til et

tredje eksamensforsøg. Manglende eller for sen aflevering tæller som et eksamensforsøg. Udgifter til reeksaminering og evt. vejledning hertil, påhviler den studerende, uanset årsag.

2. ÅRS EKSAMEN – 4. SEMESTER

Indledning

Andet års eksamen består af henholdsvis en skriftlig opgave, samt en fagpersonlig evaluering der udføres ved 4. semesters afslutning. De studerende evalueres (i forholdet én til én) af hinanden, samt af de to undervisere der varetager semesterafslutningen. Formålet med første års eksamen er baseret på formålsbeskrivelsen for den 2-årige grunduddannelse (stk. 1.)

Formål

Formålet med den 2-årige grunduddannelse er, at der opbygges teoretisk psykologisk viden, teoretiske færdigheder og personlige kompetencer (egenskaber), som gør den studerende i stand til, på kritisk konstruktiv vis, at genkende, forstå og i praksis forholde sig til psykologiske problemstillinger ved at bruge sin teoretiske forståelse og kunne forholde sig hjælpsomt til klienten, ved at regulere (sig selv og klienten) formulere, analysere og fortolke personligheds- og udviklingspsykologiske problemstillinger i relation til terapeutiske situationer eller problemstillinger, i professionelle omsorgsfunktioner på arbejdsmarkedet eller i psykoterapeutisk praksis, og danne professionelle synteser og vurderinger.

Formålet med andet års eksamen (skriftlig opgave + evaluering) er at følge (og videreudvikle) den studerendes faglige og personlige proces, med afsæt i første år. Herunder evne til teoretisk fordybelse i pensum (obligatorisk litteratur 1. – 4. semester), fagpersonlige udvikling og terapeutiske færdigheder, integrationen af teoretisk viden i tanke og handlingsmønstre, samt at den studerende kan analysere og perspektivere pensum i forhold til eget personligt, og psykoterapeutisk arbejde, med anvendelse af relevant teori (pensum fra 1. – 4. semester) som optik, i forhold til sin forståelse af både sig selv og klienten, samt en faglig relevant håndtering af relationen (terapeutisk alliance) til klienten og psykoterapeutiske situationer og sessioner.

Ydermere vægtes de faglige og personlige udfordringer ved at give og modtage personlig feedback – selv når denne er vanskelig at komme med og at tage imod. Ved overgangen fra første til andet år øges fokus på og vægtningen af terapeutisk træningsarbejde på plenum og i træningsgrupperne.

Formålet med 2. års eksamen er baseret på formålsbeskrivelsen for den 2-årige grunduddannelse (jf. kapitel 1., stk. 1.)

Første del - fagpersonlig evaluering på 2. år

Indhold / teori

Overordnet arbejdes der ud fra foregåendes semestrets obligatoriske litteratur og temaer med øget vægt på dagens obligatoriske litteraturs temaer.

Metode

Der tages udgangspunkt i gensidig evaluering studerende imellem og selvevaluering, samt en evaluering fra eksaminator. Evalueringen tjener til at følge og stimulere de studerendes faglige og personlige udvikling, herunder:

- Teoretisk viden, forståelse og analyseevne (**Viden**)
- at øge bevidsthed om egne objektrelationer, tilknytningsstil, mentaliseringsevne og evt. blinde pletter (**Færdighed og kompetence**)
- at integrere egen subjektiv opfattelse med andres subjektive opfattelser / objektive iagttagelser (**Færdighed**)
- evne til at kommunikere og modtage potentielt svære og sårbare personlige meddelelser (**Kompetence**)

Hver studerende har ved studiets begyndelse udarbejdet en fagpersonlig målsætning (FP) for studieåret, indeholdende hvilke områder den studerende ønsker at udvikle fagligt som personligt. Selvevaluering tager udgangspunkt i denne FP, som den så ud ved årets begyndelse. Der vil endvidere være fokus på træningsgruppens udviklingsproces.

- Den fagpersonlige målsætning sendes, senest to uger før semesterafslutning, til den selvvalgte medstuderende.

a) Træningsgruppen - skal på sidste gruppemøde inden den afsluttende undervisningsweekend have forholdt sig til indbyrdes relationer gennem følgende spørgsmål:

- Hvad har jeg lært at dig? – i forhold til de enkelte gruppemedlemmer og evt. gruppedynamikken som helhed (Kompetence)
- Hvad har været svært for mig i min relation til dig? – i forhold til de enkelte gruppemedlemmer og evt. gruppedynamikken som helhed (**Kompetence**)
- Hvad er min egen andel af det? (**Kompetence**)

- Hvad vil jeg aktivt bidrage med i det videre uddannelsesforløb? (Viden, færdighed, kompetence)

Materialet fra træningsgruppen er med til at *danne baggrund* for den faglige og personlige evaluering den studerende foretager af sig selv. Ved at have vores egen personlighed og ditto psykiske udvekslinger som genstandsfelt for vores opmærksomhed, trænes fagpersonlige egenskaber, færdigheder og kompetence, herunder evne til kontakt (med sig selv og andre), indlevelse, empati, autenticitet, varme, forståelser (intellektuelt som følelsesmæssigt), vederheftighed og integritet (kunne sige undskyld og reparere evt. misforståelser), håndtering af klientens og egne autonomi, integritet og grænser (som det kendes gennem undervisningssituationer i plenum og træningsgruppens øvelsesarbejde) samt på en personlig måde at udtrykke hvad vi oplever, tænker og mærker. Der skal ikke fremsendes noget referat/materiale til underviserne vedr. pkt. a). (Kompetence)

b) Selvevaluering – skal (inden undervisningen afholdes) udarbejdes på baggrund af følgende spørgsmål og som fremføres i plenum:

- Hvad har betydet mest for mig igennem de to studieår?
  - Eks. egne temaer/eget arbejde/andres personlige arbejde/ /undervisning
- Hvordan har jeg udviklet mig i forhold til min fagpersonlige målsætning?
- Hvordan vurderer jeg min parathed til at påbegynde superviseret arbejde som psykoterapeut?
- Hvad synes jeg, at jeg kan håndtere, og hvad er svært for mig? – Giv eksempler herpå
- Hvad har jeg brug for at udvikle fremover, fagligt som personligt?

Tidsrammen for selvevalueringen 10 minutter pr. studerende

c) Evaluering af medstuderende - studerende skal evaluere hinanden. Den studerende lader sig evaluere af en person fra én de øvrige grupper. Den studerende vælger selv, hvem de vil evalueres af. Den samme person må ikke evaluere mere end én medstuderende. To studerende må ikke gensidigt evaluere hinanden. Valget skal ske ved 4. semesters indledning, således dem der skal give feedback, har mulighed for at forberede sig. Efter evaluering og feedbackproces skabes der plads (ustruktureret pause) til dialog på tomandshånd. Fordelingen af hvem der evalueres af hvem koordineres af holdrepræsentanten uden for undervisningstiden.

Tidsrammen for gensidig evaluering er 5 minutter pr. studerende

Holdrepræsentanten sender - senest 2 uger før den afsluttende undervisningsweekend - en liste over hvem der evaluerer hvem til de to undervisere der er ansvarlig undervisningen denne weekend.

d) Evaluering fra eksaminator - den studerende evalueres af eksaminator med udgangspunkt i den skriftlige eksamensopgave, samt den fagpersonlige målsætning sammenholdt med den aktuelle selvevaluering. Eksaminators evaluering af den studerende skal indeholde et læringsperspektiv for fremtidig udvikling. Fokuspunkter kan være niveau for teoretisk **viden, færdigheder** (evne til at omsætte teoretisk viden i psykoterapeutisk arbejde) og **kompetence** (praktisk psykoterapeutisk arbejde, med afsæt i egne fagpersonlige egenskaber).

Den personlige evaluering fra eksaminator gives som udgangspunkt ikke på skrift. Derfor kan hver studerende med fordel vælge én eller to "referenter", der tager referat af det materiale evalueringsprocessen afføder.

Andel og skriftlige del på 2. år - Indhold og formalia

Opbygning

1. Forside
2. Indholdsfortegnelse
3. Indledning
4. Fortidige og nutidige mønstre
5. Implementering af fagpersonlige målsætning
6. Parathed til at arbejde som psykoterapeut
7. Litteraturliste
8. Bilag: Fagpersonlig målsætning vedlægges som bilag i sin fulde form, inkl. tillægget (= pkt. 9)

Ad 1: **På forsiden skal fremgå:** opgavens titel, forfatternavn, holdnummer, dato, opgavens omfang (antal tegn inklusive mellemrum) og evt. en illustration

Ad 2: **Indholdsfortegnelse:** udarbejdes med afsæt i studieordningens overskrifter for opgavens indhold. Du kan evt. supplere med dine egne underoverskrifter.

Ad. 3: **Indled opgaven** med at beskrive, hvordan du vil strukturere opgaven, og hvilke teorier du vil anvende som optik i forhold til punkt 4 og punkt 5.

Ad 4: **Fortidige og nutidige mønstre:** Der redegøres for følgende med inddragelse af teorier fra pensum:

- a) Beskriv hvilke familiemønstre du indgik igennem din opvækst.
- b) Redegør desuden for, hvordan de har udmøntet sig i din relation med andre, mens du har været på grunduddannelsen, i forhold til:
  - i. Din træningsgruppe
  - ii. Holdet
  - iii. Din arbejdssammenhæng
  - iv. Din nuværende familie

Ad 5: **Implementering af fagpersonlige målsætning:** Anvend relevante dele af de teorier, du har arbejdet med i undervisningen, og kæd disse sammen med dine personlige refleksioner over de ændringer i tanker og handling, som du har:

- a) Har oplevet og foretaget
- b) De ændringer, du ønsker at foretage

Beskriv helt konkrete eksempler på dette, og beskriv ligeledes kort hvordan dine omgivelser har forholdt sig til dine ændringer.

Ad 6: **Parathed til at arbejde som psykoterapeut:** Beskriv hvordan du vurderer din parathed til at påbegynde superviseret arbejde som psykoterapeut:

- a) Hvor ser du din styrke?
- b) Hvad har du brug for at lære mere om og videreudvikle?

Ad 7: **Litteraturliste** med angivelse af titel, forfatter og udgivelsesår

Vedr. litteraturhenviisninger & referenceliste: litteratur, der er redegjort for, eller henvist til medtages. Litteraturlisten, inkl. anvendelse af teksthenvisninger og citater i opgaven, skal udarbejdes i henhold til APA referencesystem ("American Psychological Associations referencesystem"), som er alment accepteret i videnskabelig litteratur (jf. "Den gode opgave", side 261):

https://studypedia.au.dk/fileadmin/user_upload/Vejledning_Professionshoejskolen_metropoli.pdf

Omfang

Opgaven skal andrage 10 - 12 sider af 2.400 tegn, inklusiv mellemrum. Overskridelser på mere end 10% accepteres ikke og opgaven afvises. Forside, indholdsfortegnelse, afskrivning af fagpersonlig målsætning, litteraturliste, samt eventuelle bilag medregnes ikke i opgavens omfang.

Vejledning

Det er ikke indlagt særskilt opgavevejledning. Såfremt der er generelle og overordnede spørgsmål til opgaveløsningen, da skal disse indsamles af holdrepræsentanten og sendes til den eller de undervisere der er ansvarlige for semesterafslutningen på andet semester.

Bedømmelse af skriftlig opgave

Opgaven bedømmes efter følgende parametre:

- Opgavebesvarelsen sammenhæng med opgaveformuleringen
- Det teoretiske **vidensniveau** – herunder teorivalg og begrundelse herfor (**Viden**)

- Bred og udtømmende inddragelse og anvendelse af obligatorisk pensum fra 1. – 4. semester
(Viden, færdighed)
- Opgaveskriverens evne til personlig dybde og selvrefleksion (Viden, færdighed og kompetence)
- Niveau for analyse og argumentation (Færdighed)
- Opsætning og sproglige kvalitet (formuleringsevne)
- Litteraturhenvisninger & referenceliste
  - Litteratur der enten er redegjort for eller henvist til medtages. Litteraturliste, inkl. anvendelse af teksthensvisninger og citater i opgaven, udarbejdes i henhold til APA referencesystem ("American Psychological Associations referencesystem"), som er alment accepteret i videnskabelig litteratur (jf. "Den gode opgave", side 261).

https://studypedia.au.dk/fileadmin/user_upload/Vejledning_Professionshøjskolen_metropol.pdf

Der gives en kort skriftlig feedback på den skriftlige eksamen fra eksaminator. Denne feedback vil indeholde en kort kritik af opgaven, samt fokuspunkter for læringsperspektiv og fremtidig udvikling.

Den skriftlige opgave gives vurderingen bestået eller ikke bestået. Gives bedømmelsen ikke bestået, da orienteres den studerende herom inden den afsluttende weekend og der aftales hvorledes opgaven kan omskrives, således at godkendelse bliver mulig. Dato for ny aflevering fastsættes. Godkendes andet eksamensforsøg ikke, da skal instituttets fakultet tage stilling til, om eksaminanden kan indstilles til et tredje eksamensforsøg. Manglende eller for sen aflevering tæller som et eksamensforsøg. Udgifter til reeksaminering og evt. vejledning hertil, påhviler den studerende, uanset årsag.

Sygeeksamen

Er den studerende på grund af sygdom ikke i stand til at gennemføre eksamen, skal dette meddeles mundtlig til Instituttet og dokumenteres med en lægeattest. Lægeattesten skal foreligge på Instituttet senest fem arbejdsdage efter oprindelige eksamensdato. Udeblivelse fra eksamen uden gyldig lægeerklæring tæller som et eksamensforsøg. Sygeeksamen tilrettelægges under hensyntagen til såvel den studerende, samt til praktiske muligheder.

3. ÅRS EKSAMEN – 6. SEMESTER

Indledning

Tredje års eksamen består af henholdsvis en skriftlig opgave, samt en fagpersonlig evaluering der udarbejdes ved 6. semesters afslutning. De studerende evalueres (i forholdet én til én) af hinanden, samt af de eksaminator der varetager semesterafslutningen.

Formål

Formålet med tredje års eksamen (skriftlig opgave + evaluering) er at følge, teste og videreudvikle den studerendes psykologiske viden og psykoterapeutiske færdigheder og kompetencer (jf. læringsmål, kap. 1.). Herunder evne til teoretisk fordybelse i pensum (obligatorisk litteratur 1. – 6. semester), fagpersonlige udvikling og terapeutiske færdigheder, integrationen af teoretisk viden i tanke og handlingsmønstre, samt at den studerende kan analysere og perspektivere pensum i forhold til både klientarbejde og eget personligt arbejde med anvendelse af relevant teori som optik.

På 3. år er der øget fokus på den studerendes evne til at anvende sine faglige og personlige kompetencer i en faglig sammenhæng, teoretisk som praktisk.

Formålet med 3. års eksamen er baseret på formålsbeskrivelsen for 3. og 4. års overbygning (jf. kapitel 1., stk. 2.)

- Viden om personligheds- og udviklingspsykologiske teorier og videnskabshistoriske traditioner
- Psykoterapeutiske færdigheder videreudvikles gennem undervisning, træningsgruppearbejde og praksis-erfaring (egne klientforløb)
- På baggrund af ovenstående opøves evnen til, på egen hånd, at kunne indkredse, undersøge, forstå, sammenfatte, formidle og arbejde terapeutisk med personligheds- og udviklingspsykologiske problemstillinger i professionelt omsorgsarbejde og psykoterapeutiske praksisformer, med forskellige faggrupper og opstille nye analyse og løsningsmodeller i de enkelte terapeutiske situationer og sessioner

Den studerende skal udvikle sin viden, teoretiske og relationelle færdigheder i terapeutiske praksis gennem terapeutiske træningssamtaler under direkte supervisionen, bearbejdning af gruppeprocesser på holdet, samt indirekte superviserede klientsamtaler af klientforløb.

Som en indlejret, og faglig nødvendig, del (se evt. videnskabeligt grundlag, kat. 3.) skal den studerende videreudvikle sin evne, personlige egenskaber og kompetence, til at forholde sig til sin egne

objektrelationer, tilknytningsstil, mentaliseringsevne og forsvarsmekanismer, herunder bevidstheden om temaer og problemstillinger i eget liv, egne personlige og faglige begrænsninger/udviklingsområder, der kan være påvirkede måden at være terapeut på, klienten og klientens udbytte af terapien

Første del - Fagpersonlig evaluering på 3.år

Metode

Der tages udgangspunkt i gensidig evaluering studerende imellem og selvevaluering, samt en evaluering fra eksaminator. Evalueringen tjener til at følge og stimulere de studerendes faglige og personlige udvikling, herunder:

- Teoretisk viden, forståelse og analyseevne (**Viden**)
- at øge bevidsthed om egne objektrelationer, tilknytningsstil, mentaliseringsevne og evt. blinde pletter (**Færdighed og kompetence**)
- at integrere egen subjektiv opfattelse med andres subjektive opfattelser / objektive iagttagelser
- evne til at kommunikere og modtage potentielt svære og sårbare personlige meddelelser

a) Træningsgruppen - skal på sidste gruppemøde inden den afsluttende undervisningsweekend have forholdt sig til indbyrdes relationer gennem følgende spørgsmål:

- Hvad har jeg lært af dig? – i forhold til de enkelte gruppemedlemmer og evt. gruppedynamikken som helhed (Kompetence)
- Hvad har været svært for mig i min relation til dig? – i forhold til de enkelte gruppemedlemmer og evt. gruppedynamikken som helhed (**Kompetence**)
- Hvad er min egen andel af det? (**Kompetence**)
- Hvad vil jeg aktivt bidrage med i det videre uddannelsesforløb? (**Viden, færdighed, kompetence**)
- Materialet fra træningsgruppen er med til at *danne baggrund* for den faglige og personlige evaluering den studerende foretager af sig selv. Ved at have vores egen personlighed og ditto psykiske udvekslinger som genstandsfelt for vores opmærksomhed, trænes fagpersonlige egenskaber, færdigheder og kompetence, herunder evne til kontakt (med sig selv og andre), indlevelse, empati, autenticitet, varme, forståelser (intellektuelt som følelsesmæssigt), vederheftighed og integritet (kunne sige undskyld og reparere evt. misforståelser), håndtering af klientens og egne autonomi, integritet og grænser (som det kendes gennem

undervisningssituationer i plenum og træningsgruppens øvelsesarbejde) samt på en personlig måde at udtrykke hvad vi oplever, tænker og mærker. Der skal ikke fremsendes noget referat/materiale til underviserne vedr. pkt. a). (**Kompetence**)

b) Selvevaluering – der (inden undervisningen afholdes) skal udarbejdes på baggrund af følgende spørgsmål og som fremføres i plenum:

- Hvad har betydet mest for mig igennem det tredje studieår?
  - egne temaer/eget arbejde/andres personlige arbejde/ /undervisning
- Hvordan har jeg udviklet mig i forhold til min fagpersonlige målsætning?
- Hvordan vurderer jeg min parathed til superviseret arbejde som psykoterapeut?
  - Giv herunder eksempler fra dine erfaringer med klienter i superviseret praksis.
- Hvad mener jeg, at jeg kan håndtere, og hvad er svært for mig? – Giv eksempler herpå
- Hvad har jeg brug for at udvikle fremover, fagligt som personligt?

Tidsrammen for selvevalueringen 10 minutter pr. studerende

c) Evaluering af medstuderende - studerende skal evaluere hinanden. Den studerende lader sig evaluere af en person fra en de øvrige grupper. Den studerende vælger selv hvem de vil evalueres af. Den samme person må ikke evaluere mere end én medstuderende. To studerende må ikke gensidigt evaluere hinanden. Valget skal ske inden evalueringsweekenden, så dem der skal give feedback, har mulighed for at forberede sig. Efter evaluering og feedbackproces skabes der plads (ustruktureret pause) til dialog på tomandshånd. Fordelingen af hvem der evalueres af hvem koordineres af holdrepræsentanten uden for undervisningstiden.

Tidsrammen for gensidig evaluering er 5 minutter pr. studerende

Holdrepræsentanten sender, senest 2 uger før den afsluttende undervisningsweekend en liste over hvem der evaluerer hvem til de to undervisere der er ansvarlig undervisningen denne weekend.

d) Evaluering fra eksaminator - den studerende evalueres af eksaminator med udgangspunkt i den skriftlige eksamensopgave, samt den fagpersonlige målsætning sammenholdt med den aktuelle selvevaluering. Eksaminators evaluering af den studerende skal indeholde et læringsperspektiv for fremtidig udvikling. Fokuspunkter kan være niveau for teoretisk **viden, færdigheder** (evne til at omsætte

teoretisk viden i psykoterapeutisk arbejde) og **kompetence** (praktisk psykoterapeutisk arbejde, med afsæt i egne fagpersonlige egenskaber).

Den personlige evaluering fra eksaminator gives ikke på skrift. Derfor kan hver studerende med fordel vælge én eller to "referenter", der tager referat af det materiale evalueringsprocessen afføder.

Anden og skriftlige del på 3. år - problemformulering og formalia

Eksamen – med afsæt i klientforløb

3. års skriftlige eksamen tager afsæt i ét af de obligatorisk klientforløb, som den studerende skal varetage på 3. års overbygning. Den studerende udarbejder en problemformulering, som bliver omdrejningspunkt for tredje års opgave. Problemformuleringen godkendes af den underviser der varetager eksamen. Se aktuel semesterplan.

Emne og problemformulering

Tredje års opgave skal fungere som en integration mellem teori og praksis.

- Opgaven tager udgangspunkt i en analyse af et terapiforløb med egen klient. Problemformulering skal godkendes af den underviser der har ansvar for afviklingen af tredje års eksamen. Afsættet for problemformuleringen skal være besvær du typisk oplever som terapeut i relation til klienten/klienterne.
- Dette forløb analyseres med udgangspunkt i relevant (selvvalgt) teori inden for rammen af den obligatoriske litteratur på de forgangne seks semestre.
- Der redegøres kort for teori og metode der anvendes i opgaven, samt for valget heraf.
- Der redegøres kort for hvilket menneskesyn der ligger til grund for den terapeutiske praksis, beskrevet i opgaven, samt *etiske* overvejelser i relation til det konkrete klientforløb
- Såfremt der arbejdes terapeutisk med par, familie eller gruppe kan to studerende arbejde sammen, såvel som psykoterapeuter, som i udarbejdelsen af hovedopgaven.

Opbygning og indhold i punktform

1. Forside
2. Indholdsfortegnelse
3. Indledning og problemformulering
4. Redegørelse
  - a) Opgavens undersøgelsesmetode

- b) Klienten, det terapeutisk forløb og terapeutiske vanskelighed
  - c) Teorier og metode
  - d) Begrebsafklaring
  - e) Menneskesyn
  - f) Ethiske overvejelser
5. Analyse
  6. Diskussion
  7. Konklusion og afrunding
  8. Referenceliste
  9. Bilag (nr. 1, 2, 3)

Indhold:

- Ad 1: **På forsiden skal fremgå:** opgavens titel, forfatternavn, holdnummer, dato, opgavens omfang (antal tegn inklusive mellemrum) og evt. en illustration
- Ad 2: **Indholdsfortegnelse:** udarbejdes med afsæt i studieordningens overskrifter for opgavens indhold. Du kan evt. supplere med dine egne underoverskrifter.
- Ad. 3: **Indledning:** kort beskrivelse af baggrunden for opgavens problemformulering og præsentation af denne, og desuden en kort beskrivelse af disposition af opgaven.
- **Problemformuleringen** skal tage afsæt i et besvær, som du typisk oplever som terapeut i relation til klienten/klienterne
- Ad 4: **Der redegøres for følgende:**
- a) Opgavens undersøgelsesmetode: der redegøres kort for den samlede fremgangsmåde i hele opgavens undersøgelse
  - b) Kort beskrivelse af klienten (karakteristika, tematikker), varighed og fokus for det terapeutisk forløb, samt redegørelse for den terapeutiske vanskelighed, der er genstandsfelt for problemformuleringens analyse
  - c) Teorier og metode: de enkelte teorier, der anvendes i opgaven beskrives kort, og der argumenteres for valget af disse i relation til den problematik, der skrives om.
- Der redegøres desuden kort for den/de terapeutiske metoder, der anvendes i det terapeutiske forløb.
- d) Begrebsafklaring: Definer begreber, termer og udtryk, der ikke a priori har en entydig definition (benyt tydelig kildehenvisning)
  - e) Menneskesyn: der redegøres kort for det menneskesyn, der ligger til grund for dit terapeutiske arbejde
  - f) Ethiske overvejelser: der redegøres for, hvilke etiske overvejelser der evt. er foretaget i relation til det konkrete klientforløb
- Ad 5: **Analyse:** Der analyseres på selvvalgte perspektiver i forhold til problemformuleringen.
- Analysen skal basere sig på (flere) konkrete eksempler fra klientforløbet
  - Hvis der benyttes transskriberede citater fra optagede samtaler af klientforløbet, anføres dette tydeligt. (Dette er ikke obligatorisk til 3. års opgaven)
- Ad 6: **Diskussion:** Der udarbejdes et selvstændigt diskussionsafsnit.
- Analysens fund (resultater) *sammenfattes* og diskuteres (vurderes), herunder den anvendte teori
  - Der anføres kort hvilke andre teorier, der potentielt også kunne have været relevante at inddrage som teoretisk optik i analysen

- Desuden diskuteres opgavens undersøgelsesmetode kort

Ad 7: **Konklusion og afrunding:**

- Der konkluderes i relation til problemformuleringens spørgsmål
- Hvad har du lært, såvel fagligt som personligt, ved at arbejde med denne opgave?
- Hvad vil du evt. gerne blive klogere på, fagligt som personligt?

Ad 8: **Referenceliste:** med angivelse af titel, forfatter og udgivelsesår

Vedr. litteraturhenvisninger & referenceliste: litteratur, der er redegjort for, eller henvist til medtages. Litteraturlisten, inkl. anvendelse af teksthenvisninger og citater i opgaven, skal udarbejdes i henhold til APA referencesystem ("American Psychological Associations referencesystem"), som er alment accepteret i videnskabelig litteratur (jf. "Den gode opgave", side 261):

https://studypedia.au.dk/fileadmin/user_upload/Vejledning_Professionshoejskolen_metropo1.pdf

Ad 9: **Bilag:** Følgende vedlægges som appendiks til opgaven:

- Fagpersonlig målsætning vedlægges i sin fulde form, inkl. tillægget (= pkt. 9)
- Vurdering af egne evner som terapeut: Beskrivelse af egne evner som terapeut på nuværende tidspunkt, og hvad du ønsker at udvikle endnu mere (max. 1 side á 2.400 tegn)
- Transskribering (hvis der anvendes citater fra optagede samtaler af klientforløbet)
- Vedlæg evt. journal og procesnoter med jeres løbende overvejelser
- Vedlæg evt. samtykkeerklæring

Omfang

Opgaven skal andrage maksimum 15 sider af 2.400 tegn, inklusiv mellemrum. Overskridelser på mere end 10% accepteres ikke og opgaven afvises. Forside, indholdsfortegnelse, litteraturliste, samt eventuelle bilag medregnes ikke i opgavens omfang.

Vejledning

Vejledning på 3. års opgave vil ligge indlejret i undervisningen på 6. semester, hvilket der løbende er sat tid af til. Såfremt der er generelle og overordnede spørgsmål til opgaveløsningen, da kan disse indsamles af holdrepræsentanten og sendes til den eller de undervisere der er ansvarlige for semesterafslutningen på andet semester.

Har den enkelte studerende brug for yderligere vejledning, kan denne indhentes mod betaling.

Bedømmelse

- Opgaven bedømmes efter følgende parametre:
  - Opgavebesvarelsens sammenhæng med opgaveformuleringen

- Det teoretiske niveau – herunder teorivalg og begrundelse herfor (**Viden**)
- Bred og udtømmende inddragelse og anvendelse af obligatorisk pensum for alle 3 år (**Færdighed**)
- Opgaveskriverens evne til refleksion på et personligt niveau (**Færdighed og kompetence**)
- Niveau for analyse og argumentation (**Færdighed**)
- Korrekt og præcist sprogbrug, brug af fagterminologi, formuleringsevne og opsætning af opgave (**Viden og færdighed**)
- Litteraturhenvisninger

Der gives en kort skriftlig feedback på den skriftlige eksamen fra eksaminator. Denne feedback vil indeholde en kort kritik af opgaven, samt fokuspunkter for læringsperspektiv og fremtidig udvikling.

Den skriftlige opgave gives vurderingen bestået eller ikke bestået. Gives bedømmelsen ikke bestået, da orienteres den studerende herom inden den afsluttende weekend og der aftales hvorledes opgaven kan omskrives, således at godkendelse bliver mulig. Dato for ny aflevering fastsættes.

Godkendes andet eksamensforsøg ikke, da skal instituttets fakultet tage stilling til, om eksaminanden kan indstilles til et tredje eksamensforsøg. Manglende eller for sen aflevering tæller som et eksamensforsøg. Udgifter til reeksaminering, og evt. vejledning hertil, påhviler den studerende, uanset årsag.

Sygeeksamen

Er den studerende på grund af sygdom ikke i stand til at gennemføre eksamen, skal dette meddeles mundtlig til Instituttet og dokumenteres med en lægeattest. Lægeattesten skal foreligge på Instituttet senest fem arbejdsdage efter oprindelige eksamensdato. Udeblivelse fra eksamen uden gyldig lægeerklæring tæller som et eksamensforsøg. Sygeeksamen tilrettelægges under hensyntagen til såvel den studerende, samt til praktiske muligheder.

Reeksamination

Studerende, som ikke har bestået en sin eksamen, gives mulighed for at gå til reeksamen. Indstilling til et evt. tredje og sidste eksamensforsøg skal behandles i fakultetet. Alle reeksaminationer betales af den studerende selv. Reeksaminationen tilrettelægges ligesom sygeeksamen under hensyntagen til såvel den studerende, samt til praktiske muligheder. Udgifter til reeksaminering, vejledning, samt supervision på nyt klientforløb, påhviler den studerende, uanset årsag reeksaminationens årsag.

4. ÅRS AFSLUTTENDE EKSAMEN – 8. SEMESTER

Indledning

Fjerde års eksamen består af henholdsvis en skriftlig hovedopgave og en mundtlig eksamen.

Formål

Formålet med fjerde års skriftlige og mundtlige eksamen er, at teste den studerendes evne til at anvende sine faglige og personlige kompetencer i en faglig terapeutisk sammenhæng, teoretisk som praktisk. Herunder evne til teoretisk fordybelse i pensum (obligatorisk litteratur 1. – 8. semester), fagpersonlige udvikling og terapeutiske færdigheder, integrationen af teoretisk viden i tanke og handlingsmønstre, samt at den studerende kan analysere og perspektivere pensum i forhold til både klientarbejde og eget personligt arbejde med anvendelse af relevant teori som optik. Følgende vil blive vægtet:

- teoretiske og analytiske færdigheder (**Viden og færdigheder**)
- terapeutiske praksis-færdigheder (**Viden, færdigheder og kompetence**)
- integrationen af teoretisk viden om egne fag-personlige handlingsmønstre (**Viden, færdigheder og kompetence**)
- evne til at analysere og perspektivere klientens kerneproblematik og egen terapeutisk praksis, med anvendelse af relevant evidensbaseret teori som optik (**Viden, færdigheder og kompetence**)

Formålet med 4. års eksamen er baseret på formålsbeskrivelsen for 3. og 4. års overbygning (jf. kapitel 1., stk. 2.)

- Viden om personligheds- og udviklingspsykologiske teorier og videnskabsteoretiske traditioner
- Psykoterapeutiske færdigheder videreudvikles gennem undervisning, træningsgruppearbejde og praksis-erfaring (egne klientforløb)
- På baggrund af ovenstående opøves evnen til, på egen hånd, at kunne indkredse, undersøge, forstå, sammenfatte, formidle og arbejde terapeutisk med personligheds- og

udviklingspsykologiske problemstillinger i professionelt omsorgsarbejde og psykoterapeutiske praksisformer, med forskellige faggrupper og opstille nye analyse og løsningsmodeller i de enkelte terapeutiske situationer og sessioner

Skriftlige eksamen – hovedopgave (4. år)

På 4. studieårs 8. semester afleveres en afsluttende skriftlig hovedopgave. Opgaven bedømmes bestået/ikke bestået, af intern eksaminator og ekstern censor.

4. års skriftlige eksamen tager afsæt i ét af de obligatorisk klientforløb, som den studerende skal varetage på 4. års overbygning. Den studerende udarbejder en problemformulering, som bliver omdrejningspunkt for fjerde års opgave. Problemformuleringen godkendes af den underviser der varetager eksamen. Se aktuel semesterplan.

Formål med skriftlig hovedopgave

Formålet er at give den studerende mulighed for teoretisk og personlig fordybelse i psykoterapeutisk arbejde og dermed både teste og udvikles den studerendes psykologiske viden og psykoterapeutiske færdigheder og kompetencer (jf. læringsmål, kap. 1). End videre skal opgaven vise, at den studerende kan analysere, reflektere over og perspektivere eget praktisk psykoterapeutisk arbejde med anvendelse af relevant teori som optik, jf. generel formålsbeskrivelse for fjerde års eksamen.

Forberedelse og vejledning

Forberedelse og vejledning af hovedopgaven vil være indlejret i holdundervisningen. Vilkår for vejledning defineres af eksaminator – kontakt for aftale. Så fremt der er generelle og overordnede spørgsmål til opgaveløsningen, da kan disse indsamles af holdrepræsentanten og sendes til den eller de undervisere der er ansvarlige for semesterafslutningen på 7. og 8. semester.

Har den enkelte studerende brug for yderligere vejledning kan denne indhentes mod betaling.

Emne og problemformulering

Fjerde års hovedopgave skal fungere som en integration mellem teori og praksis, og refleksion herover.

- Opgaven tager udgangspunkt i en problemformulering, og omfatter en redegørelse, analyse og diskussion af et selvvalgt terapiforløb med egen klient. Problemformulering skal godkendes af den underviser, der har ansvar for afviklingen af fjerde års eksamen.

- Problemformuleringen skal have fokus på at undersøge et konkret fænomen i genstandsfeltet af den studerendes terapeutiske praksis. Problemformuleringen udarbejdes og indkredses med afsæt i en konkret nysgerrighed/undren i relation til den terapeutiske praksis og klientens relationelle problematikker (besvær), med henblik på at den studerende tilegner sig ny viden (indsigt) om egen terapeutiske praksis.
- Klientforløb og problemformuleringen forløb analyseres med udgangspunkt i relevant (selvvalgt) teori inden for rammen af den obligatoriske litteratur på de forgangne otte semestre.
- Såfremt der arbejdes terapeutisk med par, familie eller gruppe kan to studerende arbejde sammen, såvel som psykoterapeuter, som i udarbejdelsen af hovedopgaven.

Opbygning

1. Forside
2. Indholdsfortegnelse
3. Indledning og problemformulering
4. Redegørelse
  - a. Opgavens undersøgelsesmetode
  - b. Det terapeutiske forløb
  - c. Klienten og dennes formodede kerneproblematik
  - d. Teorier og metode
  - e. Begrebsafklaring
  - f. Menneskesyn
  - g. Ethiske overvejelser
5. Analyse
6. Diskussion
7. Personlig perspektivering
8. Konklusion
9. Litteraturliste
10. Bilag (1, 2, 3)

Indhold

- Ad 1: **På forsiden skal fremgå:** opgavens titel, forfatternavn, holdnummer, dato, opgavens omfang (antal tegn inklusive mellemrum) og evt. en illustration
- Ad 2: **Indholdsfortegnelse:** udarbejdes med afsæt i studieordningens overskrifter for opgavens indhold. Du kan evt. supplere med dine egne underoverskrifter.

Ad. 3: **Indledning og problemformulering:**

- Præsentation af rammen for opgaven, overblik, baggrund, formål, nysgerrighed og undren, der leder frem mod en præsentation af emnet, problemstillingen og hypotese der undersøges og dens relevans
- Præsentation af problemformuleringen

Ad 4: **Redegørelse:** (inddeles i særskilte afsnit, jf. nedenstående punkter)

11. Opgavens undersøgelsesmetode: der redegøres kort for den samlede fremgangsmåde i hele opgavens undersøgelse
12. Det terapeutiske forløb: varighed og terapeutisk fokus i forløbet
13. Klienten og dennes formodede kerneproblematik: beskrivelse af klienten (henvendelsesgrund, relevante baggrundsoplysninger og karakteristika, tematikker) og klientens formodede kerneproblematikker.
14. Teorier og metode: de enkelte teorier, der anvendes i opgaven beskrives kort, og der argumenteres for valget af disse i relation til både:
  - i. Klientens formodede kerneproblematik og
  - ii. Den terapeutiske praksis, der relaterer sig til den konkrete problemformulering

Der redegøres desuden for den/de terapeutiske metoder, der anvendes i det terapeutiske forløb.
15. Begrebsafklaring: Definer begreber, termer og udtryk, der ikke a priori har en entydig definition (benyt tydelig kildehenvisning)
16. Menneskesyn: der redegøres kort for det menneskesyn, der ligger til grund for dit terapeutiske arbejde
17. Etiske overvejelser: der redegøres for, hvilke etiske overvejelser der evt. er foretaget i relation til det konkrete klientforløb

Ad 5: **Analyse:**

- Af klientens formodede intra- og interpsykiske kerneproblematik, forsvarsstrategier og relationelle vanskeligheder (nutidige som fortidige og evt. sammenhænge)
- Af din terapeutiske praksis (jf. problemformuleringen), herunder argumentation for din anvendelse af valgte terapeutiske interventioner
- I analysen af såvel *klientens formodede kerneproblematik* som *den terapeutiske praksis* er det obligatorisk både at anvende konkrete citater fra klient-terapeut-samtalerne og at inddrage og anvende relevante teorier i analysen af det empiriske materiale (citaterne)

- Citaterne skal bygge på transskriberede lyd- eller videooptagelser fra klientsamtalerne, og må således ikke være gengivet efter hukommelsen. Lydoptagelserne kan evt. supplerende understøttes af journalnotater.
- Transskriberingen af de citater, der indgår i analysen, skal være af en længde, så citatet (indholdet) er forståeligt og meningsfuldt for læseren. Der kan evt. suppleres med en kort beskrivelse af kontekst og sammenhæng.
- Derudover skal der foretages transskription af én hel (selvvalgt) session.
- Transskribering af de i opgaven anvendte citater, inklusive af den hele session vedlægges samlet som bilag til opgaven, indbundet for sig selv, og tæller ikke med i opgavens omfang.

Ad 6: **Diskussion:** Der udarbejdes et selvstændigt diskussionsafsnit.

- Analysens fund (resultater) *sammenfattes* og diskuteres (vurderes) i forhold til de anvendte teorier
- Hvor valide ("sikre") er fundene i forhold til de anvendte teorier?
- Hvilke andre teorier (øvrige del af pensum) kunne potentielt også have været relevante at inddrage som teoretisk optik i analysen?
- Desuden diskuteres opgavens undersøgelsesmetode kort

Ad 7: **Personlig perspektivering:**

- Hvilke nye indsigter har du fået?
- Hvad har du lært om dig selv, fagligt som personligt, i forløbet med klienten?
- Hvad gik som planlagt i forhold til det, du satte dig for at undersøge – og hvad gik evt. ikke om planlagt?
- Hvad ville du evt. have gjort anderledes – og hvorfor?

Ad 8: **Konklusion:** Afrunding af opgaven i forhold til følgende:

- En kort konkluderende besvarelse af undersøgelsens spørgsmål (klientens formodede kerneproblemtik, din terapeutiske praksis jf. problemformuleringen)
- En kort refleksion omkring fund, der ligger udenfor besvarelsen af problemformuleringen, der kunne være relevante at undersøge i en evt. opfølgning

Ad 9: **Referenceliste:** med angivelse af titel, forfatter og udgivelsesår

Vedr. litteraturhenvísninger & referenceliste: litteratur, der er redegjort for, eller henvist til medtages. Litteraturlisten, inkl. anvendelse af teksthenvisninger og citater i opgaven, skal udarbejdes i henhold til APA referencesystem ("American Psychological Associations referencesystem"), som er alment accepteret i videnskabelig litteratur (jf. "Den gode opgave", side 261):

https://studypedia.au.dk/fileadmin/user_upload/Vejledning_Professionshoejskolen_metropoli.pdf

Ad 10: **Bilag:** Følgende vedlægges som obligatorisk appendiks til opgaven:

- f) Samlet kronologisk oversigt over alle de i opgaven anvendte citater
- g) Transskribering af én hel sammenhængende session

Ad 11: **Valgfrie bilag:**

- h) Vedlæg evt. journal og procesnoter med jeres løbende overvejelser
- i) Vedlæg evt. samtykkeerklæring

Form

Opgaverne og bilagene til censor og vejleder skal afleveres indbunden - med spiralryg eller lignende - og ikke som lølblade. Henholdsvis den samlede opgave og bilagene skal afleveres som to separate enheder med hver deres indbinding.

Omfang

Hovedopgave med én forfatter må maksimalt andrage 25 sider af 2.400 tegn inklusiv, mellemrum. Overskridelser på mere end 10% accepteres ikke og opgaven kan afvises.

Afsnit der ikke tæller med i omfang (antal tegn)

- Forside
- Indholdsfortegnelse
- Litteraturliste
- Bilag
- Bagside
- Appendiks (udtalelse til offentlig myndighed, valgfri)
- Transskribering

Bedømmelse

Opgaven bedømmes efter følgende parametre:

- Opgavebesvarelsen sammenhæng med opgaveformuleringen
- Teoriens relevans (**Viden og færdighed**)
- Niveau for analyse, diskussion og konklusion (**Færdighed og kompetence**)
- Korrekt og præcist sprogbrug, brug af fagterminologi, formuleringsevne og opsætning af opgave (**Viden og færdighed**)
- Opgaveskriverens evne til refleksion på et personligt niveau og på metaplan (**Færdighed og kompetence**)

- Bred og relevant inddragelse og anvendelse af obligatorisk pensum for alle fire år (**Færdighed og kompetence**)
- Opgavens afspejling af PIAA's teoretiske grundlag, faglige forståelse og terapeutisk metode (**Viden, færdighed og kompetence**)
- Litteraturhenvisninger
- Overensstemmelse med studieordning

Ved den mundtlige eksamen gives en samlet Bedømmelse (evt. karakter) for 4. års skriftlige opgave og det mundtlige forsvar heraf. Der gives bedømmelsen bestået/ikke bestået, medmindre en kvantitativ bedømmelse med afsæt i den til enhver tid gældende karakterskala er valgt forud for afleveringen af 4. års eksamensopgave.

Kan 4. års hovedopgave ikke godkendes, eller gives den bedømmelsen ikke bestået, da orienteres den studerende herom umiddelbart inden den afsluttende weekend og der aftales en dato for aflevering af en ny opgave og reeksaminering. Udgifterne til vejledning og internt censorskab på en omskrevet eller nyskrevet hovedopgave betales af den studerende.

Godkendes andet eksamensforsøg ikke, da skal instituttets fakultet tage stilling til, om eksaminanden kan indstilles til et tredje og sidste eksamensforsøg. Manglende eller for sen aflevering tæller som et eksamensforsøg.

Feedback på skriftlig opgave

Feedback på skriftlig hovedopgaven gives mundtligt i forbindelse med den samlede vurdering og karaktergivning ved afsluttende mundtlig eksamen. Denne feedback vil indeholde en kort kritik af opgaven, samt fokuspunkter for læringsperspektiv og fremtidig udvikling.

4. års mundtlige eksamen

Godkendelse af skriftlig hovedopgaven er en forudsætning for indstilling til og afvikling af den mundtlige eksamination.

Den mundtlig eksamen i fire dele

Der er afsat 30-45 minutter til den mundtlige eksamen, som tager udgangspunkt i 4. års hovedopgave

- Der indledes med mundtligt oplæg af 10-15 minutters varighed
- Eksaminanden eksamineres i 20-30 minutter

- Der votes – eksaminand får en samlet bedømmelse af opgave og mundtlig eksamen

Det er valgfrit hvad det mundtlige oplæg skal indeholde. Det er dog et krav, at oplægget skal have direkte forbindelse til opgaven, og ikke må være en simpel gentagelse af passager i opgaven. Oplægget kan eksempelvis være egen kritik af opgavens svagheder, eller en perspektivering af problemstillingen, med inddragelse af et supplerende teoretisk eller subjektivt perspektiv.

Eksaminationen vil blive afviklet den sidste weekend (torsdag – søndag) på uddannelsen. Hver kursist eksamineres enkeltvis. Søndag afholdes der afslutningsrunde i plenum med efterfølgende reception.

Eksamensplan vil blive offentliggjort på forum (eller på anden måde formidlet af eksaminator) umiddelbart før eksaminationen finder sted.

Ekstern censor

Ekstern censor beskikkes af Institutet og må ikke have undervist, superviseret eller haft eksaminanden i terapi.

Vurdering efter karakterskala

Ekstern censor og intern eksaminator afgiver mundtligt en samlet vurdering efter gældende karakterskala.

Uddannelsesbevis

Ved bestået mundtlig eksamen udstedes der efterfølgende et uddannelsesbevis. Ved et samlet fravær på mere end 10%, udstedes uddannelsesbevis ikke. Den studerende har selv ansvar for at fremsende en samlet oversigt og dokumentation for egenerapi og supervision, samt forløb med egne klienter, førend der kan indstilles til eksamen og et uddannelsesbevis kan udarbejdes og fremsendes. Oversigten skal angive periode og omfang, med angivelse af terapeut/supervisor, og sendes i slutningen af 8. semester, senest 14 dage før 4. års eksamen, jf. beskrivelse i semesterplanen for 8. semester.

Sygeeksamen

Er den studerende på grund af sygdom ikke i stand til at gennemføre eksamen, skal dette meddeles mundtlig til Institutet og dokumenteres med en lægeattest. Lægeattesten skal foreligge på Institutet senest fem arbejdsdage efter oprindelige eksamensdato. Udeblivelse fra eksamen uden gyldig lægeerklæring tæller som et eksamensforsøg. Sygeeksamen tilrettelægges under hensyntagen til såvel den studerende, samt til praktiske muligheder.

Reeksamination

Studerende, som ikke har bestået en sin eksamen, gives mulighed for at gå til reeksamen. Indstilling til et evt. tredje og sidste eksamensforsøg skal behandles i fakultetet. Alle reeksaminationer betales af den studerende selv. Reeksaminationen tilrettelægges ligesom sygeeksamen under hensyntagen til såvel den studerende, samt til praktiske muligheder. Udgifter til reeksaminering, vejledning, samt supervision på nyt klientforløb, påhviler den studerende, uanset årsag reeksaminationens årsag.

KAP 7. EKSTERNE CENSORER • C

Censorkorps

Det fremgår af semesterplanerne, hvem der er udpeget til at være censor. Censorkorpset fremgår af hjemmesiden, under menuen "Undervisere".

Uddannelsesniveau

Når der i fortolkningsrammen er noteret, at en censor som minimum skal have et uddannelsesniveau, svarende til uddannelsesniveaut for underviseren i det pågældende fag, tænkes der på censors uddannelsesniveau i forhold til den 4-årige psykoterapeutuddannelse og praktisk erfaring af minimum 4 års varighed.

Er der i stedet tale om "et fag", hvor der er tilknyttet supplerende undervisere, som skal have en relevant lang videregående uddannelse (jf. kriterium 4.b), så skal censoren også som minimum have en relevant lang videregående uddannelse.

Fra og med genevalueringen 2025 skal censorkorpset udgøres af fire censorer, hvoraf minimum én censor skal have en Ph.d. grad.

Intern kvalitetssikring

Censorer der har været ført på forgangne års semesterplan bliver, melder efter eksamen tilbage til den faglige leder, hvordan de oplever det faglige niveau og potentielle udviklingsområder. Herudover udfylder eksterne censorerne et evalueringsskema, der danner grundlag for et efterfølgende møde evalueringsmøde med uddannelseslederen. Læs evt. mere i kap. 9.

KAP 8. FYSISKE FACILITETER D2

Søndergade 64, 2. th., 8000 Århus C

Undervisningen afholdes som udgangspunktet på Psykoterapeutisk Institut Århus, Søndergade 64, 2. og 3. sal, 8000 Århus C. Arealet er i alt 127 kvm. fordelt på et stort undervisningslokale (plenum), to kontorer, terrasse, cafeområde, toilet, samt et fuldt udstyret køkken.

Der forefindes overheadprojektorer og projektor. Der er adgang til internettet og databaser via trådløst netværk. Adgang netværk og databaser er kodebeskyttet, adgang opnås ved at rette henvendelse til administrationen.

Databaserne udgøres af hjemmesiden (www.piaa.dk) og dertilhørende forum, samt arkiv med undervisningsmateriale og litteratur udgået fra forlag.

Eksterne lokaler, København

På holdende der afvikles i København, er undervisningen primært tilrettelagt som eksternatundervisning i København. Se semesterplaner.

Internat

Cirka én gang hvert år afholdes undervisningen som internat. Se semesterplaner for adresse. Logi afholdes af Psykoterapeutisk Institut og er indeholdt i uddannelsens pris. Forplejning afholdes af den studerende selv, uanset om undervisningen afholdes som internet eller eksternat.

Forelæsninger

Én gang pr. semester afholdes undervisningen som forelæsning. Se semesterplan for lokalitet.

Ordensregler

Plenum er et psykologisk arbejdsrum, hvor mobiltelefoner, tablets og computere skal være slukkede eller på lydløs og lagt væk. Det er ikke tilladt at medbringe mad og drikke i plenum. Undtaget er undervisere og oplægsholdere, der må medbringe vand/drikkevarer. Efterlad lokalerne som du selv ønsker at modtage dem. Modtages lokalerne i en uacceptabel stand, orienter da uddannelseslederen.

Servicegruppe

Hver weekend er der én af træningsgrupperne der fungerer som servicegruppe og er ansvarlig for indkøb af mælk til kaffen, kaffebrygning og oprydning (ikke rengøring) så lokalerne efterlades i samme stand som der er modtaget.

KAP 9. KVALITETSSIKRING • D3

Undervisningsreferater

Umiddelbart efter hver undervisningsdag udarbejder underviseren/underviserne et referat af undervisningen. Dette referat sendes til øvrige medundervisere, samt uddannelseslederen, for at disse kan følge udviklingen på de enkelte hold.

Undervisningsreferaterne er ligeledes et instrument til at følge studerende og samle op på situationer og forhold, som tiltrækker sig opmærksomhed og kræver handling. Underviserne udveksler løbende erfaringer og oplevelser med holdet/grupperne/de studerende fra undervisningen, og øvrig kontakt der forbinder sig til undervisningen, med hinanden.

Træningsgruppereferater

Efter hvert træningsgruppemøde udarbejder træningsgruppens medlemmer et referat. Dette referat sendes til alle medundervisere, samt uddannelseslederen, for at disse kan følge udviklingen i hver træningsgruppe. Træningsgruppereferaterne er ligeledes et instrument til at følge og samle op på situationer. Retningslinier for udarbejdelsen af træningsgruppereferater er angivet i semesterplanernes indledning.

Fagpersonlig målsætning

Den enkelte studerende følges tillige via sin fagpersonlige målsætning, der også er integreret i de årlige eksamineringer og træningsgruppearbejdet. Læs evt. mere om fagpersonlig målsætning i kapitel. 5.

Holdrepræsentant

Ved uddannelsens begyndelse vælger holdet en holdrepræsentant, der skal fungere som bindeled mellem holdet og instituttets administration/ledelse og undervisere. Holdrepræsentanten har mandat til at deltage i uddannelsesrådet.

Forum

Med www.piaa.dk som platform, er der etableret et internt forum for studerende og ansatte. På Forum er der etableret et bibliotek, hvorfra forskningsartikler og udgået litteratur kan downloades som pdf-filer.

Løbende evaluering

Med en cyklus på fire år, svarende til uddannelsens varighed, gennemføres der løbende evaluering. Formålet er at belyse hvordan Psykoterapeutisk Institut udvikler sig fagligt og organisatorisk, og dermed indkredse potentielle udviklingsområder. Evalueringen udføres typisk umiddelbart efter en eksamen og et studieårs afslutning.

Der spørges i evalueringen ind til centrale administrative, organisatoriske og faglige områder, bl.a. praksis og formidlingskompetence, oplevelse af sammenhængen mellem kursusplanen og eksamenspraksis hos både de studerende, underviserne, samt eksterne censorer. Dette for at sikre kvalitet og sammenhæng mellem uddannelsens formål (kap. 1.), læringsmål (kap.1.), indhold og tilrettelæggelse (kap. 3.), underviserkompetencer (kap. 4.), undervisningsformer (kap. 5.), eksaminations relevans i forhold til at følge og teste den enkelte studerende viden, færdigheder og kompetencer (kap. 6.), samt selve evalueringens udformning og relevans (kap. 9.).

Evalueringen forløber ved brug af et kvalitativt evalueringsskema, der formidles via mail og returneres ligeledes på mail til uddannelseslederen. Der spørges ind til centrale dele af uddannelsen og gives mulighed for at gøre opmærksom på udviklingsområder, komme med tilbagemeldinger, kritik, ønsker og forslag til uddannelsens faglige del, såvel som administrationen.

Hovedpointer føres til protokol og drøftes på næstkommende fakultets- og uddannelsesrådsmøde. Der følges op på evalueringen ved dialog med de studerende i umiddelbar forlængelse af selve evalueringen, enten som personlige svar på evalueringen, eller ved at gæste de respektive hold. Fremgangsmåde afgøres af svarprocenten.

Eksterne censorer melder hvert år tilbage til den faglige leder, hvordan de oplever det faglige niveau, eksamensform og potentielle udviklingsområder. Censorerne udfylder tillige et evalueringsskema og der afholdes efterfølgende et evalueringsmøde med uddannelseslederen, der er ansvarlig for uddannelsens kvalitet og evalueringsprocessen.

I forbindelse med afholdelse af sommerfakultetsmødet, udarbejdes en beskrivelse af, hvordan der sikres en opdatering af det faglige miljø, ved systematisk kontakt med relevante fagmiljøer.

Tidsrammer og semesterplaner

Holdstart for den 2-årige grunduddannelse, samt 3. og 4. års overbygning er ultimo august – og nogle år også februar måned. Semesterplanerne godkendes og bekræftes løbende for hvert påbegyndt semester. Semesterplanerne godkendes og bekræftes løbende for hvert påbegyndt semester, når der er indgået aftale med minimum 16 deltagere på et givent hold.

Registrering

Psykoterapeutisk Institut • Århus • Kbh registrerer løbende antallet af ansøgere og optagne, begrundelse for evt. dispensationer, fremmøde og fraværspcent for hver studerende, frafaldsprocent pr. hold og gennemsnitlig studietid pr. hold.

Ankemuligheder

Alle former for utilfredshed, anker og klager rettes som udgangspunkt til uddannelseslederen. Drejer klagen/anken sig om en medstuderende, en underviser eller anden ansat, da skal denne person som udgangspunkt gives mulighed for at forholde sig til/reagere på den aktuelle problemstilling, således problemstillingen kan afhjælpes via dialog. Fører denne dialog ingen vejene, da inddrages uddannelseslederen, der kan vælge at rådføre sig med fakultetet. Alle anker og klager skal være skriftlige.

FAKULTET OG FAGMILJØER

Som en kvalitetssikring af den løbende drift og udvikling af Psykoterapeutisk Institut • Århus • Kbh, afholdes der årligt fire fakultetsmøder. Læs mere om fakultetet i kapitel 11. Alle faste undervisere og temalærere har øvrige psykologifaglige erhvervsmæssige aktiviteter og indgår dermed i øvrige faglige sammenhænge sideløbende med deres engagement ved Psykoterapeutisk Institut • Århus • Kbh, hvorved kontakt til øvrige relevante fagmiljøer sikres.

Faglitteratur

Faglitteratur på Søndergade 64 er udelukkende til gennemsyn og inspiration - og må ikke lånes med hjem.

KAP 10. REGISTRERING • D4

Registrering

Psykoteraapeutisk Institut • Århus • Kbh registrerer løbende antallet af ansøgere og optagne, fremmøde og fraværsprocent for hver studerende, frafaldsprocent pr. hold og gennemsnitlig studietid pr. hold, samt begrundelse for evt. dispensationer.

Ovennævnte registreringer betragtes som et internt administrationsværktøj og som fortrolige og potentielt følsomme informationer, hvorfor oplysningerne ikke umiddelbart er offentligt tilgængelige. Eventuelle forespørgsler kan rettes til uddannelseslederen.

Definitioner

Frafald defineres som afbrud før den afsluttende eksamen. Evt. orlov betragtes ikke som afbrud før afsluttende eksamen. Frafall i % udregnes som antal frafaldne divideret med antal studerende i alt ganget med 100.

Orlov defineres som et midlertidigt ophold i studiet, godkendt af studieadministrationen, på baggrund af en orlovsansøgning eller som resultat af orlov anbefalet af studiets ledelse.

Registrering af personoplysninger

Ved fremsendelse af ansøgning og underskrivelse af uddannelseskontrakten gives samtykke til, at personoplysninger i CV, levnedbeskrivelse, fagpersonlig målsætning, samt evt. bilag, behandles og opbevares af Psykoteraapeutisk Instituts administration og fakultet. Ansøger erklærer på tro og love, at de oplysninger, som fremgår af fremsendte ansøgning CV og bilag er korrekte.

Ved underskrivelse af uddannelseskontrakten gives tillige samtidig samtykke til, at eksamensopgaver, fagpersonlig målsætninger, evalueringer og referater behandles også af et samlet fakultet og indholdet bruges som en del af den studerendes egenerapeutiske arbejde i undervisningen på plenum. 4. års eksamensopgave vurderes af en ekstern censor. Umiddelbart efter eksamen makuleres eksamensopgaverne.

Sletning af personoplysninger

Af hensyn til muligheden for at erstatte bortkomne eksamensbeviser, eller dokumentere grundlaget for evt. meritansøgninger på øvrige uddannelser, slettes de til psykoteraapeutisk institut afgivne personoplysninger ikke automatisk, men kun på opfordring.

Samtykke

Ved ansøgning om optagelse og start på uddannelsen gives implicit samtykke til at vi må kontakte dig pr. e-mail og telefonisk m.m. Vi behandler vi din e-mailadresse og oplysningerne om dine henvendelser/køb hos os, indtil det ikke længere er relevant. Det vil i praksis sige, indtil du gør os opmærksom på, at du ikke længere ønsker at modtage e-mails fra os eller være registreret i vores system. Du kan altid trække dit samtykke tilbage. Dette kan du enten gøre ved at kontakte os på [info@piaa.dk] og oplyse, at du ikke længere ønsker at modtage vores henvendelser, nyhedsbreve og tilbud.

Datasikkerhed

Uanset om vi behandler dine personoplysninger med henblik på opfyldelsen af en kontrakt eller på baggrund af dit samtykke, vil vi altid behandle dine personoplysninger sikkert og fortroligt i overensstemmelse med gældende lovgivning, herunder persondataforordningen og databeskyttelsesloven. Dine oplysninger vil alene blive anvendt til det formål, de er indsamlet til, og vil blive slettet, når dette formål er opfyldt eller ikke længere er relevant.

Vi anvender tredjepart til behandling af dine kontaktoplysninger, ved bestilling af præsentationsmateriale og tilmelding til orienterings- og ansøgermøde. Vi har indgået databehandleraftale med vores databehandler, hvilket er vores garanti for, at de overholder gældende regler om beskyttelse af dine personoplysninger.

Intern deling af personoplysninger

Hvis du søger om optagelse/optages på studiet, vil oplysningerne om dit navn, adresse, telefonnummer og e-mailadresse, uddannelse og erhverv, samt evt. bilag knyttet til ansøgningen, blive udleveret til vores fakultet, bestående af vores uddannelsesleder og hovedundervisere, med henblik på behandling af din ansøgning og forberedelse af studiestart. Øvrig kontakt med, og information afgivet til Psykoterapeutisk Institut, efter studiestart, vil også blive behandlet af et samlet fakultet (uddannelsesleder og hovedundervisere), der udgør instituttets undervisergruppe og ledelse. Påbegynder du uddannelsen vil personfølsom information afgivet til instituttet i forbindelse med ansøgning om optagelse og personfølsom information der afgives til undervisere eller afgives i undervisningen på plenum kunne bruges i den studerendes egenerapeutiske arbejde på uddannelsen.

Ekstern deling af personoplysninger

Vi deler ikke personoplysninger med eksterne parter, medmindre det er på den studerendes eksplicite opfordring. Vi sælger ikke personoplysninger.

KAP 11. ORGANISATION & LEDELSE • D5

ORGANISATION OG LEDELSE

Organisationen i Psykoterapeutisk Institut • Århus • Kbh har tre niveauer, som udgøres af henholdsvis uddannelseslederen, den faglige leder og hovedunderviserne, der udgør fakultet og uddannelsesråd. Til den beslutningsdygtige del af organisationen (fakultetet) er uddannelsesrådet tilknyttet som stabsfunktion uden beslutningskompetence.

Uddannelsesleder

Uddannelseslederen er den overordnede ansvarlige for uddannelsen og administrationen, herunder økonomi og bogholderiet. Ydermere varetager uddannelseslederen studie- og erhvervsvejledningen, dette i samarbejde med fakultetet og den faglige leder.

Administrationen varetager bl.a. intern/ekstern kommunikation, indskrivning af nye studerende, kursus/skemaplanlægning, registreringer, vedligeholdelse af hjemmeside, bogholderi, udstedelse af eksamensbeviser, mv.

Faglig leder - uddannelsesansvarlig

Den faglige leder referer til uddannelseslederen. Den faglige leder skal sikre uddannelsens faglige niveau, herunder eksaminernes kvalitet. Den faglige leders organisatoriske placering og uddannelsesniveau/baggrund samt CV er placeret på ww.piaa.dk. under menuen fakultet og undervisere.

Studievejleder

Studievejledningen varetages som udgangspunkt af uddannelseslederen. Studievejlederens funktion er, at vejlede ansøgere såvel som allerede optaget og aktive kursister i spørgsmål omkring adgangskrav, optagelse på uddannelserne, økonomiske forhold, uddannelsens opbygning og indhold, eksaminer, prøver, orlov, efter- og videreuddannelse samt jobmuligheder. Studievejlederen sørger ligeledes for, at interesserede og ansøgere får tilsendt præsentationsmateriale og anden relevant information om uddannelsen.

FAKULTET OG UDDANNELSESRÅD

Fakultet

Fakultetet består af hovedunderviserne, den faglige ansvarlige, samt uddannelseslederen og administrationen. Der afholdes årligt fire møder i fakultetet. Der skrives referat af alle møder i fakultetet. Fakultets funktion er at forholde sig til og varetage driften og udviklingen af instituttet.

Herunder overordnet strategi, udvikling, faglighed, undervisning, samt de studerende trivsel og udvikling på både hold-, træningsgruppe- og individuelt niveau. I arbejdet med at følge hver enkelt studerendes trivsel, fagpersonlige udvikling og arbejds punkter, samt parathed til at arbejde psykoterapeutisk med sig selv og klienter, udveksler underviserne løbende referater og øvrige oplevelser fra henholdsvis undervisningen, støttende eller vejledende samtaler, supervisionsgrupper, kontakt på mail og telefon m.m.

Spores der mistrivsel, eller fagpersonlige udviklings- og arbejds punkter hos en studerende, der kræver ekstra opmærksomhed og støtte, kan fakultet indkalde til en vejledende samtale, med af sæt i konkrete opmærksomhedspunkter. En vejledende samtale munder typisk ud i aftale om øget fokus på specifikke opmærksomhedspunkter, som den studerende skal arbejde med, samt evt. støtte hertil.

Spores der usikkerhed om en studerendes aktuelle forudsætninger for at fortsætte på studiet, have klientarbejde, kan fakultet pålægge den studerende at tage orlov eller ophæve uddannelseskontrakten.

Fakultetsmøderne indledes med en kort "vejrmedling" (en personlig udmelding om, hvorledes hver enkelt mødedeltager er tilpas, samt om der evt. hænger noget materiale (sagt som usagt) eller uafsluttede situationer generelt. Alle møder afsluttes med en kort mundtlig evaluering.

Uddannelsesråd

Uddannelsesrådet er (ud over holdrepræsentanterne) de studerendes talerør til fakultetet og et forum for samarbejde mellem ledelse, administration, undervisere og studerende. Det overordnede formål med etableringen af uddannelsesrådet er at kvalitetssikre uddannelsen gennem inddragelse af alle parter i den løbende planlægning og opfølgning på uddannelsen. De studerendes deltagelse i uddannelsesrådet tager afsæt i den løbende evaluering og sker ved uddannelseslederens fremmøde, som en del af den interne kvalitetssikringsproces.

Kompetence og tavshedspligt

Uddannelsesrådet er en stabsfunktion. Et diskussionsforum, som ikke har beslutningskompetence, men som skal være med til at sikre et kvalificeret samarbejde. Uddannelsesrådets medlemmer er pålagt

tavshedspligt. Uddannelsesrådet varetager potentielt følsomme sager og forventes at opføre sig loyalt over for hinanden og i forhold til ledelse, uddannelsen, administration, lærere og medstuderende.

Økonomi

Der ydes ikke diæter, mødehonorarer eller andre betalinger for deltagelse i uddannelsesrådsmøder, eller i forbindelse med de sideløbende arbejdsopgaver et medlem påtager sig.

Generelle retningslinier for afholdelse af møder

Ønskes et tema eller et spørgsmål behandlet på et møde, da fremsendes en formålsrettet mail til uddannelseslederen på info@piaa.dk, senest syv arbejdsdage før mødet afholdes. Punkter til dagsordenen skal sendes i en særskilt mail med en passende og sigende overskrift. Er ingen punkter fremsendt til dagsordenen, da kan et møde potentielt aflyses eller udskydes med fem arbejdsdages varsel.

Det bemærkes, at uddannelseslederen generelt læser referater og andet materiale, men ikke påtager sig ansvaret for at uddrage punkter til dagsordenen for kommende fakultets- eller uddannelsesrådsmøder.

Punkter/emner/temaer der (først) præsenteres på selve mødet, vil som udgangspunkt blive placeret sidst på dagsordenen, medmindre det er tydeligt for alle, at det er en hastesag, der ikke kunne have været præsenteret tidligere.

Rækkefølgen i hvilken punkterne på dagsordenen er oplistet følges, men mindre der i mødets begyndelse indgås aftale om en anden rækkefølge. Mødedeltagerne har selv ansvar for at have udskrevet, forholdt sig til og medbragt dagsordenen.

KAP. 12. ØKONOMI • D6

INDLEDNING

Et af de 12 kvalitetskriterier som Psykoterapeutisk Institut • Århus • Kbh forpligter sig på at leve op til, er ansvarlig økonomisk drift. Der udarbejdes derfor månedsbalancer, budgetter for både nær og fjern fremtid, samt årlige regnskaber der påtegnes af revisor.

Uddannelseskontrakt og prisudvikling

Uddannelsens pris stiger løbende, med minimum den samme hastighed, som den generelle prisudvikling i samfundet. Stigningen er erfaringsmæssigt cirka 3-4% om året, som følge af uddannelsens udvikling og stigende krav til indhold, struktur og dokumentation. Prisen for det uddannelsesforløb der indgås kontrakt omkring, følger teksten i kontrakten.

Rykkere og rente ved forfalden betaling

Evt. rykkere pålægges et gebyr på kr. 200,-. Ved betaling efter forfald beregnes en rente på 2% pr. måned.

Aflysning og erstatningsundervisning

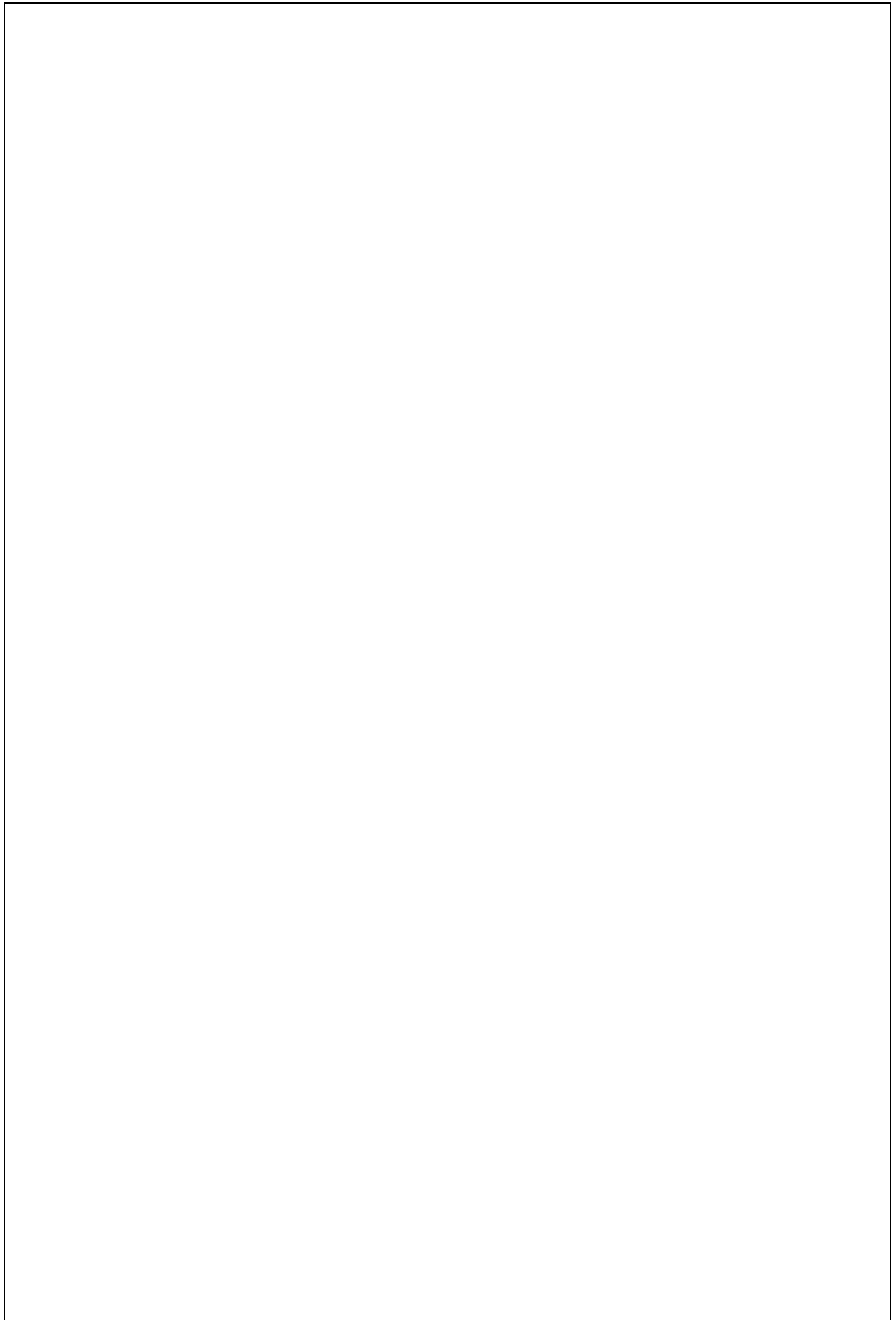
Ved samfundsmæssig force majeure, undervisers sygdom og lignende, der resulterer i aflysning/udskydelse af planlagt undervisning, arrangeres der senere erstatningsundervisning for holdet som helhed. Der arrangeres ikke individuel undervisning og ydes ikke økonomisk kompensation for manglende deltagelse i erstatningsundervisning.

Annullering af uddannelseskontrakt

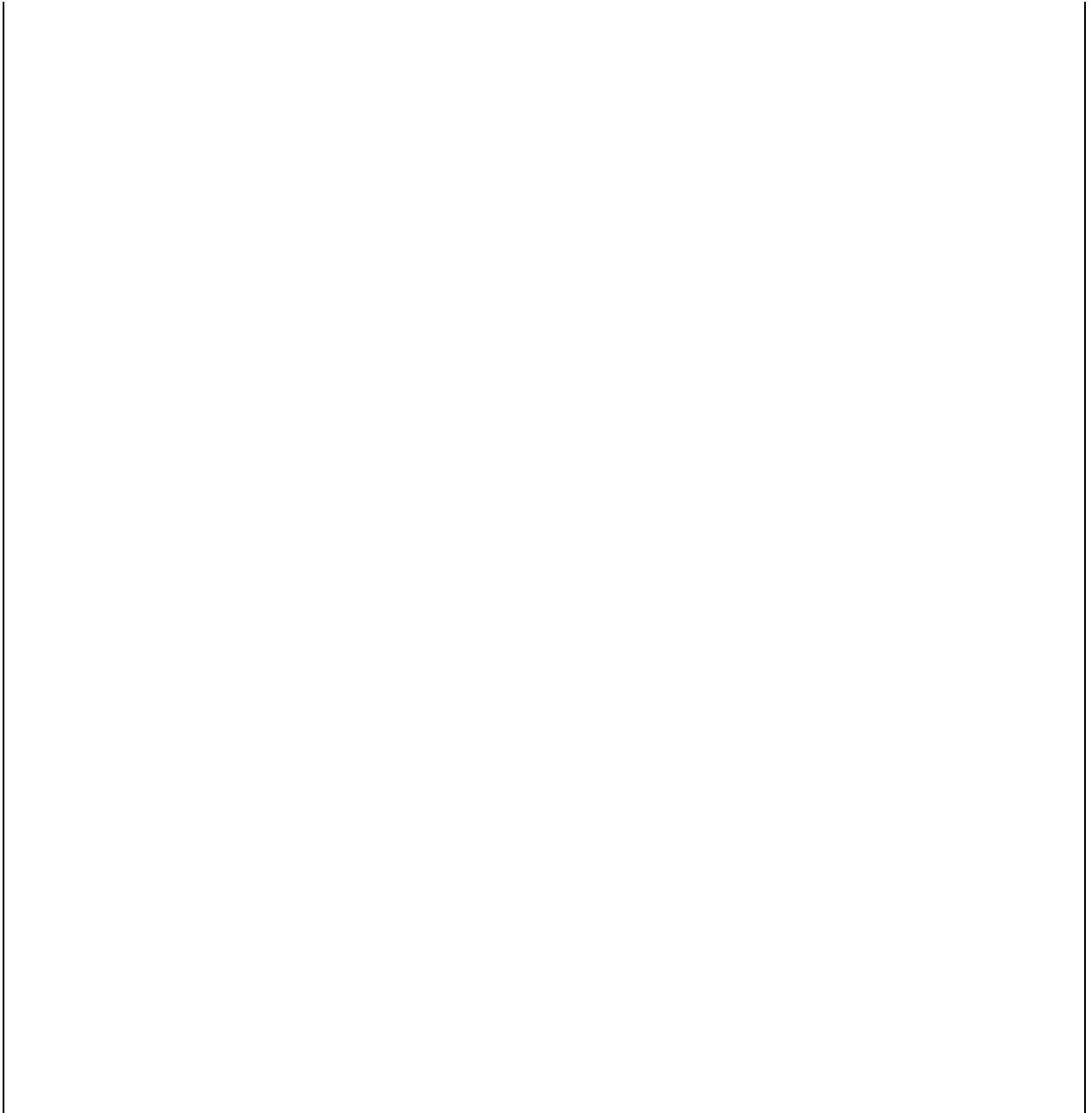
Hvis en studerende ikke består den 2-årige grunduddannelse, da kan evt. indgået kontrakt om den 2-årige overbygning annulleres og evt. betaling knyttet til den 2-årige overbygning tilbagebetales.

Budgetter og balancer

Der udarbejdes som minimum budgetter for det kommende år. Der udarbejdes hver måned en månedsopgørelse. Der udarbejdes årlige regnskaber, som påtegnes af revisor. Evt. spørgsmål vedr. økonomi rettes til uddannelseslederen. [Fra og med genevalueringen i 2025 udarbejdes et fireårigt budget.](#)

KAP. 13. ÆNDRINGER

ÆNDRINGER AF STUDIEORDNING

I forbindelse med den igangværende niveauvurderingsproces, vil den studerende altid følge den version af studieordningen der var gældende, da den studerende underskrev sin uddannelseskontrakt og dermed den præmis den studerende trådte ind på uddannelsen.

Afgørende ændringer vil dermed først træde i kraft og være gældende for kommende studerende. De afgørende ændringer vil blive markeret i selve studieordningen med en beskrivelse af ikrafttrædelsesdato.